

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

TEEMU H.A. HAKKARAINEN

IHMISLUONNON UUSI MALLI

MITEN EGOSYSTEEMIMME SYVÄ JA YLEINEN SUHTEELLISUUS TOIMII

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2021

Tekijä Hakkarainen, Teemu Heikki Antero	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	12.12.2021
	Sivumäärä 116	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi IHMISLUONNON UUSI MALLI – Miten egosysteemimme syvä ja yleinen suhteellisuus toimii		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelma		
<p>Psykiatri C.G. Jung kokosi ideansa ihmisluonnon näkyvimmistä piirteistä Psykologiset tyytit kirjaksi sata vuotta sitten. Työn MBTI-version ja Jungilaisen syvyyspsykologisen jatkumon yhdisti uudelleen 1980-luvulla John Beebe. 2010-luvulla Powersin pariskunta muodosti jatkumoon Objektivisen persoonallisuusjärjestelmän (OPS). Nämä ovat joitain tämän työn elementtejä tarve ja temperamentti teorioiden ohella.</p> <p>Työn tavoitteena oli toteuttaa havainnointia OPS-materiaaliin, introspektioon ja valittuun työryhmään, sekä dokumentoida näistä saatavia hyötyjä sekä toteuttaa kategorioiden, käsitteiden, mallien ja hypoteesien testaamista. Työssä yhdistetään piirre, tyyppi, temperamentti, tarve ja motivaatioteorioita 'Luontomme uudeksi malliksi' havainnollistamaan kaavoja löytämistäni uusista ominaisuuksista. Menetelmien, havainnoinnin ja analyysin opettelu sekä sen dokumentointi kesti vuodet 2020–2021 ja strukturoitu työelämähavainnointi tyypitettävästä kuuden hengen työryhmästä tapahtui 13.5.2020 lastensuojelun sijaishuollon työryhmälle. Kyseessä on kvalitatiivinen eli laadullinen havainnointitutkimus, metodina deduktiivinen ja induktiivinen sisällön aineistoanalyysi kerättyyn havainnointiaineistoon.</p> <p>Työhön laitetun panoksen tulos on yleinen jäsenyys ihmisen luonnosta. Tätä mallia voidaan käyttää sosiaalityön mahdollistamassa kasvussa. Johtopäätökseni on, että ihmisluonnon ymmärtäminen on tie seuraavaan teknologiseen vallankumoukseen ja mahdollisuuksien täysimittainen hyödyntäminen raottaa oven suureen määrään uudenlaisia sovelluksia, mm. oppimisen, työn ja hyvinvoinnin tehostamiseksi. Suurien lupauksien hahmottumisen seurauksena siihen kuuluu myös eettisiä haasteita, joita on tulevaisuudessa ratkaistava. Tietoisuus, tahto ja liike, binääristen puoliensa kanssa, ovat persoonallisuutemme 6 rakentavaa tekijää. Yhdistelemällä näitä tekijöitä saamme mm. luontomme neljä toimintoa, kaksi asennesuuntausta ja modaliitteit. Ne yhdistämällä saamme luontomme 8 toimintoasennesuuntausta, joita yhdistelemällä saamme puolestaan toimintoyhdistelmien 6 tarveparia. Havainnollistamalla näitä kaikkia 9–11 polaariskaalalla saamme kaikkien ihmisten luontojen arkityyppiset variaatiot. Argumentoin että suurin hyvinvoinnin tekijä yksilölle on ihmiset tai asiat ja vastakkaisen henkilön tarpeiden ymmärtäminen on vaikeaa.</p>		
<p>Asiasanat ihmisluonto, persoonallisuus, piirre, temperamentti, tarve, tyyppi, arkityyppi</p>		

Author(s) Hakkarainen, Teemu Heikki Antero	Type of Publication Master's thesis	12.12.2021
	Number of pages 116	Language of publication: Finnish
Title of publication A NEW MODEL OF HUMAN NATURE – How the deep and general relativity of our egosystem works		
Degree program Social education programme of senior university of applied sciences in the social field		
<p>Psychiatrist C.G. Jung put his ideas from the most prominent features of human nature into Psychological Types 100 years ago. The MBTI version of the work and the Jungian depth psychological continuum were reconnected in the 1980s by John Beebe. In the 2010s, the Powers couple formed an Objective Personality System (OPS) in the continuum. These are some elements of this work, along with need and temperament theories.</p> <p>The aim of the work was to carry out observation on OPS material, introspection and the selected workgroup to be observed, and to document the benefits of these and to carry out testing of categories, concepts, models and hypotheses. The work combines trait, type, temperament, need and motivational theories as a New Model of Human Nature, illustrate formulas from new features I've found. The learning of methods, observation and analysis and its documentation lasted from 2020 to 2021, and structured working life observation from the six-person working group to be typed took place on 13 May 2020 for the Child Welfare Foster Care Working Group. This is a qualitative observational study, a method of inductive and inductive content data analysis into the collected observation data.</p> <p>The result of the contribution to the work is an overall outline of human nature. This model can be used to increase the growth made possible by social work. My conclusion is that understanding human nature is the way to the next technological revolution and making full use of opportunities will open the door to many new applications, including to make learning, work and well-being more efficient. As a result of the outline of great promises, it also includes ethical challenges that need to be resolved in the future. Consciousness, Will and Movement, with their binary sides, are the 6 constructive factors of our personality. By combining these factors, we get, among other things, the four functions of our nature, two attitude trends and modalities. By combining them, we get our nature's 8 activity attitude trends with modalities, which, by combining them, we get 6 functionpairs. By observing all of these in 9–11 polar scales, we get the archetype variations of all human natures. I argue that the biggest factor of well-being for an individual is people or things and understanding the needs of the opposite person is difficult.</p>		
<u>Key words</u> human nature, personality, trait, temperament, need, type, archetype		

ALKUSANAT

Useilla ihmistyön ammattilaisilla on joku teoria, joka selittää heille sitä, miten ihmisen luonto toimii. Carl Jung loi psykologiset tyypit, Jordan Petersonille se on 'Viisi isoa persoonallisuudenpiirrettä', Keltikangas-Järviselle se on temperamenttipiirteet ja Steven Reiss loi motivaatioteorian. Minulle se oli objektiivinen persoonallisuusjärjestelmä, jonka varjon alle yhdistin työssä erilaisia temperamentti, piirre, ihmisen tarve, motivaatio, tietoisuus ja tyyppiteorioita, yhdeksi kokonaisuuden kuvioksi. Ihmisluontomme uusi malli esitellään tässä työssä. Työn lukemalla selviää panokseni yhteiskunnan kasvuun.

Suuri kiitos sille työryhmälle, jonka toimintaa pääsin havainnoimaan työtäni varten. Ulkopuolisena pääseminen tuntemattomien pariin, mutta tuttuun ympäristöön ja strukturiin, oli se, mikä antoi minulle mahdollisuuden pitkään ja vapautuneesti pohtia havainnoimaani ja yhdistää sitä eri teoriakehyksiin. Olenkin viettänyt heidän miettimisensä parissa varsin reilusti aikaa. On ollut avartavaa päästä tutkimaan heidän persoonallisuksiensa ja tarpeidensa juuria. Kiitos Powersin pariskunnalle siitä, että he ovat tehneet työn, joka on johtanut OPS järjestelmään ja ymmärryksemme merkittävään lisääntymiseen. Sen havainnointi on ollut suuri ilo ja kuten he ovat sen tarkoittaneet vapaasti käytettäväksi, niin tein. Kiitos ohjaavalle opettajalle siitä, että toit ideastani keskustellessamme esille kokonaisen järjestelmän luomisen, ja mainitsit jo tuntemani Dunderfeltin mallin esimerkkinä. Tuolloin vastasin, että sellainen on minulle liian vaativaa. Työn edetessä järjestelmä kuitenkin loi itse itsensä – kasvaen tosiasiakokonaisuus hahmotelmana – jättäen minun panokseksi arvoa luovan toimivan tekemisen ja näin syntyi uusi malli kattamaan inhimillisen persoonallisuutemme moninaisuuden ymmärryksen. Malli siis syntyi yhdistämällä havaintoni opiskelemaani teoriaan.

Kiitos myös toimeksiantajalle pitkäaikaisesta ystävydestä ja kannustavasta avoimuudesta ideoilleni ja ideoideni täytäntöönpanoista jo tähän asti. Olen saanut nauttia tästä etuoikeudesta kohta jo puolet elämästäni.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 PERSOONALLISUUS- JA PIIRREPSYKOLOGIA	14
2.1 Persoonallisuuspsykologia	16
2.1.1 Psykoanalyttinen teoria.....	16
2.1.2 Piirreteoria ja 'Viisi isoa'	19
2.1.3 Behavioristinen teoria	21
2.1.4 Humanistinen teoria.....	22
2.1.5 Sosiaalis-kognitiivinen teoria	24
2.2 Psykologia ja psykiatri Carl G. Jungin psykologiset tyypit.....	25
2.3 Myers-Briggs tyyppi-indikaattori.....	32
2.4 John Beebe, 'kahdeksan toimintoasennetta, kahdeksan arkkityyppiä' -malli..	37
2.5 Tohtori Linda V. Berens, vuorovaikutustyyli malli ja temperamenttimatriisi..	44
2.6 Tohtori Dario Nardi ja toimintoasennesuuntaukset EEG-kuvauksessa	45
2.7 Objektiivinen persoonallisuusjärjestelmä	47
2.7.1 Tietoiset pelastaja- ja tiedostamattomamat riivaajatoiminnot.....	53
2.7.2 Ihmisen neljä tarvetta.....	54
2.7.3 Psykologiset toiminnot kirjain symboleina	56
2.7.4 Päätäjätöiminnot	57
2.7.5 Havaintotoiminnot	58
2.7.6 'Animal's' ns. toimintoyhdistelmät	59
2.7.7 Toimintojen modaliteetit	60
2.8 Big5 vs. MBTI vs. OPS.....	61
2.9 Temperamenttipiirteet	65
2.10 Ihmisen tarveteoriat.....	69
2.11 Kiintymyssuhdeteoria ja OPS	73
3 TYÖ.....	75
3.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen havainnointitutkimus	75
3.1.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen deduktiivinen sisällön aineistoanalyysi..	78
3.1.2 Extrospektio ja introspektio	81
3.2 Extrospektiosta ja introspektiosta aineistoanalyysiin.....	83
3.3 Ihmisluonnon uuden mallin määrittely	86
3.3.1 Aivokemian ja luonteenomainen käytöksemme	102
3.3.2 Tyypitystyökalu	103
3.4 Ihmisluonnon uuden mallin mukaisesti määrittäminen	105
4 POHDINTA	109

LÄHTEET

LIIKTEET

1 JOHDANTO

Sosiaalialan kaikkein keskeisintä on ymmärtää sosiaalisia suhteita. Sosiaaliala on ihmisten välistä toimintaa ja työ tehdään suhdevälitteisesti. Tämä työ tarjoaa siihen uuden lähestymistavan. Mallin siitä miten ihmisluonto toimii ja mistä ja miten ongelmamme johtuvat. Työtä soveltamalla jokainen voi aikanaan selvittää oman luontonsa ja käyttää itseymmärrystä työvälineenä asiakastyön sosiaalisessa suhteessa. Työn tulokset ovatkin ennen kaikkea työvälineeksi tarkoitettu, vaikka niitä voidaan soveltaa hyvin laajasti. Työn keskeinen sisältö on ihmisluonnon parempi ymmärtäminen osana sosiaalityötä. Tämä on tulevaisuuden kilpailuvaltti niin työnantajien, yksilöiden osaamisen kuin valtioiden välisessä kilpailussa.

Alkuperäinen tarkoitukseni oli vastata työhyvinvoinnin dilemmaan. Yhteisö ja hyvinvointi ovat sosiaalialan ydintä, mutta vastaukseen tarvitsin vielä enemmän ymmärrystä, mitä lähdin hakemaan mm. psykologiasta ja ihmisen kehityshistoriasta – ihmisluonnon ymmärtämisestä. Teoriataustaan tutkiminen johti Carl Jungiin, psyykeemme ymmärtämisen pioneeriin. Vasta nyt, tasan sata vuotta hänen keskeisimmän teoksensa *Psykologiset tyypit* jälkeen on tutkimus tavoittamassa sen, minkä hän oli nähnyt, mutta mikä ei päätynyt esimerkiksi peruskoulun opetussuunnitelmiin toisin kuin hänen edeltäjänsä Freudin työ.

Ideani kehittyi *ihmisluonnon uudeksi malliksi*. Sen avulla voidaan havaita, minkälainen ihminen on ja selittää hänet toimintansa tekijät. Ihmisen toiminnan taustalla on hänen tarpeensa ja tarpeet ovat yksilöitymisen syntyhistorian mukaisesti hierarkkissa ensisijaisuusjärjestyksessä. Uskon kaiken työtä varten havainnoituani, ettei ihmisyksilön luonteenomaisuus ja psykologisettoiminnot – mitkä esittelen myöhemmin – perustavanlaatuisesti juurikaan vaihdu kerran asetuttuaan, mutta kehittyvät kyllä elämäkokemusten mukaisesti. Työn aloittaessani kirjasin suunnitelmaksi havainnoinnin ja tyypittämisen hyötyjen selvittämisen, en tuolloin arvannut, että pääsisin näin pitkälle.

Työtä varten ja rajauksena havainnoin vuoden ajan Dave ja Shannon Powersin luoman objektiivisen persoonallisuusjärjestelmän (2021) opetusmateriaalia ja yhdistin sen tietoutta useisiin teoriataustoihin. Osana työtä suoritin extrospektion lastensuojelun työryhmää sekä introspektiota teoriataustaan liittyen.

Olin ennen tämän haasteen valjastamista tutustunut mm. työn kautta Thomas Eriksonin alkuperäisen *Idiootit ympärilläni* (2017) kirjan neljään väriin perustuvaan persoonallisuustyyppiin, mikä jo esipuheessa mainitun suomalaisen Dunderfeltin *Tunnista temperamentit* (2012) kirjan tavoin perustuu pitkälti Marstonin (1928) 'Emotions of Normal People' kirjassa esiteltyyn disk analyysiin, mutta myös kautta ihmisten historian esiintyneisiin erilaisiin yrityksiin jakaa ihmistyyppit neljään kategoriaan. Luin, tarjolla olevat kirjat aiheesta ja huomasin että vaikka se on erittäin mielenkiintoista, niin neljän värityypin piirteiden yhdistelmä ei selity.

Vaikka ihminen koostuisikin binäärisyyden kohdalla harmaan eri sävyistä, niin meissä täytyy olla paljon sellaista, mikä on oletusarvoista tai todennäköisempää ihmisluonnossamme ja erottaa sen mukaisesti yksilöt toisistaan. Kuvittele mustasta valkoiseen vaihteleva harmaan spektri. Siinä on keskiarvopisteet mustalle ja valkoiselle. Näin voi kuvitella ihmisen eri piirteiden osaltaan toimivan, eli yleensä toimimme joko mustan tai valkoisen keskipiisteen tietämällä, mutta meillä on mahdollisuus toimia myös vastaväriin hallitsemalla alueella, mutta se on vaikeampaa ja harvinaisempaa, ehkä koska olemme niin epätietoisia tästä potentiaalistamme.

Motivaatioteoriat ovat osa tarveteorioita. Eli meillä on motivaatiota siellä missä meillä on tarpeitakin. Kaikkien tarpeet eivät kuitenkaan ole samanlaisia, vaikka perustarpeet ovatkin meillä samat. Esimerkiksi jollain on tarve esiintyä muille, kun toinen haluaa yksityisyyttä. Näin pääsemme temperamentti eroihimme. Ne ovat oleellinen ja ratkaiseva tekijä siinä miksi olemme erilaisia ja muodostuvat luontomme syntymäämme ja varhaisiin aikoihin liittyen. Millä tavalla sitten nämä temperamentit todella meitä erottavat. Tästä päästään tietoisuuden ja tiedostamattoman välisiin eroihin meissä. Toinen on tietoisempi tarpeestaan esiintyä kuin toinen, vaikka molemmilla on sama tarve koska se on osa ihmisluontoa. Näin olen löytänyt yhteyksiä esimerkin omaisesti jo monesta teoriasta, mitä en ole aikaisemmin havainnut juuri näin tehtävän. Mutta

vaikka näitä teorioita ei olisikaan yhdistelty tällä tavalla ennen niin samoihin lopputuloksiin on päästy Carl Jungin töiden kahdessa erillisessä jatkumossa, syvyyspsykologiassa mikä työskentelee tiedostamattoman kanssa sekä ihmisen tietoiseen egoon keskittyvässä tyyppi eli piirrepsykologiassa, mikä minun tarkastelussani päättyy objektiiviseen persoonallisuusjärjestelmään. Yhdistän tässä työssä nämä jatkumot ja teoriat yhdeksi ihmisluonnon uudeksi malliksi, mikä toivoakseni tulevaisuudessa ohjaa ja selittää sitä mitä sosiaalityön ammattilaiset tekevät sekä selittää mitä he tekevät ja miten.

Lähdin liikkeelle kuudestoista erilaisesta persoonallisuustyyppistä, jotka tunnetaan myös Myers-Briggs Type Indicator (MBTI) tyyppinä (ks. kappale 2.3). Esimerkiksi näiden kuudentoista persoonallisuustyyppin MBTI mukainen INFJ mainitaan monen tutkimuksen mukaan harvinaisimmaksi – ja ehkä siksi populääreimmäksi. Näitä tyyppisiä käytetään erilaisiin hyödyllisiin tarkoituksiin. Olen törmännyt mm. siihen, että niitä käytetään työnhakukoulutuksissa ja erilaisissa ryhmädynamiikkaharjoitteissa hyödyksi, mm. siinä tarkoituksessa, että ihmiset löytäisivät positiivisia vahvuuksiaan tai havaitsisivat arvokasta erilaisuutta ryhmässä. Yhdysvalloissa professorit tutkivat niitä ja tekevät niiden avulla bisnestä mm. johtamisen ja tiimityön osa-alueilla. Kuten tohtori Linda Perens ja hänen ”Interaction Styles” tai suomeksi ”vuorovaikutustyyli” (Hunziker 2016, s. 54) (ks. luku 2.5).

Halusin katsoa myös sitä mihin nämä tyypit perustuvat. Tällöin löysin niiden lähteille, Sveitsiläiseen Carl G. Jungiin (ks. luku 2.2). Häneltä julkaistiin saksaksi kirja nimeltä *Psychologische Typen* ja *Psychological Types* julkaistiin englanniksi käännettynä kaksi vuotta myöhemmin (Hunziker 2016, s. 9). Sen perusteella englantilaiset äiti ja tytär loivat Myers-Briggs Type Indicator®- persoonallisuusinventaarin tyypit jotka tuotiin suureen julkisuuteen 1970. Jungin tyyppien pohjalta on jatkettu myös luomuksiin kuten sosioniikka (Liettualaisen sosiologin Socionics) ja Yhdysvaltain armeijan käyttämä Keirsey Temperament Sorter systeemi (Hunziker 2016, s. 54), jotka molemmat perustuvat myös MBTI tyyliisesti 16 tyyppiin. MBTI tekee tutkimusta omasta mallistaan ja sen perusteet ovat näin vankalla pohjalla, koska se on hyvin dokumentoitu tuhansissa tieteellisissä tutkimuksissa, joita on suoritettu viimeisten 50 vuoden aikana Krebs Hirsh & Kummerow (n.d., s.5).

Jungin löytämien psykologisten toimintojen ja asenteiden pohjalta rakentuvalle typologialle on myös tietenkin vaihtoehtoja. Tämän hetken tieteellisin määritelmä psykologiassa piirteille on Big Five tai Big5, jotka tunnetaan myös mm. OCEAN-mallina tai suomeksi 'Viisi isoa'-mallina (ks. kappale 2.1.2). Moni toimija yhdisteleekin näitä eri jatkumoista tulevia teorioita saadakseen yhä enemmän tietoa yhteen. Esimerkiksi 16personalities.com (2021) on ottanut MBTI-tyyppiseen neljän preferenssin malliin lisäksi viidennen ulottuvuuden, mikä havaintojeni ja analyysini perusteella kuvaa asertive-turbulent vaihtoehdoilla Big Five:n mukaista positiivisten ja negatiivisten tunteiden skaalaa. Kaikki jaottelut ovat toisaalta vain ihmisten halua jakaa asioita, mutta koska sitä tehdään ihmisten tarpeiden takia ihmisille, niin mitä valtakulttuurillisemmin se tehdään, sitä hyväksyttävämmäksi se muuttuu.

Tutkiva professori Dario Nardi (ks. luku 2.6) on pystynyt omassa työssään todistamaan aivotoiminnan havaitsemisella jungilaiset kahdeksan toimintoasennetta tai preferenssiä – riippuen siitä kenen käyttämää kieltä haluamme käyttää. Tämä aivotutkimus on jo hyvin valtavirtaista tutkimusta, kuten opin Suomen psykologisen liiton puheenjohtajalta Annarilla Ahtolalta (henkilökohtainen tiedonanto, 2020).

MBTI 16-tyyppiä siis perustuvat Jungin luomaan teoriaan. Erilaiset käsitteet ja määritykset menevät hyvin herkästi sekaisin, koska eri lähteet käyttävät niitä hieman eri tavoilla. Esimerkiksi Jung puhui kahdeksasta psykologisesta tyyppistä. Yksi näistä on esimerkiksi johtavan toimintonsa ja sen asennesuuntauksen mukaan introvertisti ajatteleva tyyppi. MBTI käyttää kahdeksan sijasta 16 tyyppiä, jolloin johtavaa introverttia ajattelutoimintoa käytetään kahden eri tyyppin lähtökohtana. Eli on johtavana introverttiajattelutoiminto ja avustavana toimintona joko extroverttiaistuminen tai extroverttiintuitio preferenssi. Jung tai MBTI eivät väitä kuvailevansa tyyppin olevan kokonaisvaltainen ihminen, vaan enemmänkin teoreettinen kehys, jonka pohjalta voidaan johtaa monia erilaisia ihmisiä, joita kuitenkin yhdistävät tietyt määritetyt piirteet.

Tähän päästyäni pyrin tutustumaan erilaisiin uudempiin järjestelmiin, joita on muodostunut Jungin työtä jatkamaan. Monia muitakin hyviä yrittäjiä oli, mutta sitten löysin sen, jossa tasapuolisesti tarkasteltuna oli päästy kaikkein pisimmälle. Objektiivinen persoonallisuusjärjestelmä (OPS) on se mitä käytän työn välineenä, ja mihin kohdistin havainnointia vuoden ajan. OPS eroaa siinä muista, että sen luojat – Powersin

pariskunta – käyttää tieteellisiä metodeja todistaakseen Jungin ensiksi määrittämien psykologisten toimintojen ja niiden asenteiden olemassaolon, eli ajattelu, tunne, intuitio ja aistiminen joko intro- tai extroverttiversiona (ks. luku 2.7). He ovat kuitenkin päässeet tästä alkuperäisestä tavoitteestaan paljon pidemmälle, sillä he löysivät ja määrittivät neljä kahden toiminnon (ja niiden asennesuuntauksien) yhdistelmää ns. Animals (engl.), näiden hierarkkisen yksilökohtaisen järjestyksen sekä feminiiniset- ja maskuliinisettoiminnot. Systeemi perustuu siis yhdeksään binäärikollikoiseen piirteeseen, joita havainnoijat/operaattorit havainnoivat tyyppitettävistä henkilöistä. Jos he päätyvät keskenään samaan lopputulokseen – toisistaan erillään ja tietämättä – on tulos tällöin objektiivinen. Harjoittelin pitkään OPS-mukaista tyyppittämistä, sillä se ei ole yksinkertaista. Koska olen saanut sen toimimaan riittävällä tasolla, niin lähdän rakentamaan sen ja siihen johtaneiden muiden persoonallisuusteorioiden varassa työtäni. Tämä työ on merkittäväällä tavalla kohentanut ymmärrystäni heidän järjestelmästänsä, koska purkamalla ja määrittelemällä tarpeisiini kaiken uudestaan on siitä myös tullut oma minun henkilökohtaista ymmärrystäni.

Kerron pohjustukseksi hieman, siitä kuinka järjestelmä toimii, vaikka käyn sen työssä melko tarkasti myöhemmin läpi (ks. luku 2.7). Tämä pohjustus saattaa auttaa ymmärtämään ennen sitä tulevaa informaatiota. Powersit ovat kasvattaneet järjestelmässään Jungin alkuperäiset kahdeksan ja 'MBTI:n, sosioniikan sekä Keirseyn' -mallien 16-tyyppiä 512-tyyppiin.

Aluksi he lisäävät hyppääjät, mikä tarkoittaa, että tyyppi voi olla kahden johtavan pelastajatoimintonsa mukaisesti – joko MBTI-mallin mukainen introvertti- ja extraverttitoimintojen yhdistelmä tai tehdä hypyn toisen näistä toiminnoista yli, näin ollen kahden introvertin tai kahden extravertin pelastajatoiminnon omaava. Näiden kahden pelastajatoiminnon jälkeen kaksi egon neljästä jäljellä jäävästä ovat riivaajatoimintoja. Pelastajat on ensisijaisesti hyödynnetyt toimintomme ja ne mistä olemme enemmän tietoisia ja vastuullisia, kun riivaajatoimintojen kanssa olemme enemmän vastuuttomia ja niistä kumpuaa enemmän ahdistusta. Pahoittelen jos tämä tässä kohtaa vielä tuntuu sekavalta. Seuraava laajennus tai lisäys tyyppien määrässä tulee toimintojen ja niiden asenteiden yhdistelmästä ja siitä, kuinka ne menevät järjestykseen hierarkkisen aktiivointijärjestyksensä mukaisesti. Sleep, Play, Blast ja Consume ovat nämä toimintoyhdistelmät tai heidän käyttämän termin mukaan Animalit. Sleep on kahden introvertin

toiminnon yhdistelmä (Di+Oi), Play on kahden extravertin toiminnon (De+Oe) yhdistelmä. Nämä kaksi ovat energia Animaleja. Blast on introvertin havaintotoiminnon (Oi) ja extravertin päättäjätöiminnon (De) yhdistelmä Animal, kun Consume on extravertin havaintotoiminnon (Oe) ja introvertin päättäjätöiminnon (Di) yhdistelmä. Jälkimmäiset kaksi ovat informaatio Animaleja. Kaksi informaatio tai energia Animalia ei voi olla molemmat pelastajia, mutta neljän yhdistelmän kaksi keskimmäistä toimintoyhdistelmää voivat olla samaa laatua siltä osin. Kaksi Animaleista on riivaaja asemassa. Pelastaja- ja riivaajatoimintoja sekä pelastaja ja riivaaja Animaleja on siis kunkin kaksi. Näillä lisäyksillä tyypejä on 128 ja lopulliseen määrään päästään, kun niihin lisätään vielä vakaat ja joustavat toiminnot (toimintoasenteet), eli maskuliininen tai feminiininen modaliteetti, jokaiselle toiminnolle niin että toinen on toinen ja toinen on toinen samassa akselissa. Näin olemme 512 erilaisessa tyyppissä. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes) (ks. luku 2.7)

Ihmisyksilöt eivät ole tyyppin mukaisesti täysin rajoittuneita vaan edelleen jokainen tyyppi pitää sisällään hyvin paljon erilaisia ihmisiä – tyyppin ollessa kokoava tekijä, mutta ei tarkkarajainen – samalla periaatteella kuin Jungin teoria ja MBTI ovat esittäneet. Eli tyyppi on yhdistävä tekijä, mutta ei samanlaiseksi tekevä, niin kuin eivät edes identtiset kaksoset ole täysin samanlaisia keskenään. Myös se miten näet oman luontosi, on mielestäni tapa millä oletat muiden toimivan, jollakin tasolla. Yksi avain onkin ymmärtää, että kaikki näkevät maailman itsensä kautta – omilla pelastajillaan ja riivaajillaan –, ja siinä on eroa.

Carl Jung korostaa omassa teoriassaan henkilökohtaisen elämänpolun luomista osana individuaatio – eli itseksi tulemisen – prosessia. Individuaatiossa voi olla apuna polkuohjelmat, sekä uskonnot että erilaiset elämäntattomukset, mutta jokaisen on itse löydettävä siihen omat tapansa. (Jung 1991, s.211–212.)

Jungin kahdeksan psykologista tyyppiä, eli neljä psykologista toimintoa asennesuuntaukseen Superior asemassa, tunnetaan myös mm. yksinkertaisesti toimintoina, toimintoasenteina, preferensseinä, toimintokognitioina, jokainen erillisillä nimillä kuten introverttiajattelu tai symboli lyhenteillä kuten Ti. Nimeämisen moninaisuuden käytännöt johtuvat siitä, että Jung itse ei antanut niille varsinaista nimeä, sillä tavalla kuin niistä nykyään pyritään puhumaan. Jungin työssä keskiössä oli neljä psykologista

toimintoa, jotka yhdistettiin introverttiin tai extraverttiin asenteeseen ja näin luotiin kahdeksan erilaista tyyppiä. Toiminnot ja asenteet ovat siis erilaisia riippuen siitä millä paikalla ne tyyppillä ovat ja mihin ne sitoutuvat. Näin jokaisella toiminnolla – tai erilaisia tyyppejä – voi Junginkin mukaan olla satoja erilaisia ilmenemismuotoja ja OPS mukaan niitä on 512 (ks. luku 2.7).

Powersit julkaisivat 11.11. 2021 (2021b) videon sivuillaan, jossa tavalliseen tapaan vastaavat heille esitettyihin kysymyksiin. Referoin heille tullutta kirjettä: ”Miten prosessoida sitä, että ihmiset ovat enimmäkseen tiedostamattomia olioita, jotka toteuttavat käytöksellään vain toimintojaan päivät pitkät. Kuten kaikki niin olen yrittänyt tyyppittää vanhempiani. He kävivät viikonloppukylässä viime vuonna ja yhtäkkiä näin sen (näin ajattelen ... mutta tietenkin voin olla väärässäkin). Isäni kysyy vähän väliä lupaa erilaisiin asioihin ja äitini ei pysy yhdessä asiassa viittä sekuntia ennen kuin vaihtaa aiheita. Tämä pelästytti minua ja en usko, että olen vieläkään sataprosenttisesti siitä selvinnyt. Se on jotain mitä en tiennyt haluavani olla näkemättä. Seuraava kerta oli, kun tyyppitin Mark Zuckerbergin luokassa (OPS videotyyppitysopetus) oikein ja tämä oli ensimmäinen täydellinen osumani. On kuin en voisi enää kuunnella heitä, koska nykyään kuulen vain heidän toimintonsa autopilotilla. Tämä tapa nähdä on tuhonnut kuvani tai ideani siitä minkälaisia ihmiset ovat, itseni mukaan lukien. Olen rauhoittunut viime kuukausien aikana mutta en edelleenkään tiedä kuinka prosessoida ja hyväksyä sen. Oletteko te kokeneet jotain samanlaista? Onko teillä yhtään neuvoa minulle? - Felix.” Edellinen esimerkki on malli siitä, miten ihmisten ajatukset muuttuvat, kun he opettelemat näkemään mikä meitä yhdistää. Pidän sitä arvokkaana havaintona.

Powersit (2021b) vastaavat kuinka Felix on (introvertisti ajatteleva) Ti-johtoinen. Powersit keskustelevat siitä, kuinka Felix on varmaankin nähnyt vanhempien piirteet oikein kommenttien perusteella, koska kun on kauhuissaan tuloksista niin yleensä se indikoi hyvää. He ovat aivan samaa mieltä, että heidänkin ideansa ihmisistä on täysin muuttunut. He myös puhuvat kuinka IP tyyppit (kuten Felix) usein havaitsevat jotain ja kyselevät että onko tämä tyyppillistä. He kertovat myös mm. Carl Jungin kokeneen saman käsityksen ihmisyydestä muutoksen.

Miksi tutkin työnhyvinvoinnin ja persoonallisuuksien yhteyttä? Itse saan aina helpotusta, kun ymmärrän asioita. Asioiden ei tarvitse edes muuttua, koska kun minä ymmärrän mistä jokin johtuu, voin sen jälkeen paremmin ja pystyn empaattisemmin kohtaamaan ihmisiä ja tilanteita. Jos kaikki ymmärtäisivät toisiaan näin, niin käytännössä työhyvinvointi ottaisi merkittävän askeleen parempaan. Tarjoan siis sitä mikä itselleni toimii myös muille. Teen työn kasvuun ja annan panokseni sen jälkeen muidenkin käyttöön.

Psykologisista tyypeistä, Objektiiivisesta persoonallisuusjärjestelmästä, tarve ja temperamentti, suhteellisuusteoriasta ja muista teorioista kehittämäni ihmisluonnon uusi malli on siitä erilainen, että se selittää sekä luojiensa, käyttäjiensä että asiakkaiden luonteen, ja siihen kohdistuvan kritiikin antajien luonteen ja tarpeisiinsa perustuvat syyt, kuten kaikkien muidenkin, koska mallin luonne on selittää kaavoja. Vaikka malli ei ole vielä valmis, vaan kehittyy edelleen ja sillä pyritään kattamaan kaikki luonnollinen, mutta myös katsojan kannasta riippuva epäluonnollisempi ihmisen käytös. Huolimatta keskeneräisyydestään se on kuitenkin täysin toimiva ja arvonluontityökalu kaikessa ihmisiin liittyvässä työssä.

2 PERSONALLISUUS- JA PIIRREPSYKOLOGIA

Jung loi psykologisten tyyppien mallinsa selittämään hänen itsensä, Freudin ja Adlerin teorioiden erilaisuutta, perustuen heidän luontonsa erilaisuuteen ja omiin subjektiivisiin vinoumiinsa. Sosiologisen työnsä lisäksi hän paljasti monia kulttuurillisia harhoja omassa ajassaan ja paikassaan. (Hunziker 2016, s. 8) Jung löysi, omin sanoineen ”tyyppien ongelman”, etsiessään selitystä sille miksi hänen ajattelunsa oli niin erilaista edellä mainittujen kanssa (Hunziker 2016, s. 55).

Jung kertoo (1926/1989, s. 31) kuinka hän ei löytänyt ratkaisua siihen miksi Freud ja Adler tulivat samoissa asioissa niin erilaiseen lopputulokseen. Silloin hänelle valkeni, että ehkä heidän tapauksessaan on kyse erilaisista tyypeistä, jotka lähestyivät samoja faktoja hyvin eri aspekteista. Kun hän alkoi nähdä omissa asiakkaissaan toisia, jotka

sopivat Freudin teorioihin ja toisia, jotka sopivat Adlerin teorioihin niin hän tuli muo-
toilleeksi oman teoriansa introversiosta ja extraversiosta, eli eri asenteista, asennoista
tai suuntauksista, joista asioita havainnoidaan. Jung itse kertoo (Jung 1921, Chapter
X, Introduction) kuinka hän ilmaisee ne yleisasenne tyypeinä, jotka erottuvat sillä,
onko kyseessä yleisen mielenkiinnon vai (sisäisen) viettienergian liike.

Jung loi siis alun perin kahdeksan tyyppiä, jotka perustuivat pelkästään kahdeksaan
toiminnon ja asenteen yhdistelmään 'ylivoimaisessa asemassa' ('Superior position')
(Hunziker 2016, s. 57). Itse käytän vastaavasta mm. 'johtavatoiminto' käsitettä, mikä
MBTI tyypeistä puolestaan on sama aina kahdella tyypillä, koska niitä on tuplasti Jun-
gin tyyppeihin nähden. Esimerkiksi ISTP ja INTP omaavat molemmat introvert thin-
king toiminnon 'ylivoimaisessa asemassa' eli johtavana toimintona. Hunziker kertoo
(2016, s. 57), kuinka Jung jatkoi tutkimuksiaan psyykeen kokonaisuudesta muihin
suuntiin, mutta hän on todennut tyyppeihin liittyen, mm. että jokaisella on toissijaisia
ominaisuuksia tasapainottamassa epävakaa taipumusta – mikä syntyy 'ylivoimai-
sessa asemassa' olemisesta. Tällä hän viittaa mm. käsitteisiin 'avustavassa asemassa'
(Auxiliar) tai 'heikommassa asemassa' (Inferior) oleviin toimintoasennesuuntauksiin.

Jungin työn jatkajia on myös syvyyspsykologiset analyytikot. He työskentelevät lä-
hinnä ihmisen alitajunnan (myös piilotajunta) kanssa. Koska alkuperäinen MBTI kiin-
nitti huomionsa ihmisen tietoiseen tajuntaan, ei näillä kahdella Jungista lähteneellä
koulukunnalla ollut paljoakaan tekemistä toistensa kanssa. (Hunziker 2016, s. 13).
Myöhemmin MBTI otti syvällisempään teoriaansa mukaan myös alitajunnan puolella
olevia toimintoasenteita, havaintojeni mukaan John Beeben työn seurauksena.

Jungilainen analyytikko John Beebe on kuitenkin esitellyt kahdeksan toiminnon mal-
liaan 1980-luvulta alkaen, ja siinä neljä toimintoa on tajunnan puolella ja neljä alita-
junnan (syvyyspsykologian) puolella, joten tämä malli yhdistää molempia jungilaisia
koulukuntia. (Hunziker 2016, s. 9). Ymmärryksen mukaan MBTI nykyään mieltää
kaksi toimintoa tietoisuuden puolelle ja kaksi alitajuntaisiksi, eli vain kaksi toimin-
noista kuuluu MBTI-tyypin neljään preferenssiin, mutta syvempään teoriaan otetaan
mukaan neljä toimintoa. OPS samaten, mutta siinä neljästä kaksi on varmasti pelastaja
riivaaja jaolla ja kaksi voi olla tyyppistä riippuen jakautunut eri tavoilla hieman enem-
män tietoisien ja tiedostamattoman puolelle.

Jung itse ei tuntunut kokevan tarvetta ulottaa työtään pidemmälle sen jälkeen, kun hän oli luonut tietoisuusmallin (kahdeksan psykologista tyyppiä), ymmärtääkseen ihmisten ensisijaisia tietoisuuden asentoja. (Hunziker 2016, s. 13). Jung on kuitenkin kertonut, että hän teki muulle työilleen pohjaksi tämän akateemiset vaatimukset täyttävän työn, voidakseen sen jälkeen lähteä syvemmälle ihmisen mieleen ilman akateemisen työn rajoitteita.

Työni metatarkoitus ei ole tyyppittää ihmisiä. Ihmisten tyyppien selvittämisen tarkoitus on ymmärtää ihmisiä. Ihmisen tyyppi antaa kuvan ihmisen persoonallisuudesta. Tyyppitykseen käytettävät välineet antavat persoonallisuudenanalysointiin ja hyvinvoinnintarpeiden lisäämiseen työkalut. Eli tarvitsemme teorian ja viitekehysten, siitä miten auttaa. Kuten dialogisuuden tutkija Isaacs (2001, s. 90) asian vahvasti ilmaisee: ”jos meillä ei ole teoriaa, meillä ei ole myöskään lähtökohtaa, jota vasten tapahtumia voi arvioida. Jos meillä ei ole teoriaa, olemme tuomittuja toimimaan sokeasti ja sattumanvaraisesti.”

2.1 Persoonallisuuspsykologia

Seuraavaksi avaan sitä kenttää ja niitä teorioita, joiden pohjalla tyyppien problemaa tarkastelen. Kyseessä on siis katsaus teoriataustaan, mikä selittää paremmin missä akateemisessa kentässä ihmistyyppien kanssa operoidaan.

Alaluvut on järjestetty eri teorioiden esittelyille. Kommentoin myös teorioita.

2.1.1 Psykoanalyttinen teoria

Psykoanalyttisella teoriolla tarkoitetaan sitä tieteenfilosofian suuntausta, missä yksilöä, kulttuurista ilmiötä ja kulttuurin sekä yhteiskunnan käsitteistöä ja ideologiaa selitetään psykoanalyysin käsitteistön ja näkökulman avustuksella. (Jyväskylän yliopisto, 2015)

Psykodynaamisten teorioiden taustalla on – Jungin opettajan ja kollegan – Sigmund Freudin kehittämä psykoanalyysi, jonka mukaan ihmisen käyttäytyminen määräytyy tiedostamattomasta, ihmisen sisäisistä voimista, joihin lapsuuden kokemukset vaikuttavat keskeisesti (Purjo 2011, s.76).

Sommar (2014) mukaisesti Freud kehitti psykoanalyysin 1900-luvun alkupuolella perustuen persoonallisuusteoriaan. Samalla psykoanalyysi tunnetaan psyykkisenä hoitomuotona, millä pyritään auttamaan yksilöä ihmisen tiedostamattomien puolien kautta ja lisäämään tämän itsetuntemusta. Näen niin että esimerkiksi OPS näkee tämän tiedostamattoman myös meidän vastuuttomana puolenamme, ns. riivaajina, kun tietoisuuden puolella olemme vastuullisempia tai 'itsevastuullisempia' kuten itse haluan sanoa.

Kulttuuristen ilmiöiden psykoanalyttisen tutkimuksen tarkoitus on korostaa ilmiöiden muotoutumista yksilöiden komplisoituneitten ja osin ristiriitaistenkin viettien (tai vastojen ns. libido) seurauksena. Näiden ilmiöiden siis tavallaan ajatellaan sisäistyvän ilmeisten tai näkyvien merkityksien ohella, myös piileviin merkityksiin, joihin psykoanalyysin metodologisella lähestymisellä pyritään saamaan lisää selkeyttä. Näin lähestymistavan tarkastelun kohde on ehkä jokin henkilökohtainen ja tietty yksilön minuuteen sisältyvä ilmiö. Analyysin tuloksia voidaankin näin jatkaa ideologian tai jopa laajemman kulttuurisen ja sosiaalisen ilmiön analyttiseksi lähtökohdaksi tai malliksi millä sitä selitetään. Psykoanalyttisen teorian on tapana asettua hyvin lähelle toista, eli hermeneuttista suuntausta. Näin saadut sovellukset kulttuuritutkimuksen osalta on liitetty myös jälkistrukturalismin ja dekonstruktion esimerkinomaisesti postmodernin ajattelun yhteyteen. (Jyväskylän yliopisto, 2015)

Tutkittuani Jungia ja hänestä lähteneitä jungilaisia koulukuntia, pidän psykoanalyttista teoriaa merkittävä pohjana sille missä kontekstissa hän omat oivalluksensa ja ideansa kehitti. Olen varsin tyytyväinen – jos näin voi sanoa –, siitä että Jung kuitenkin riitaantui ja loitontui omasta mentoristaan Freudista, juuri tämän seksuaaliteorioihin liittyvien erimielisyyksien johdosta.

Suomalainen sosiologi ja tutkija Westermarck, oli itse asiassa se, joka todisti Freudin seksuaaliteoriat vääriksi. Hänet tunnetaan kenties juuri parhaiten mukaansa nimetystä

Westermarck-efektistä, mitä pidetään vieläkin paikkansa pitävänä teoriana inestikielosta. Teorian mukaan yhdessä kasvaneet henkilöt, kun eivät voi tuntea toisiaan kohtaan seksuaalista kiinnostusta vaan päinvastoin tuntevat seksuaalista vastenmielisyyttä. Kyseessä on luonnonvalinnan myötä kehittynyt vaisto (aikalaisille hyvin tuttu termi), joka ehkäisi sisäsiittoisuutta eikä mahdollistanut inestiä. Tämä Westermarckin kehittämä teoria tulikin 1900-luvun alkupuolella kansainvälisesti tunnetuksi, mutta myös kyseenalaistetuksi. Esimerkiksi juuri Sigmund Freud kritisoi – ilmeisistä syistä – kuuluisassa kirjassaan 'Toteemi ja tabu' Westermarckin evolutionistista selitystä inestikiellosta. (Yle, 2017) Mutta vaikka Freud oli Jungin, Westermarckin ja nykyajat- telun mukaan väärässä seksuaaliteorioissaan, niin hän ymmärsi Jungin ja nykyajatte- lunkin mukaan tietoisien ja tiedostamattoman konseptin, vaikkakin hieman käänteisesti Jungin kanssa, mikä johtui heidän luontojensa erilaisesta intuitioon suhtautumisesta, mutta siitä lisää myöhemmin.

Tuodakseni esille sitä, minkälaista terapiaa psykologiassa nykyään on tarjolla, otan esimerkin psykodynaaminen psykoterapia ja psykoanalyysi suuntauksesta. Siinä on paljon samoja elementtejä, joita tuon myöhemmin esille tässä työssä, joten otan sen vertailupinnaksi. Kiinnitä huomiota esimerkiksi tietoisuuden termistöön, mutta myös ihmisen tapaan nähdä toisia pahansuopina.

Psykoanalyysillä on paljon rinnakkaisia termejä, kuten psykoanalyttinen psykoterapia, analyttinen psykoterapia tai psykodynaaminen psykoterapia. Se on hoito- ja kuntoutusmenetelmä, mikä perustuu kahden tai useamman ihmisen väliseen vuorovaikutukseen. Psykoanalyttisen terapian parissa ajatellaan, että ihminen tullessa tietoisemmaksi tavoistaan kokea asioita pystyy hän näin tarkastelemaan ristiriitaisia kokemuksiinsa ja tätä kautta hänen ahdistuksensa vähenee, niin että yksilö kykenee näin tekemään entistä tietoisempia valintoja elämäntavoistaan. Vaikka aluksi tietoisuus voi lisätä ahdistusta niin pidempiaikaisesti ajatellaan saavutettavan hyötyä. (Minduu n.d.)

Tyypillisesti psykodynaamisessa terapiassa fokus on kokemusten tutkimisessa ja pyritään huomaamaan terapoitavan niitä toiveita ja tunteita, joista hän ei ole ollut järin tietoinen. Näin pyritään ymmärtämään, miten yksilön lapsuudenaikaisilla kokemuksilla on kytkös nykyisiin vaikeuksiin. Edelleen tutkitaan, minkälaisia sisäisiä

ristiriitoja yksilöllä on ja miten hän suojaa itseään vaikeilta tunteiltaan sekä ajatuksiltaan. Esimerkiksi syyttääkö henkilö herkästi muita, kun oikeastaan tuntee itse syyllisyyttä? Tarkastellaan myös, miten terapiasuhteessa yksilölle tulee esiin samanlaisia asetelmia kuin muissakin ihmissuhteissaan ja miten ne liittyvät hänen tyypillisiin tapoihinsa olla ihmisten kanssa. (Minduu n.d.)

Tässä suuntauksessa yritetään enemmän päästä jyvälle tiedostamattomista tunteista ja ajatuksista. Psykoanalyysi ja siitä kehitetty psykodynaaminen psykoterapia tulevat Sigmund Freudin 1800-luvun loppupuolella kehittämän ensimmäisen psykoterapian muodosta. Psykoterapioiden väliset erot vaikuttavuudessa eivät ole keskimäärin kovin huomattavia. Hyvin tärkeää on kuitenkin, että asiakas kokee psykoterapiasuhteen hyväksi, luottamukselliseksi ja toimivaksi. (Minduu n.d.)

Voidaankin olettaa, että pitkän terapian yksi vaikuttavuus liittyy siihen uuteen persoonaan mikä terapiassa olevalle muodostuu terapiasuhteen aikana. Tämä persoona on osa hänen kokonaista persoonallisuutta ja onnistuneessa terapiassa muokkaa sitä yksilölle suotuisampaan suuntaan. Eli yksi persoona voi säteillä muille persoonille edullisia toimintamalleja tietoisuuden lisääntymisen ja uuden kohdentamisen kautta. Samankaltaista vaikutusmekanismia voidaan pitää esimerkiksi yhtenä tekijänä nuorisotyön tai sosiaalityön taustalla.

Kansainvälisessä tiedeyhteisössä on saavutettu yksimielisyys, että psykoterapia on vaikuttava hoitomuotona. Laajat, useita tutkimuksia yhdistelevät meta-analyysit kertovat, että psykoterapian omaa korkean tehon. Tähän perustuen psykoterapian tulee olla käytössä ja sitä pitää kehittää terveydenhuollon tavoitteellisena toimintatapana (Wahlström 2012, s. 43).

2.1.2 Piirreteoria ja 'Viisi isoa'

Carl Jung edusti piirreteoriaa sen valtakaudella 1900-luvun alussa. Hänen työnsä jatkoi hänen oppi-isänsä Freudin teorioista ja termeistä, kuten olen edellä kuvannut. Purjo (2011, s. 76) toteaa myös piirreteorioiden lähtökohtana olevan se, että ihmisen käyttäytyminen määräytyy meidän sisäisistä tekijöistämme. Yksilö voidaan

piirreorioiden mukaisesti kuvata meille tyypillisten piirteiden ja niiden luoman yhdistelmän kautta. Piirreorian erilaisia malleja ja niihin perustuvia kyselyitä on sovellettu ihmisten profiloinnissa. Piirreorioita on kehitelty mm. Gordon W. Allport, joka tunnustaa myös ympäristön osuuden persoonallisuuteemme. Toinen uranuurtaja on ollut Raymond B. Cattell.

Hogrefe Psykologien Kustannus Oy (2021) mukaan The Five Factor -teorian (Big Five) alkuvaiheet perustuvat Cattellin käsiteanalyysiin. Hän käytti sitä kehittäessään 16PF-menetelmänsä 1940-luvulla. Vuonna 1949 Donald W. Fiske kokosi samasta aineistosta 22 eri muuttujaa, joilla hän alkoi tekemään vertailevaa tutkimusta moniin eri aineistoihin perustuen. Fiske päätyi omissa analyyseissään viiteen eri faktoriin, jotka hän sai yhä uudestaan näkyviin kaikissa tutkimusryhmien tekemissä testeissä. Tutkimusta jatkoivat myöhemmin E.C. Tupes ja R.C. Christal ja vuonna 1961 he totesivat, että kahdeksalla erilaisella otoksella tehdyt faktorianalyysit antavat viisi pysyvän luontoista eli jokaisesta otoksesta toiseen aina saman merkityksensä säilyttävää faktoria. Ne olivat:

- 5. O Openness to experience avoimuus kokemuksille
- 3. C Conscientiousness tietoisuus, tunnollisuus, itsekuri
- 1. E Extraversion eloisuus, energisyys, kilpailunhalu
- 2. A Agreeableness miellyttävyys, ystävällisyys
- 4. N Emotional Stability tasapainoisuus, tunteiden hallinta

Myöhemmin L.R. Goldberg julkaisi vuonna 1981 laajan inventaaritutkimuksen tulokset. Niissä niin ikään viisi suurta toistui samanlaisina tutkimusryhmästä toiseen. Goldberg totesi, että nämä viisi suurta superfaktoria edustavatkin kaikkein pisimmälle vietyä abstraktiotasoa, sekä jokainen niistä koostuu monista spesifimpää tasoa olevista kuvaavista piirteistä. (Hogrefe Psykologien Kustannus Oy, 2021)

Näin viiden faktorin teoria kuvaa ennemminkin käyttäytymisen alueiden huipentumia kuin mitään täsmällisesti tulkittavaa dimensiota. Näiden faktorien toistuvasta ja pysyvästä luonteesta huolimatta on eri maissa tehdyistä tutkimuksista jotkut johtaneet myös jossakin määrin poikkeaviin tulkintoihin. On pohdittu sitä mikä on näiden suurten

faktoreiden psykologinen merkitys eli toisin sanoen minkälainen on niiden käsitevaliteetti. Useat tutkijat toteavatkin, että niiden sisältö on laaja ja ne voidaankin hajottaa pienempiin osa-alueisiin fasetteihin, jolloin yksilöiden tutkimisessa päästäänkin tätä täsmällisempään diagnostiikkaan ja vielä tarkempiin ennusteisiin. (Hogrefe Psykologien Kustannus Oy, 2021)

Professori Jordan Petersonin mukaan (2017a, 11:15) faktori- eli tekijäanalyysissä etsitään yhdistäviä tekijöitä, jotka yhdistetään isommiksi yhdistäviksi tekijöiksi. Jos kysytään sadalta yksilöltä sata kysymystä ja he voivat valita asteikolta 1–7 vastauksensa, niin huomataan että kysytyillä henkilöiden hymyilemisellä ja iloisuudella on korrelaatio mikä tekee niille yhteisen tekijän. Ne eivät ole sama asia ja siksi niillä on eri nimi, mutta ne ovat riittävän lähellä samaa merkitystä, että niissä on tekijäanalyysissä löydettävissä yhdistävä tekijä. Tekijöitä näin yhdistelemällä päästään luokittelemaan asioita isommiksi ryppäiksi. Esimerkiksi 'Viisi isoa' -persoonallisuuspiirrettä on määritelty näin. Edelleen Petersonin mukaan (2017a, 10:00) voit ajatella piirteen persoonallisuuden elementtinä, ikään kuin alahenkilöllisyytenä (sub-personality). Piirre on viitekehys ja havaintotavat, käyttäytymismalli tai vakaa motivaatioarvojen järjestelmä.

On huomioitava, että kaikki persoonan teoriat ovat mallinnuksia. Käsitteellistäminen ja lokeroiminen ovat ihmisen keinoja ymmärtää ja tutkia asioita. (Mikkonen 2006, s.328).

2.1.3 Behavioristinen teoria

Purjon (2011, s.76) mukaan radikaali behaviorismi uskoo yksilön olevan täysin ulkoa ohjautuva, jolloin hänen käyttäytymisensä määräytyy siis ympäristön vaikutuksesta. Näin ollen sisäisillä tekijöillä ei olisi heille merkitystä, vaikeivat behavioristit varsinaisesti kiellä niiden olemassaoloa. Behaviorismin kehittäjistä Purjon lähde Bandura mainitsee erityisesti B. F. Skinnerin, vaikka suuntauksen varsinaisena perustajana pidetään yleisestikin John B. Watsonia.

Behavioristisessa teoriassa oppiminen nähdään ärsyke-reaktiokytkentöjen välisenä muodostumisena, mitä vahvistaminen säätelee. Oletetaan että kehityksen tavoitteen

reaktio vakiintuisi yksilön pysyväluontoiseksi käytökseksi eli se sisäistetään, kun se yhdistetään kontekstista tulevaan ympäristön ärsykkeeseen. Käyttäytymistä puolestaan säädellään oppijan ulkopuolelta tulevalla vahvistamisella. Toivotusta käyttäytymisestä palkitaan, ei-toivottua käyttäytymistä puolestaan heikennetään rangaistuksella. Tästä syntyy S-R (ärsyke - reaktio) -ketju. Uusibehaviorismi lisäsi ketjun väliin tulevan tekijän O (vahvistaminen), joka pystyi vaikuttamaan ärsyke-reaktioketjun toimivuuteen. (Tynjälä 1999, s. 29–31.) Ajateltuna behaviorismin teorian mukaista piirteiden havainnointia, kun ympäristö antaa ärsykkeen, johon ihminen reagoi, niin tämän seurauksena voidaan analysoida ihmisen persoonallisuutta.

Behavioristisen teorian juuret löytyvät Savan mukaan (1993, s.18) luonnontieteellisestä ajattelusta. Siinä sekä ihmisen että eläimen oppiminen nähdään perusmuodoltaan hyvin samankaltaisena. Tietoa saadaan maailmasta aistihavaintojen ja kertyneen kokemuksen kautta (nämä ovat käytännössä myös Jungin käyttämät termit), kun oppija on itse tyhjä taulu, 'tabula rasa', mihin nämä kokemukset piirtävät jälkensä. Behavioristisen teorian pedagogisia peruseriaatteita ovatkin: Vahvistamisen periaate. Välittömän annettavan palautteen periaate. Opetettavan aineksen pilkkominen pienempiin osiin. Virheellisten vastausten nopea sivuuttaminen

Kasvatuksen tehtävänä on behaviorismissa ohjata yksilön ulkoisesti näyttäytyvää tai kuuluvaa toimintaa, niin että suoritus itsessään voidaan hyväksi todeta ja oppimistavoitteet puolestaan todeta saavutetuksi. Opetus keskittyykin näin tiedon ja taidon ulkoiseen ohjaukseen, säätelyyn ja vakiinnuttamiseen. Oppijan omaavat valmiudet ajatella tai ymmärtää opittava ei ole oleellista eikä siihen laiteta tukea. (Sava 1993, s. 18.)

2.1.4 Humanistinen teoria

Humanistinen psykologia on terapiatyöstä kehittynyt suuntaus, mikä on kasvanut omaksi maailmankatsomukseksi ja opiksi siitä, miten tullaan onnelliseksi. Humanistinen suuntaus on psykologian kentässä tullut kolmanneksi voimaksi, vastavoimaksi psykoanalyysille ja behaviorismille. (Miettinen 1999, s. 129)

Miettisen mukaan (1999, s.128–138) humanistisessa oppimisenäkemyksessä on perustana humanistinen psykologia ja sen mukainen ihmisen oma itsellinen arvo, yksilön vapautta ja ainutlaatuisuutta koskevilla painotuksilla. Johtohahmoina kehittämässä humanistista psykologiaa on ollut Abraham Maslow (mm. Maslowin tarvehierarkia) sekä Carl Rogers. He ovatkin hahmottaneet meille kuvaa luovasta ja omaan henkiseen kasvuunsa pyrkivästä yksilöstä. Hänelle on ominaista sekä aktiivisuus että itsensä toteuttamisen tarve ja kokonaisvaltainen oppimisen halu.

Kahden eri psykologin, Abraham Maslowin ja Carl Jungin, molempien omiin teorioihin sisältyy runsaasti heille yhteisiä perusolettamuksia. Kumpikin heistä asettaa omaksi tehtäväkseen löytää ratkaisuja yksilöksi ja persoonaksi tuleminen ongelmaan. Heidän ratkaiseva käsitteensä on sisäisen kokemuksen dilemma. Oleellista aikuiskasvatuksen näkökulmasta onkin juuri se, että humanistinen psykologia on luonut perustan kokemusperäiselle oppimisen käsitteelle. (Miettinen 1999, s. 128)

Humanistisen psykologian teorian johtohahmo on psykologi Abraham Maslow (1908–1970). Hänen teoriansa tärkeimpänä käsitteenä voi pitää itsensä toteuttamista. Tämä tarkoittaa yksilön biologisen lajiolemuksensa ja syntymällä saatujen mahdollisuuksiensa toteuttamista yksilöitymisen kehityksessä. (Miettinen 1999, s. 129) Jungin vastaava käsite on individuaatio ja hän käytti ensimmäisenä termiä kuvaamaan yksilön elämänaikaista yksilöitymisen tapahtumaketjua (Dunderfelt 2011, s.33).

Maslow itse oppi itsensä toteuttamisen käsitteen psykologi Kurt Goldsteiniltä (1878–1965), joka halusi hylätä aikaisemmat atomistiset selitysmallit. Niissä tarkasteltiin yksilön käyttäytymistä erillisinä reflekseinä tai kykyinä ja vietteinä (libido). Hän tutkikin koko ihmisen organismia (whole organism) niin ruumiillisine kuin henkisine ominaisuuksinensa. Teoriassa terveelle organismille ominaista on itsensä toteuttaminen, eli pyrkimys aktiivisuuteen rooliin sekä henkilökohtaisten kykyjen että omien mahdollisuuksiensa toteuttamiseen (Goldstein 1947, s. 222).

Humanistisessa psykologiassa ihmiskuva nähdään positiivisena ja optimistisesti. Yksilö on ainutkertainen kokonaisuutensa, jolla on mahdollisuus jatkuvaan paremmaksi kehittymiseen vapauttamalla itsestään latenteja (piilo)voimavarojaan. (Laine & Vilkkö-Riihelä 2006, s.171.) Carl Jung näki individuaatioprosessin tavoitteena yksilön

henkilökohtaisen ainutlaatuisuuden toteutumisen (Jung 1991, s.162). Näin myös Jung on laskettavissa humanistiksi.

2.1.5 Sosiaalis-kognitiivinen teoria

Partanen (2011, s. 21) kertoo kuinka Albert Bandura kehitti ja julkaisi 1977 sosiaalis-kognitiivisen (Social learning) teorian. Siinä ihmistä määrittävä toiminta muodostuu henkilökohtaisten tekijöiden – kuten biologiset, kognitiiviset (tiedolliset/älylliset) ja henkilökohtaiset tapahtumat – johdannaisina, jotka vaikuttavat aistimuksiin ja toimintoihin käyttäytymisen sekä ympäristön välisestä vuorovaikutuksesta/interaktiosta. Osatekijät puolestaan vaikuttavat ihmisen käyttäytymiseen vaihtelevasti riippuen hänen toiminnoistaan ja olosuhteistaan. Näin yksilö on toimintaympäristönsä tuotos sekä tuottaja, valikoimalla, luomalla ja muuttamalla oman ympäristönsä olosuhteita. Kognitiiviset tekijät viittovat ihmisen minäpystyvyys uskomuksiin, päämäärien asettamiseen ja oman toiminnan arviointiin.

Purjo kertoo (2010, s. 76–77) kuinka sosiaalis-kognitiivisella teoriallaan Bandura pyrki erottautumaan erityisesti psykodynaamisista teorioista, piirreteorioista ja radikaalina pitämästään behaviorismin teorioista. Banduran tarkoitus oli luoda sellainen malli mikä selittää, etteivät ihmiset ole synnynnäisesti varustettuja tietyllä valikoimalla käyttäytymismuotoja, vaan ne ovat ennemmin sosiaalisesti opittuja, havainnoimalla ja mallioppimisella. Esimerkiksi aggressiivisia käyttäytymismuotoja ei ole ihmisessä ennen kuin hän jollain tavalla absorboi ne ympäristöstään. Edelleen sosiaaliset olosuhteet määrittävät sen, käyttääkö yksilö näitä mahdollisesti opittuja aggressiivisia toimintatapoja jollain tavalla. Banduran teoria korostaakin yksilön omaa toimijuutta ja inhimillistä voimaa.

Partanen kertoo (2011, s. 23) kuinka Banduran mukaan minäpystyvyys ei ole persoonallisuuteen liittyvää piirre tai ominaisuus vaan hän tarkoittaa sillä ihmisen uskomuksia omista kyvyistään organisoida ja toteuttaa niitä toimintoja, jotka tarvitaan suunnitellun tuloksen saavuttamiseksi. Näin ollen yksilön on uskottava kykyihinsä tuottaa tiettyjä tuloksia tai toimintoja, jotta hän edes yrittää tavoitella niitä. Positiivinen usko

omiin kykyihin puolestaan auttaa häntä suuntaamaan toimintaansa sinnikkäästi kohti määränpäättään.

Minäpystyvyyden lisäksi Purjon (2010, s.82) mukaan Banduran teoriassa toinen keskeinen termi on itsesäätely. Se ilmenee ihmisen taitona arvioida omaa pystyvyyttään, toimintansa luonnetta sekä tavoitteidensa mielekkyyttä ja merkityksellisyyttä, reagoimalla niiden vaatimalla tavalla.

Kognitiivinen psykologia pitää sisällään kokeellisen kognitiivisen psykologian, kognitiivisen tieteen – jossa keskitytään mallintamiseen – sekä kognitiivisen neuropsykologian – jossa keskitytään kognitioon aivovaurion jälkeen. Viimeisen lähestymistapoina toimii kognitiivinen neurotiede, kuten aivoskannaus- ja kuvantamistutkimukset, jotka kuvaavat aivojen toiminnan periaatteita. Eysenck & Keane 2005, kuvaus.)

2.2 Psykologia ja psykiatri Carl G. Jungin psykologiset tyypit

Sveitsiläisen psykiatri Carl Gustav Jung kehitti psykologisten tyyppien persoonallisuusteorian, mikä kuvaa ihmisissä ilmeneviä normaaleja eroja terveiden ihmisten kesken. Jung päätteli, omaan havainnointiinsa perustuen, kuinka ihmisten käyttäytymisessä olevat huomattavat erot johtuvat heidän synnynnäisistä taipumuksistaan toimia eri tavoin. Yksilöt kehittävät erilaisia käyttäytymismalleja näiden heidän eriävien taipumustensa mukaisesti. Jungin teoria määrittää kahdeksan erilaista ihmisten normaalia käyttäytymistä kuvaavaa mallia tai tyyppiä. (Briggs Myers, n.d., s.6) Jungin mukaan (2016, s.12) synnymme tietynlaisilla aivojen ominaisuuksilla varustettuna, eivätkä nämä ominaisuudet muutu elämämme aikana.

Mielestäni laajassa mielessä tyyppimme ei ole kuitenkaan määräytynyt syntymässä valmiiksi, sillä tavalla ilmaistuna kuin tässä työssä niitä käsittelen. Näen geenien, epigenetiikan ja olosuhteidemme – mm. kiintymyssuhdeteorian osalta – vaikutuksen ”tyypimme” kehittymiseen aivan niin kuin tutkimus osoittaa. Havaintoni tukevat sitä että mitä vanhemmaksi tulemme sitä vakiintuneempi kokonainen tyyppimme on, mutta myös sitä tasapainoisemmaksi muutumme ja näin tyyppimme määrittää meitä

vähemmän. Kun tarkkuus paranee, voidaan tyyppjä määrittää yhä enemmän, mutta jossakin menee silti mielekkyyden raja siinä, että onko hyötyä enää erotella ihmisiä esimerkiksi tuhansiin erilaisiin tyyppihin. Mitä vähemmän tyyppjä on, niin sitä enemmän näemme toisissamme yhtäläisyyksiä ja mitä enemmän tyyppjä halutaan nähdä niin sitä yksilöllisempiä jokainen niistä on, kunnes päästään ehdottomaan individualismiin missä korostetaan vain eroja eikä yhtenevyyksiämme. Olemme kuitenkin samaa lajia kaikki, ihmistyyppiä muiden kädellisten joukossa ja kädelliset on oma tyyppinsä muiden nisäkkäiden joukossa. Ihmisen mieli haluaa nähdä kategorioita ja niitä voidaan luoda ja luodaankin mielekkäimmin juuri tieteen keinoin.

Yksilön psyyken ollessa aktiivinen, ihminen käyttää Jungin havaintojen mukaan toista kahdesta toiminnoista; joko tiedon vastaanottamista eli havaintoa (perception) tai tiedon järjestelyä ja johtopäätöksien tekemistä eli järjestelmällisyyttä (judgment). Jung tunnisti kaksi toisilleen vastakkaista tapaa havaita, mitkä hän nimesi aistimiseksi ja intuitiivisuudeksi, sekä kaksi toisilleen vastakkaista tapaa tiedon käsittelylle, eli ajattelu ja tunne. (Briggs Myers, n.d., s.6) Jung (1921/2021) itse käytti termejä rationaalinen – ajattelun ja tuntemisen psykologisista toiminnoista – ja epärationaalinen ns. irrationaalinen – aistimisen ja intuitiivisuuden psykologisista toiminnoista – mutta ei kuitenkaan tarkoituksessa järjetön vaan ei järjen perusteella toimimisesta.

Yksilöillä on Jungin havaintojen mukaan taipumus suunnata ja saada energiansa joko ihmisten, kokemusten ja toiminnan ulkoisesta maailmasta tai ideoiden, muistojen ja tunteiden sisäisestä maailmasta. Nämä kaksi energian suuntautumista kuvaavaa tapaa hän nimesi ekstroversioksi eli ulkoisessa maailmassa toimimiseksi ja introversioksi eli sisäisessä maailmassa tutkiskeluksi. (Briggs Myers, n.d., s.6) Näitä eri suuntauksia Jung kuvasi asenteeksi (attitude) – vaihtoehtoinen käänös olisi suuntautumiseksi. Hän näki, että jokaisella toinen näistä on tietoisuudessa hallitseva (tajuuta), näin ollen ei kuitenkaan välttämättä ainoa ja toinen on sitä tiedostamattoman kautta kompensoiva (alitajuntainen). (Jung 1921/2021, The attitude of the unconscious)

Aistimisen, intuitiivisuuden, ajattelun ja tuntemisen psyykkisillä prosesseilla on omat ennustettavat piirteensä ja myös oma luonteensa siitä riippuen, onko kyseinen prosessi

suuntautunut ulkoiseen, eli ekstroverttiin maailmaan vai puolestaan sisäiseen, eli introverttiin maailmaan. (Briggs Myers n.d., s.6)

Yhdistämällä neljä eri psyykkistä prosessia ns. psyykkiset toiminnot kahteen eri energian suuntautumistapaan – ns. asenteeseen – Jung pystyi kuvaamaan kahdeksan perustavanlaatuisia psyykkisen toiminnon mallia, ns. tyyppiä. Jungin mukaan jokaisella yksilöllä on mahdollisuus käyttää näitä kahdeksaa erilaista psyykkistä toimintoa, mutta hän uskoi kuitenkin, että yksilöä määrittävät taipumukset ovat synnynnäisiä. Jokaisella ihmisyksilöllä on voimakkaimpana luonnollinen taipumus - tai ensisijaisuus - johonkin näistä toiminnoista jättäen muut tällöin heikompaan asemaan. Tämä johtaa yksilöä keskittämään energiansa oman taipumuksensa mukaisesti ja kehittämään käyttäytymistään ja persoonallisuuttaan ominaisilla tavoilla juuri tälle toiminnolle. Jungin mukaan yksilön eniten käyttämä psyykkinen prosessi on hänen hallitseva toimintonsa (superior function). Erot psyykkisten toimintojen mieluisimmassa käytössä – hierarkkisissa suhteissa – ja näin ollen niiden kehitysasteessa, johtavat myös ihmisten välisiin eroihin. Psykologiset tyypit ovatkin erinäisten psyykkisten toimintojen dynaamisen vuorovaikutuksen ja näiden havaittavien käyttäytymismallien seurausta. (Briggs Myers n.d., s.7, Jung 1921/2021)

Asiaa käsittelevässä teoksessaan Jung keskittyi näiden tunnistamiensa kahdeksan hallitsevan toiminnon ja suuntauksen täsmällisten kuvauksien luomiseen, mutta hän kuitenkin havaitsi ihmisten käyttävän yhtä lailla myös muita toimintoja tietynlaisessa psyykeen preferenssien hierarkiassa. (Briggs Myers, n.d., s.7)

Jungin tavalla ymmärtää ihmisen tyyppi, oli tällä johtava toiminto mikä oli kaikkein tietoisin toiminnoista. Muut toiminnot olivat laskevan järjestyksen suuntautuvasti vähemmän tietoisia. Kuitenkin kaikkein tiedostamattomimmillakin toiminnoilla oli korvaavia tehtäviä tyypille. Luen tämän niin että jokainen toiminto on niin erilainen keskenään, että niiden ollessa hierarkkisessa suhteessa toisiinsa ja enemmän tai vähemmän tiedostettuja, on kaikkien toimintojen korvattava tyypille (johtavalle toiminnolle ja sen asenteelle) siltä puuttuvia kykyjä. (Jung 1921/2021.)

Jung kuvasi yksilöllisen tyyppin ensisijaisuusjärjestystä termeillä ensimmäinen eli hallitseva, tai pää-, toiminto ja näin myös eniten käytetty psyykkinen prosessi, sekä

toinen ensisijaisuus oli auttava toiminto (auxiliar funktion), minkä jälkeen tuli jälkiä toissijaisista piilotajuntaisista (unconscious) ominaisuuksista. (Hunziker 2016, s.58–59) Jung siis näki, että hallitsevan toiminnon alla oli muita toimintoja, kuten tasopainottava avustava – pääosin tietoinen – toiminto sekä avustava – suhteellisen tiedostamaton – aputoiminto ja ’heikompi’ tai ’alempiarvoinen’ eli ’inferior’ toiminto on lähes kokonaan alitajunnassa (ns. vähäisesti tiedostettu). Hän toteaa mm: ”Tietoisien ekstravertin asenteen tehokkaana täydennyksenä on alitajunnan asenteella ehdottomasti introvertti luonne.” (Jung 2021, *The attitude of the unconscious & The Principal and Auxiliary Functions*).

Tutustuessani Jungiin ja tyypittämiseen, törmäsin myös nopeasti syvyyspsykologiaan. En oikein meinannut saada siitä heti kiinni ja kuvittelin sen olevan – joidenkin lähteiden mukaisesti – hyvin iso osa tyypittämistä. Myöhemmin minulle selvisi, että Jungista on lähtenyt kaksi erillistä suuntausta, MBTI ja jungilaiset analytytikot ja jotkut ovat yhdistäneet näiden kahden itsenäisen jatkumon tuotoksia. Olin syvyyspsykologiasta yhteydessä Suomen Psykologisen liiton edesmenneeseen puheenjohtajaan Annarilla Ahtolaan (2020). Henkilökohtaisen tiedonannon kautta sain selville, ettei Jungista juuri opeteta psykologian kursseilla muuta kuin psykoanalyysia. Psykoanalyysi tuntuu myös olevan edelleen suosiossa. Häneltä sain neuvon ottaa yhteyttä Nina Pyykköseen (2020), jonka henkilökohtaisen tiedonannon mukaan hän omaa sekä akateemisen psykologian tutkinnon ja tieteellinen jatkotutkinnon (PsL) että hän on psykodynaaminen psykoterapeutti syvyyspsykologisella maailmankuvalla ja vielä joogaopettaja. Ninan kautta pääsinkin tarkemmin kiinni siitä mitä tuo Jungin työn toinen jatkumo Suomessa on.

Tiedostamattomat toiminnot ovat arkaaiset, eläintilassa. Niiden symboliset esiintymiset unissa ja fantasioissa edustavat yleensä kahden eläimen tai hirviön taistelua tai tulevaa kohtaamista. (Jung 1921/2021, viimeiset virkkeet.) Näillä kokonaan alitajuntaisilla ns. tiedostamattomilla toiminnoilla Jung mitä ilmeisemmin viittaa neljään tietoisuudesta puuttuvaan toimintoon ja niiden asennesuuntauksiin. Tästä syvyyspsykologian mielen tiedostamattoman puolen jatkumosta jatkan myöhemmissä luvuissa lisää, kuten John Beebe osuudessa.

Jungin alkuperäistä teosta *Psykologiset tyypit* lukiessa englanninkielisenä käännöksenä (2021) – sen jälkeen, kun on tutustunut moniin sen pohjalta luotuihin systeemeihin ja 16 tyypin joukkoihin – ei voi olla varma, että kaikki ovat tulkinneet Jungia oikein. Esimerkiksi se, että Jungin kahdeksan tyyppiä on muutettu 16 tyyppiä, on mielestäni tulkintavirhe hänen systeemistään, kun hänen työtään on lähdetty laajentamaan. Oikeammin tulisi päätyä 32 tyyppiin kuten OPS on tältä osin tehty. Virhe ei sinällään ole iso – koska Jung kahdesta avustavasta toiminnosta puhuessaan ei tuo selvästi esille sitä, että kumpi vain niistä voisi olla tuo tietoisempi vaihtoehto – mutta virheen seuraukset ovat isot koska sen seurauksena puolet mahdollisista tyypeistä on jäänyt lähes sadaksi vuodeksi epätietoisuuteen, mikä puolestaan on laskenut niiden kattavuutta väestössä ja validiteettia tutkimuksessa. Jung on intellektuelli, millä monesti viitataan epämääräisyyteenkin, koska se liitetään intuitioon. Hän kirjoittaa paljon, kun kuvailee asiaa minkä haluaa välittää lukijalle. Hän ikään kuin pyrkii tarjoamaan loogista ja objektiivista abstraktia ymmärrystä, eikä konkreettista arvoihin perustuvaa tosiasioiden välistä valintaa.

Jung (1921/2021) kuvaa introvertintyyppin ideaansa kiinnostuneeksi subjektiivisesta ja extravertintyyppin kiinnostuneeksi objektista ja hän käyttää myös subjektiivista ja objektiivista sanoja, kuten myös monia muita niiden luonnetta kuvailevia sanoja. Introvertintyyppi määrittyy hallitsevan asennesuuntauksensa kautta, sen perustavanlaatuisen luonteen hallinnan takia, vaikka tyyppillä on muita introvertteja ominaisuuksia alisteisissa asemissa. Ymmärrän Jungia niin että introvertintyyppi on introvertti muuttumattomalta luonnoltaan, vaikka olisi hyvinkin extravertti käytökseltään, ja näin toimii kuitenkin ensisijaisesti subjektiivisen takia tai syystä. Subjektiiviset ja objektiiviset ajurit vaihtelevat ja keskustelevat hänessä mutta subjektiivinen on se mikä määrittää objektiivisen vaikuttimen ensisijaisuus hierarkiassa.

'Viisi isoa' käyttää myös extroversiota yhtenä faktorina. Siinä se ilmenee spektrillä. Myös OPS ilmaisee 512-tyypin hajonnan tyyppin kokonaisuusvaltaisessa introvertti-extroverttimäisyydessä taulukolla.

Jung (1957) kertoo, kuinka minä eli – latinaksi – ego on se osa meistä mikä on tietoinen itsestään. Ego ei siis ole täysin synonyymi neljän toiminnon ja niiden

asennesuuntauksien muodostamalle tyyppin ulottuvuudelle, mutta hyvin lähellä sitä. Hän myös kertoo, kuinka määrittää persoonan, niin että ihmisellä on erilaisia persoonia eri tilanteissa. Ihminen voi olla lääkäri ja käyttäytyä niin kuin lääkärin oletetaan käyttäytyvän. Hän voi alkaa myös uskoa, että lääkärin persoona on hän. Tuon persoonan takaa voi tulla muita piirteitä tiedostamattomasta esille, mistä hän ei välttämättä ole itse tietoinen, mutta ne näkyvät muille. Hänellä on kuitenkin myös muita persoonia, kuten kotona hän käyttäytyy eri tavalla. Ihmisten erilaiset persoonat muodostavat hänen kokonaisen persoonallisuutensa.

Meillä on myös vinoumaa persoonallisuudessamme. Voimme haluta nähdä itsemme lääkärinä, mutta se ei silti tarkoita, että persoonallisuutemme olisi tämän lääkärin persoonan kaltainen. Näin voimme olla vihaisia siitä, että meidät nähdään eri tavalla kuin itsemme miellämme. Itse on myös Jungin käyttämä termi. Hän (1957) kertoo, kuinka saatamme ajatella, että itse on minä itse, mutta itse on se kokonaisuus mikä olemme, ei se mikä tunnemme olevamme. Itse käsittää tietoisien ja piilotajuntaisten psyykeemme, ollen sen keskus, kuten minä on tietoisuuden keskus. Minä on siis itsen sisällä.

Jung löysi myös ihmisen vastakkaisen sukupuolen ominaisuuksia. Hän kutsui niitä nimillä Anima ja Animus. Miehen varjossa oli hänen feminiininen puolensa, minkä hän oli kasvaessaan työntänyt sinne ja vastaavasti naisen tiedostamaton piti sisällään hänen maskuliiniset piirteensä. (Peterson 2015, *Depth Psychology: Carl Jung (Part 02)*) Koska Jung oli Powersien mukaan itse johtavalta ja avustavalta toiminnoltaan maskuliininen, ns. tuplamaskuliiniset pelastajatoiminnot, niin on luonnollista, että hän näki feminiiniset puolet osin tiedostamattoman puolella. Jung siis löysi toimintoasennesuuntauksien maskuliinisen ja feminiinisen puolen, kuten Powersitkin, mutta asetti sen erilaiseen muottiin.

Powersien mukaan ihmisten ymmärrys kohtaa ST tasolla, eli konkreettisessa aistihavainnoinnissa ja ajattelun toimivuudessa. Koska Jung oli monessa niin vaikeasti ymmärrettävä, hänen työnsä on kiinnostanut erityisesti niitä, jotka voivat mennä hyvin syvälle abstraktioon. Tämä on hyvin erilainen lähestymistapa kuin konkreettinen tutkimus ja tässä on ehkä yksi syy siihen, miksi Jung on jäänyt paitsioon konkreettisten luonnontieteiden mitattavuutta arvostavien tutkijoiden taholla. Jung ei aina auta

ymmärtämään itseään vaan häntä pitää haluta ymmärtää, ennen kuin hänen työnsä aukeaa ja silloinkin monesti vajavaisesti ja tulkintojen väärään meneminen on havaintojeni mukaan todellinen uhka. Myös siksi pidänkin OP järjestelmää hyvänä, koska se auttaa ymmärtämään Jungia, koska se kertoo, minkälainen on Jungin tyyppi ja miten häntä näin ollen voi parhaiten ymmärtää.

Jung käytti toiminnoista myös kognitiivinen termiä (Jung 1921/2021). Hänen jälkeensä on kuitenkin luotu tarkempi kognitiivisen psykologian teoria syrjäyttämään behavioristista teoriaa ja kognitiiviset toiminnot on sittemmin liitetty siihen mm. MBTI toimesta.

Jungin työssä pidän merkittävänä sitä, että vaikka hän määritteli tarkasti konkreettisia asioita niin hän ei rajannut isoa kuvaa tarkkoihin muotteihin. Tämä liittyy hänen persoonallisuuteensa ja on tarjonnut hänen jälkeensä tuleville ison kuvan rajaamisen dilemman ratkaistavaksi. Tätä syystä Jungiin palaa yhä useampi tähän pyrkivä, mutta heidän jälkeensä tulee aina uusia.

Jung oli ennen kaikkea psykiatri eli ns. mielitautilääkäri ja hänen työnsä tuleekin ymmärtää siitä lähtökohdasta ja osin myös siihen kontekstiin tarkoitetuksi. Seuraavaksi kuvaus psykiatriasta tähän tarkoitukseen. Kiinnittäisin huomiota myös siihen mihin Jungin uudistettua työtä tänä päivänä voisi hyödyntää.

Psykiatria eli oppi mielen terveyden häiriöistä, oireista ja ilmiästä, syistä, kehityksestä ja hoidosta sekä ehkäisystä. Mielen terveyttä ja sen häiriöitä voidaankin tarkastella esimerkiksi biologisesta, psykodynaamisesta ja sosiaalipsykiatrisesta näkökannasta lähtien. Psykiatria itsessään jakautuu erikoisaloihin: aikuispsykiatria, lastenpsykiatria, nuorisopsykiatria ja oikeuspsykiatria. Hoidon perustana on tieteellisten tutkimuksien näyttämä jatkuvasti uusiutuva näyttö. Hoitosuosituksia Suomessa tehdään näytönasteen perustaisesti. Hoito itsessään perustaa alan eettisiin periaatteisiin. Hoidossa potilas on tasavertainen kumppani ja myös vertaisasiantuntija. Ihmisen mielen terveys luonnehditaan se perusteella, miten hän ymmärtää kykynsä, sopeutuu arkisen elämän haasteisiinsa ja mukana tuleviin muutoksiin, säilyttää toimintakyvyn ja on kykenevä antamaan oman panoksensa yhteiseen hyvään. Tervemielinen henkilö on tyytyväinen sekä joustava että sopeutumiskykyinen.

Tervettä mieltä edistävästä tekijöistä merkittävä osa on sekä sosiaali- ja terveystieteiden ulkopuolella että varsinaisen psykiatrisen hoitotoiminnan saavuttamattomissa. (Lönnqvist & Lehtonen n.d., s. 1)

Terveen mielen häiriöitä voidaan ehkäistä vaikuttavalla tavalla ja nykytiedon valossa myös hoitaa tehokkaasti. Primaaripreventiolla pyritään uusien tautitapausten ehkäisemiseen, sekundaaripreventiolla sekä varhaiseen että vaikuttavaan hoitoon kun tertiääripreventiolla toimintakyvyn maksimaaliseen palautumiseen ja ylläpitoon. Oma aikamme tuottaa yhä uusia mahdollisuuksia ja myös haasteita mielenterveyden kehittämiseksi ja uusille psykiatrisille hoidoille. Psykiatria onkin tieteenalana aktiivisen huomion kohteena, koska mielen toimintojen yhteys aivojen rakenteeseen ja toimintaan voidaan nyt osoittaa uusien aivojen kuvantamismenetelmien ja muiden tekniikoiden avulla. Samaan aikaan avohoitopainotteisuus psykiatriassa on integroitu yhä läheisemmin muuhun lääketieteelliseen ja hyvinvointia edistävään toimintaan. (Lönnqvist & Lehtonen n.d., s. 1)

Jungin tyypit kuvaavat siis tervettä mielenterveyttä. Kun tässä on ongelmia, niin niitä voidaan sekä hakea tyypin tietoisuuden tasoista että muista poikkeavista ominaisuuksista. Olen itse mm. neuropsykiatrinen valmentaja ja työskennellyt tämän asiakaskunnan kanssa. Pidänkin täysin mahdollisena, että mielenterveyden ongelmiin tullaan tulevaisuuden tutkimuksessa saamaan yhtymäkohtia erilaisten ihmisten tyyppien välille. Esimerkiksi niin että jotkin sairaudet kerääntyvät toisille tyypeille enenemissä määrin. Mm. Powersin pariskunta on jo viitannut tämän tyyppisiin havaintoihin omassa työssään.

2.3 Myers-Briggs tyyppi-indikaattori

MBTI ei ole ratkaiseva työni kannalta vaan ennemminkin silta Jungin työn ja Powersien työn välissä. Se on kuitenkin kaikkein tunnetuin ja suurin toimija, joten käyn sen järjestelmän läpi ennen kuin siirryn eteenpäin.

Katharine Briggs, oli tutkinut ja kehittänyt omaa erilaisten tyyppien systeemiä, kun Jungin Psykologiset tyypit kirja julkaistiin Englannissa 1923 (kaksi vuotta

alkuperäisen saksankielisen teoksen ilmestymisen jälkeen). Katherine oli ensimmäisiä, joka adaptoi Jungin teorian, liittäen sen omaan työhönsä. Tyttärensä Isabel Briggs Myersin kanssa hän teki Jungin kuvailemista tyypeistä ”ymmärrettäviä ja käytännöllisiä ihmisten elämässä”. (Hunziker 2016, s. 59)

Vuonna 1942 Isabel Briggs Myers ja hänen äitinsä Katharine Briggs aloittivat ”luokittelijan (sorter)” kehittämisen. Sen kehityksessä tehtiin erilaisia testejä, kunnes vuonna 1962 indikaattori ja siihen liitetty käsikirja julkaistiin tutkimustarkoituksiin. Myös vuonna 1962 Isabel Briggs Myers kirjoitti ja julkaisi itse kirjasen nimeltä Introduction to Type esitelläkseen yleisölle instrumentin käytännön sovelluksia. Vuonna 1970 perustettiin typologialaboratorio Gainesvilleen Floridaan. Vuonna 1975 Isabel Myers ja kliininen psykologian professori Mary McCaulley, joka oli käyttänyt indikaattoria käytännön työssään, perustivat Center for Applications of Psychological Type™ (CAPT®) Gainesvilleen ja ryhtyivät elinikäisiksi yhteistyökumppaneiksi. (The Myers & Briggs Foundation 2021)

Hunzikerin (2016, s. 59) mukaan Briggs ja Myers ja kehittivät Jungin ideaa hallitsevaa toimintoa auttavasta toiminnosta eteenpäin ja sisällyttivät sen roolin (auxiliar funktion) itse kehittämäänsä tyyppikäsitteeseen ja -kuvaukseen. Tämä perustui Jungin moniin lausuntoihin balanssista ja kompensoinnista psyykkisessä systeemissä. Kehittämistyö johti heidän MBTI:n 16 tyyppiin. (Briggs Myers, n.d., s.7)

He lisäsivät tyyppikäsitteeseensä Jungin työhön liittyen myös uuden orientaation ”perception” P eli kerätä tietoa tai havainnoida ja ”judgment” J eli arvioida tai tehdä päätöksiä, jotka perustuivat Briggsin työhön (Hunziker 2016, s. 59). McCrae & Costa (1989) mukaan JP-indeksin preferenssin tarkoituksena on osoittaa, kumpaa näistä kahdesta toiminnosta tyyppi suosii ulkoisen maailman kanssa. Eli heidän käyttämänsä tapa päätökselle ja havainnoinnille perustui tyyppin extraverttiintoihin. Koska havainto ja päättäminen mielletään yleensä ulkoiseksi tapahtumaksi, niin tämä saattoi olla syynä siihen, miksi arviointi katsottiin extraverttiyden kannalta preferensseissä ja tyyppin koodin indikaattorissa.

Korostan vielä J ja P variaatioita tyypeistä esimerkin kautta, koska se on mielestäni vaikeasti esitetty. Kun esimerkiksi ISTJ tyyppin ensimmäinen toimintoasenne (ei

alkuperäistä MBTI-käyttämää kieltä) on introvertti aistiminen (Si), niin tyyppin toinen eli avustava toiminto on extravertti ajattelu (Te) ja tämä extravertti toiminto määrää tyyppin koodin J preferenssi ominaisuuden. Näin IJ tyypeillä avustava toiminto on extravertti päätöksentekijä, kun taas EJ tyypeillä extravertti preferenssi on tyyppin johtava toiminto. Taas IP tyyppillä avustava toiminto on ensimmäinen extravertti toiminto eli havainnoija toiminto ja siksi tyyppin koodissa on P, vaikka johtava toiminto on introvertti (päättävä). EP tyyppillä johtava ja avustava toiminto on taas eri päin.

Luodessaan Myers-Briggs Tyyppi Indikaattorin (MBTI) -arviointityökalun äiti ja tytär loivat pohjan typologiselle kehykselle. He lisäsivät tyypeille tämän aputoiminnon eli auxiliar-toiminnon ja näin laajensivat Jungin kahdeksan tyyppiä kuuteentoista. He myös identifioivat tyyppien kolmannen ja neljännen toiminnon Jungin vinkkien perusteella. Myersin lisäämät kolmas eli tertiary-toiminto ja heikompi neljäs eli inferior-toiminto laajensi mallin nykyisin tunnettuun. He myös määrittivät ”inferior” toiminnon asenteen ja pitivät sen nimeämisen linjassa Jungin avustajien Hilmanin ja von Franzin työn kanssa. (Hunziker 2016, s. 60)

Myers kehitteli myös toimintojen asentoa/asennetta (attitude), millä ilmaistaan joko introvertti tai extraverttiasennesuuntausta, perustuen Jungin työhön. Toiminnot (esimerkiksi thinking) ja sen asenne ovat MBTI-menetelmässä erikseen, vaikka sen tyypeistä (esimerkiksi ENTJ) voidaankin johtaa tyyppin toimintoasenteet (esimerkiksi extravert thinking). (Hunziker 2016, s. 61)

Näin esimerkki ENTJ omaa johtavan Te-toiminnon, avustavan Ni-toiminnon, kolmannen Se-toiminnon ja heikomman Fi-toiminnon. Kun koodia osaa lukea saa toimintoasenteet siitä eriteltyä.

Jung (1921, Chapter X, Introduction) itse käytti yleisiä asennetyyppejä (general attitude types) kuvaamaan ’introvertti ja extravertti’-tyyppejä ja toimintotyyppiejä (function-types) kuvaamaan individuaalin tapaa sopeutua tai perehtyä elämään. Itse kääntäisin alkujaan Jungin käyttämän ”attitude” sanan mieluiten suuntautumiseksi, mikä mielestäni ilmaisee paremmin introvertti ja extrovertti sanojen toimintoihin yhdistämisen merkityksen. Eli introverttiajattelu olisi (Thompsonin myöhemmän työn johdosta) määritelty kuvailevammin toimintosuuntauksena. Mutta koska omasta mielestäni

attitude kääntyy useimpien mielissä helpointen asenteeksi, niin käytän niiden yhdistelmää. Eli puhun jatkossa enimmäkseen asennesuuntauksesta. Huomautan myös, että moni lähde puhuu esimerkiksi Ti-toiminnosta, eli introverttiajattelutoiminnosta, kun oikeampi Jungin käyttämiin termeihin perustuva kehitys termeille olisi Ti-toimintoasennesuuntaus, koska introverttiajattelu yhdistää yhden neljästä toiminnosta toiseen mahdolliseen asennesuuntaukseen. Beebe (2008, s. 9) kertoo julkaisussaan, kuinka Dick Thompson loi termin toimintoasenne 1996 julkaistussa kirjassaan Jung's Function-Attitudes Explained ja sitä ennen oli viitattu Jungin kahdeksaan toimintoon tai toimintoihin ja asenteisiin.

Jungin teoriaan pohjautuvat ja MBTI-mukaiset 16 tyyppiä eivät ole staattisia rajattuja määritelmiä vaan ennemminkin vuorovaikutusprosesseja käsittäviä dynaamisia energiasysteemejä. Myersin ja Briggsin ratkaisu Jungin dynaamisen teorian soveltamisesta kokonaisuudessaan psykometriseksi työvälineeksi oli kehittää neljä erillistä preferenssiasteikkoa (etuoikeus/ensisijaisuus asteikkoa): eli ekstroversio - introversio (E-I), aistiminen-intuitio (S-N), ajattelu - tunne (T-F) ja järjestelmällisyys - havainto (J-P). (Briggs Myers, n.d., s.7)

MBTI (© The Myers-Briggs Company, 2021) tarkastelee persoonallisuustyyppiä, joka perustuu yksilön neljään fundamentaaliseen perusulottuvuuteen, luodakseen 16 persoonallisuustyyppiprofiilia seuraavasti:

- Extraversio (E) – Introversio (I). Mistä saat energiasi – mihin keskität energiasi.
- Sensing (S) – iNtuition (N). Minkälaista tietoa kokoat ja mihin sinulla on tapana luottaa.
- Thinking (T) – Feeling (F). Prosessi, jota haluat käyttää päätöksissä.
- Judging (J) – Perceiving (P). Miten haluat käsitellä maailmaa ympärilläsi.

MBTI:n (© The Myers-Briggs Company, 2021) henkilökohtainen vaikutusraportti kattaa kahdeksan kehitysaluetta: Työtyylisi, viestintätyylisi, tiimityylisi, päätöksentekotyylisi, johtamistyyli, ristiriitatyylisi, miten stressi vaikuttaa sinuun ja lähestymistapasi muutokseen. Yhtiö siis tarjoaa asiakkaille hyötyä näiden osa-alueiden kanssa.

MBTI-tyypitys perustuu Hunzikerin (2016, s. 11) mukaan siihen, kuinka ihmiset ilmoittavat itse ominaisuutensa. Ihmiset vastaavat kysytyihin kysymyksiin valitsemalla vastausvaihtoehdoista heihin paremmin sopivan. Koulutetut MBTI-tyyppi ammattilaiset eli konsultit voivat auttaa ihmisiä heidän tyypittämisessään. Oikea tyypitys ei parhaimmillaankaan kuitenkaan onnistu kuin noin kolme kertaa neljästä. Hunziker suosittelee, että kukaan ei jäisi siihen uskoon minkä tuloksen saa, koska jatkamalla asiaan tutustumista voi saada 'oikean' tyypinsäkin selville. Tässä Hunziker mielestäni viitanee siihen, että oikein tyypittäminen on hankalaa MBTI systeemillä, mikä on mielestäni luonnollista, koska vaihtoehtoisia tyyppijä on niin vähän, eikä kaikki näin ollen löydä selkeintä tyyppiä mihin niistä kuuluu. Suuri osa ihmisistä ei kuulu selkeästi mihinkään niistä – vaikkakin parhaiten sopiva löytyy helpommin – vaan tarvitaan paljon enemmän ominaisuuksia mihin meidät jakaa, jos halutaan saada parempi vastaavuus tyyppiin ja siihen identifioituvan ihmisen välille.

Myös MBTI tunnistaa sen, ettei kukaan täydellisesti vastaa tyyppiä mikä hänelle on hypoteesina asetettu. Niinpä MBTI 2 vaiheen pisteytys antaa lisää tietoa yksilön antamista vastauksista ja tunnistaa näin yksilölliset eroavaisuudet hänen omassa tavassaan ilmentää tyyppiään (Briggs Myers, n.d., s.40). Eli parhaiten sopivan tyyppiin jälkeen tulee havaintoja siitä millä tavoilla eroaa tyyppistä.

MBTI-malli ja teoria ovat eri asiat. Malli on yksinkertaistettu käytettävyyden takia, kun taas teoria on syvä ja moniulotteinen. Emme ole yksilöinä siis vain tyyppiin mallin mukaisia, vaan paljon enemmän. MBTI-teoria puolestaan avaa sitä kaikkea. Näihin voi tutustua esimerkiksi MBTI-manuaalin ja *Gifts Differing* teosten kautta. Niiden kautta huomaa kuinka Jungin alkuperäistä työtä on viety paljon sofistikoituneempaan muotoon. (Hunziker 2016, s. 61) Joskin myös joiltain osilta on rajattu oikeita mahdollisuuksia pois, kuten sen takia että MBTI-mukaisesti avustavan toiminnon tulee olla eri asenteessa kuin johtava toiminto, mitä Jung ei suoraan itse esittänyt, vaikka työstä tehty tulkinta balanssiin hakeutumisen osalta on tulkittavissa näinkin.

Auvisen mukaan MBTI on nimenomaisesti apuväline oman tyyppinsä löytämiseksi. Kyseessä on analyysityökalu, ei testi, mikä antaisi yhden ja oikean vastauksen. (2001, s. 8) MBTI-perustaisesti on sitten luotu muita testejä, eri tahojen toimesta, mitkä

antavat tuloksen eri tavoilla. Tämä ei kuitenkaan ole alkuperäisen MBTI-analyysi työkalun tarkoitus. Miljoonia ihmisiä on MBTI-työkalun avulla pyrkinyt löytämään oman parhaiten sopivan tyyppinsä ja näin paremmin itseään ja muita ihmisiä ymmärtämään (Auvinen 2001, s.11).

2.4 John Beebe, 'kahdeksan toimintoasennetta, kahdeksan arkkityyppiä' -malli

Vuonna 1983 Jungilainen analyytikko John Beebe alkoi julkisesti esitellä mallia mikä käsittää laajemman jungilaisen teoriapaketin kuin mikään edellinen iteraatio oli tehnyt. Tämä 'kahdeksan toimintoasennetta, kahdeksan arkkityyppiä'-malli on rakennettu samoille puitteille ja periaatteille kuin Myers-Briggs-malli, mukaan lukien "ensisijaisuus" tulkinta, mutta siinä uudelleen keskitytään typologian jungilaisiin toimintoasenteisiin. (Hunziker 2016, s. 63)

Beebe palauttaa toimintoasenteet typologian toiminnallisiksi perusyksiköiksi. Hän laajentaa jokaisen tyyppin ensisijaisuus hierarkiaa kattamaan kaikki kahdeksan toimintoasennetta, mukaan lukien ne, jotka yleensä jäävät kehittymättömiksi ja alitajuntaisiksi. Malli viimeistelee arkkityyppisten energioiden Pantheonin, joita toimintoasenteet ovat taipuvaisia kantamaan. Se esittelee myös tyyppin perusdynamiikan toisiinsa yhteenkuuluvien kompensointiparien "akselien" muodossa. (Hunziker 2016, s. 63) Akselit ovat pysty- ja vaakasuoria, kuten koordinaatistossa ja ne myös risteävät samalla tavalla keskenään kuin koordinaatiston x ja y akselit tekevät (+). Kunkin kompensointiakselin päät voivat olla joko S ja N tai T ja F, pystyssä tai vaa'assa tyyppistä riippuen ja ne ovat vastakkaisilla asenteilla varustettuina.

DIAGRAM 2: ENFJ as an illustration of Dr John Beebe's arrangement of the archetypal complexes carrying the eight functions of consciousness

Kuvio 1. ENFJ arkkityypiset toimintoasennesuuntaukset (jungatlanta, 2021)

Beeben kahdeksan toiminnon malli ulottuu ihmisen tajunnasta aina alitajuntaan asti (Hunziker 2016, s. xx). Hänen mallissaan yhdistetään kahden Jungilaisen suuntauksen, ihmistyyppien ja sen MBTI-jatkumo jungilaisten analyytikkojen ihmismielen syvyys ymmärrykseen. Hunziker kertoo (2016, s. 63–64) kuinka Beebe yhdisti MBTI-rungon Jungin periaatteisiin ja kaikkiin kahdeksaan toimintoasenteeseen, jokaisessa tyyppissä. MBTI mukainen ISFP, esimerkiksi, koostui introversion (I) sekä aistihavainnoinnin (S) sekä tuntemisen (F) että perseption (P) etusijaisuudesta/preferenssistä. Jung olisi nähnyt saman henkilön yksinkertaisesti introvertin tuntemisen tyyppinä. Beebe myös esitteli täysin uutena konseptina tyyppien emotionaaliset energiat, eli ”arkkityypit”. Ne yhdistyvät hänen mallissaan tyyppien toimintoasenteiden sijaintiin. Beebe yhdisti nämä rungot ja paljasti typologian seuraavaksi: Hero/Heroine on dominoiva introverttinen (1# ’superior’ Fi), jota seuraa ’Isä/Äiti’ auxiliari extraverttiaistihavainto (2# Se) Puer/Puella tertiary introvertti-intuition kanssa (3# Ni), sekä Anima/Animus inferior extraverttiajattelu (4# Te) ja tyyppien persoonallisuuden ”varjopuolen” Vastakkainen persoonallisuus extraverttinen (5# Fe), Senex/Noita introverttinen (6# Si), Huijari extravertti-intuitio (7# Ne) sekä Demoninen persoonallisuus introverttiajattelu (8# Ti) laskevassa vähenevässä vaikuttavuudessa tyyppille.

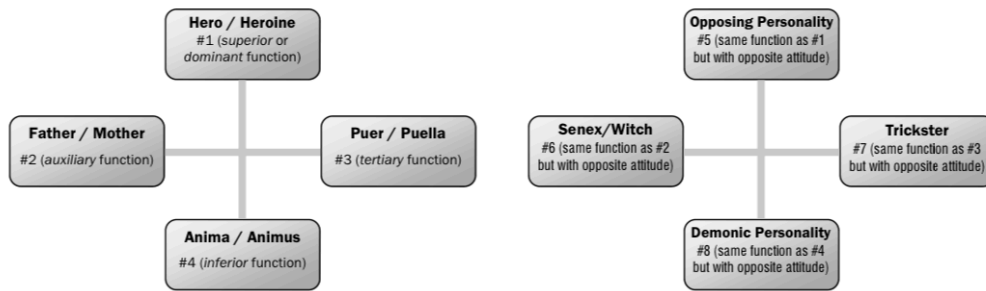

Diagram 1: Archetypal complexes carrying the eight functions of consciousness

Kuvio 2. Arkkityypiset kompleksit ja tietoisuuden toiminnot (jungatlanta, 2021)

Itse opiskelemani perusteella pidän näitä jälkimmäisiä arkkityypisiä energioita, oikean suuntaisina, mutta en usko niiden kiinnittyvät aina juuri esitetyllä tavalla tyyppin toimintoasenteisiin. Väittämäni perusteeksi annan sen loogisen asian, että jos erilaisia ihmistyyppisiä olisi vain 16 niin ne olisi onnistuttu määrittämään maailman kulttuureissa moneen kertaan. Niinpä sanoisin, että yhdistelemällä hierarkioita ja arkkityyppi energioita eri tavoilla, yksilökohtaisemmin, voisi syntyä sen kaltaista vaihtelua mitä itse havaitsen esimerkiksi havainnoimissani työryhmän jäsenissä ja muutoinkin suuremmissa määrässä havainnoimiani ihmisiä. Puhun siis vähintään sadoista erilaisista kombinaatioista, joissa toiset hallitsevammat piirteet on helpompi havaita.

Myers, Briggs ja muut olivat lisänneet lihaa Jungin luoman perustan ympärille. Kukaan ei kuitenkaan ollut ennen Beebeä mennyt alitajunnan puolelle typologiaa kartoittaessa. Jung itse on sanonut, ettei kokonaista persoonallisuutta pystytä kuvaamaan koska alitajuntaan ei voida tarttua kognitiivisesti. Samassa hän kuitenkin lisäsi, että tietoinen persoonallisuus sisältää näitä ominaisuuksia, jotka ovat tiedostamattomia subjektille itselleen. Kuten Jungin mukaan ajattelukin on ollut olemassa ennen kuin ihminen osasi sanoa olevansa tietoinen ajattelustaan. Hänen mukaansa ihmisen ratkaisevimmat ominaisuudet voivat olla alitajuntaisia, ja niiden havaitsemiseen saatetaan tarvita muiden apua. (Hunziker 2016, s. 65) Itse uskon että kun malli on saatu tarpeeksi yksinkertaistetuksi niin kasvun kautta voimme oppia keinot havainnoida myös itseämme niin että saamme tarkan ja kokonaisen tyyppimme piirre kerrallaan selville.

Pidän Beeben mallin ensimmäistä puolikasta, eli kahdeksaa toimintoasennetta enemmän todenmukaisena tai oikeamman suuntaisena kuin jälkimmäistä emotionaalista energiaa osuutta. Kumpikin toimii kuitenkin välimallina kehityksessä ja auttaa ymmärtämään jäljempänä tulevia malleja. Ilman John Beeben tekemää työtä emme olisi nyt ymmärryksessä niin pitkällä kuin olemme, joten se on ollut ratkaisevan tärkeää kehityksessä. Uskon myös, että Beeben malli kuvaa häntä itseään ja monia muita hyvinkin tarkasti, vaikka sitä ei voi sellaisenaan laajentaa täysin toimivaksi ymmärrykseksi kaikista ihmisistä. Meillä on erilaisia emotionaalisia energioita, ja vaikka toiset sopivat Beeben esittämään malliin, niin valtaosa ihmisistä ei uskoakseni kovin hyvin sovi. Jatkotutkimukseksi olisikin mielenkiintoista tutkia kuinka Beeben malli ja OPS mukainen tyyppi korreloivat keskenään. Sillä siltä osin kuin hänen mallinsa perustuu osin häneen itseensä, niin pidän varsin mielenkiintoisena sen arkkityyppisiä energioita.

Esimerkkinä Beeben (2016, s. 44–45) isä/äiti #2 (Auxiliary toiminto) ja 'Puer/Puella' #3 (Tertiary toiminto). Beeben mukaan toinen toiminto Auxiliary on hoitava, kasvatava ja suojeleva kuten vanhempi, kun taas Tertiary on kolmantena toimintona lapsellinen ja leikkisä. En ole itse vakuuttunut siitä, että energiat toimivatko aina näin. Objektivisen persoonallisuus systeemin mukaan (Powers & Powers, 2021a, Class Notes) ensimmäinen näistä toiminnoista on pelastaja ja toinen riivaaja, kuten myös toinen on maskuliininen ja toinen feminiininen, koska ne ovat samassa akselissa. En usko, että kaikissa näissä OPS mukaisissa variaatioissa energia menisi juuri Beeben osoittamalla tavalla. Ehkä esimerkiksi Beeben esittelemä auxiliar-toiminnon arkkityyppinen 'Isä' energia voisi olla OPS mukaisesti nimettynä vastuullinen pelastajatoiminto maskuliinisenä, kun taas Beeben 'Puella' (tyttö) voisi olla feminiininen vastuuton riivaajatoiminto. Jos Beeben systeemi taipuu tähän, niin hän on käytännössä löytänyt saman kuin Powersit.

Toinen esimerkki Beebeltä (2016, s. 44–45) on neljäs eli #4 Inferior-toiminto, Anima/Animus. Beebe kertoo (2016, s. 119), että se on hänelle nainen ja (2016, s. 44) vaikeuksien ja ideaalisoinnin alue. Mutta koska OPS mukaan (Powers & Powers, 2021a, Class Notes) se voi olla kaikilla feminiininen tai maskuliininen niin en usko, että molemmat ovat mahdollisia samaan aikaan. Uskon puolestaan, että Beeben oma Inferior-toiminto on todennäköisesti feminiininen, sillä hänen johtava toimintonsa, akselin toinen pää, on hänelle mies. Beebe näkee unessa (2016, s. 119) USA:n presidentti

Lyndon Johnsonin hänen johtavan toimintonsa Ne vertauskuvana. Näin hän näkee itsensä osana tätä abstraktia kaavaa. Molemmat lähteet ovat puolestaan aika yhteneviä vaikeuksien ja idealismin alueesta neljännen toiminnon kohdalla. Lisäksi Beebe kertoo (2008, s.11) että hän on käyttänyt Jungin tavoin latinaa nimeämissä, juuri voidakseen käyttää Anima ja Animus-termejä, joista ensimmäinen viittaa feminiiniseen ja jälkimmäinen maskuliiniseen sieluun/henkeen. Näin miehen heikompi neljäs Inferior toimintoasenne olisi feminiininen ja naisen vastaavasti maskuliininen. OPS mukaan (n.d, Class notes) jokainen toiminto voi olla feminiininen tai maskuliininen. Beebe vaikuttaisi siis olevan ensimmäisiä, joka on havainnut itsessään – ilmeisesti oikein – että toiminnot voivat olla feminiinisiä tai maskuliinisia.

OPS pariskunnan (OP Database, 2021) tekemän Carl Jungin tyypityksen mukaan myös hänen Savior Ne-toimintonsa on maskuliininen ja Si-toiminto on näin luonnollisesti feminiininen, joten ei ole yllättävää, että juuri Beebe on nähnyt saman kuin esikuvansa Jung, joka jätti asiasta vihjeitä kirjoituksiinsa ja opetuksiinsa. Jos Beebe on oikeassa tyypistään, niin Jung ja hän omaavat täysin samat toimintoasenteet. Koska he ovat myös keskittyneet elämässään samaan niin ei ihmeekään, että Beebe on havainnut samat kaavat ja tehnyt samankaltaisia johtopäätöksiä.

Minusta vaikuttaa, että Beebe on nähnyt maskuliinisen ja feminiinisen toiminnon, mutta hän on turhaan yrittänyt luoda yhden systeemin missä on edelleen vain 16 vaihtoehtoa, kun hän helposti olisi voinut luoda systeemin missä toiminto voisi olla kaikilla joko sankari tai sankaritar, mies tai nainen, poika tai tyttö, naisellinen henki tai miehekkäs henki yms, eikä niin kuin nyt, että tyypin sukupuoli määrittää kunkin toiminnon sukupuolen. Beebe vaikuttaa jollain tasolla myös huomaavan tämän aikuinen-lapsi akselin kautta vastuulliset ja vastuuttomat toiminnot. Olisikin hieno nähdä, että Beebe muuttaisi mallinsa joustavammaksi, jolloin se voisi olla lähempänä sitä minkä uskon olevan konkreettisempaa todellisuutta.

Beebe sanoo itse olevansa ENTP, ja itse uskon hänen olevan avustavalta toiminnolta OPS mukaisesti Ti. Hän myös näkee Ti-toiminnon isänä, joten se taitaa olla maskuliininen kuten Jungillakin. Tällöin hän keskittyisi vastuullisen vakaasti omaan henkilökohtaiseen identiteettiinsä ja se olisi varsin suuressa osassa hänen mallinsa energioiden muodostumisessa. Tällöin myös hänen johtava toimintonsa on Ne ja kuten hän kuvasi

sen heijastavan entistä presidenttiä unessaan, niin todennäköisesti maskuliininen sel-lainen. Tämä tarkoittaisi, että hänen neljäs eli heikompi toimintonsa on Si, eli OPS mukaisesti se olisi feminiininen riivaajatoiminto. Eli hän joustaisi konkreettisissa asi-oissa ja pitäisi muita siitä vastuullisena, vaikka sen kanssa työstäisikin. Tämä selittää miksi hän on vienyt niin paljon malliaan eteenpäin abstraktilla tasolla, mutta pysynyt 16 tyypissä mikä on muiden luoma konkreettinen standardi. Käyttämällä avustavaa toimintoa enemmän niin kuin Jung oli viitannut ja Powersit todistaneet ja antamalla toiminnoille mahdollisuuden olla miehisiä tai naisellisia, niin Beeben malli olisi mah-dollistanut 128 erilaista tyyppiä ja sen käyttöarvo hyvinvoinnin edistämässä olisi ol-lut merkittävästi isompi.

Ihminen on siitä mielenkiintoinen eläin, että tunnumme jatkavan luomisprosessia aina siitä mihin muut ovat päätyneet. Näin saatamme toistaa niitä virheitä mitä meitä edel-tävä on tehnyt ja siitä syystä tieteellinen prosessi on niin vaativa, jotta emme jatka virheellisiä tulkintoja monen tutkijan jatkumona. Kuitenkin todeten, että Beebe on nähnyt jotain oikein, enemmän kuin on pystynyt yleiskattavaksi konkreettiseksi ob-jektiiviseksi malliksi luomaan. Sillä hän on jäänyt jumiin ennen häntä luotuihin MBTI tyyppeihin ja tämän seurauksena ei ole onnistunut laittamaan näkemäänsä kyllin liik-kumavaraiseen muotoon.

Olen samaa mieltä kuin Beebe siinä, että toimintoasennesuuntauksia ja arkkityyppejä voi verrata toisiinsa. Toimintoasenteessa kiteytyy monia erilaisia arkkityyppejä, jotka ovat meille tunnistettavia eletyn elämän ihmisistä. On kuitenkin nykytiedon valossa liian jäykkää sanoa, että yksi toimintoasenne pitäisi sisällään vain yhden arkkityypin. Kun Beebe näkee miehen ensimmäisen toiminnon 'Herona' eli maskuliinisena sankar-ina niin tämä olisi OPS mukaisesti johtava maskuliininen pelastaja. OPS antaa mah-dollisuuden miehellä olla kuitenkin myös feminiininen johtava pelastaja, jolloin Bee-ben tulisi antaa miehelle mahdollisuus olla myös ensimmäisenä toimintonaan 'He-roine'.

Seuraavaksi Beeben mallissa on avustava toiminto Jungin mallin mukaisesti. Hän on kuitenkin jatkanut MBTI tulkintaa siitä, että toisen toiminnon täytyy olla eri asenne-suuntauksessa kuin johtavan toiminnon, mitä Jung ei ole sanonut ja minkä OPS on löytänyt virheelliseksi tulkinnaksi. Beeben avustava toiminto on naiselle 'Äiti', joten

se viittaa myös Jungin mukaisesti hyvin tietoiseen toimintoon, vaikkakaan ei yhtä tietoiseen kuin johtava toiminto, mikä on myös linjassa OPS kanssa. Beebe jälleen tuntuu kuitenkin pitävän naisen avustavaa toimintoa äitinä, kun OPS antaa sille mahdollisuuden olla myös maskuliininen eli 'Isä'. Beeben malli toimisikin siis paremmin, kun avustava toiminto olisi luotettava 'Vanhempi' ja tyypistä riippuen joko huolta pitävä maskuliininen isä tai feminiininen äiti.

Kolmas toiminto toimii jälleen edellisten kanssa samalla tavalla, eli 'Puer/Puella' pitäisi olla vain 'Lapsi' ja tyypistä riippuen sitten yksilöllisesti joko poika tai tyttö. Kolmas toiminto ei myöskään ole OPS mukaisesti aina samaa asennesuuntausta kuin ensimmäinen toiminto vaan voi olla myös vastaista. Eli tässäkin Beeben tulisi tehdä mallinsa ehdottamani mukaisen linja mukaisesti muutoksia. Kaikki loput viisi toimintoasennesuuntausta ja arkkityypistä energiaa tulisi päivittää samalla tavalla. En käy niitä kaikkia kuitenkaan tässä läpi.

Myöhemmin esittelemässäni mallissa toiminnot ja niiden arkkityypiset energiat toimivat tässä esittämilläni muutostarpeiden tavoilla. Eli jousto on enemmän, mutta jokaisen ihmisen kohdalla ne ovat jollakin tavalla, ja jousto tulee enää siitä, että voi kasvaa vähemmän maskuliiniseksi eli tasapainoisemmaksi toimintoparien osalta.

Beebe on jungilainen analyytikko. Malli on vaikuttanut myös jungilaisuuden MBTI-jatkumoon ja muihin tyypittämisen malleihin. Sen vaikutuksesta on olemassa muitakin teoreetikoita jotka yhdistävät tällaista kokonaisvaltaisempaa, tietoisuuden ja syvyyspsykologian malleja. Minulle mallit ovat toistaiseksi olleet mielenkiintoisia mutta liian teoreettisia, jotta niistä olisi voinut ammentaa. Mutta kun oma ymmärrykseni on lisääntynyt, niin olen myös havainnut, että niissä ollaan täysin oikean asian parissa eli tietoisuus - tiedostamaton on täysin ratkaiseva ulottuvuus ihmisyyden ymmärtämisessä. Toisaalta ne ovat olleen johdattelemassa Jungin omaan tiedostamattoman käsitukseen, mikä nurinkurisesti avaa ymmärrystä siitä miksi kaikki kahdeksan toimintoa onkin järkevä yhdistää yhdeksi malliksi. Mutta en pidä mallin staattisuutta toimivana, kuten jo olen kuvannut, vaan siihen tarvitaan hieman liikkumavaraa enemmän.

Ehkä tärkein mitä Beebe mallissaan teki, oli se, että hän yhdisti Jungista lähteneet kaksi jatkumoa. Hän yhdisti siis psykologiset tyypit ja syvyyspsykologian eli ihmisen

egon ja tiedostamattoman. Jung oli itse ensi sijassa psykiatri, vaikka olikin kiinnostunut laajasti asioista, joten meidän on turha yrittää erottaa hänen työstään tyyppjä erilliseksi jatkumoksi. Psykiatria taas kuuluu tieteenfilosofiana sosiaali ja terveystalalle.

2.5 Tohtori Linda V. Berens, vuorovaikutustyylihalli ja temperamenttimatriisi

Tohtori Linda V. Berens on kirjailija, organisaatiokonsultti ja johtava tyyppien teoreetikko. Hän perusti temperamenttitutkimuslaitoksen, josta tuli Interstrength® Associates, joka tarjoaa organisaatiokonsultointia, interventioita ja kouluttajien sertifiointia Interstrength®-menetelmässä. Interstrength Associates oli yksi kahdeksasta organisaatiosta, jotka toimittivat pätevyysohjelmia Myers-Briggs Type Indicator® -instrumentille, joka on maailman eniten käytetty persoonallisuusinstrumentti. Linda on Understanding Yourself and Others -sarjan kirjoittaja tai yhteiskirjoittaja. (Berens 2010, s. iiiii)

Neljä vuorovaikutustyylihallia Berensin mukaan (2010, s. 40) ovat eri yhdistelmät Directing - Informing ja Initiating - Responding, eli ohjaava - informoiva ja aloittava - reagoiva ominaisuuksista. Näin vuorovaikutustyylihallit ovat Directing/Responding eli ohjaava/reagoiva, Informin/Responding eli informoiva/reagoiva, Directing/Initiating eli ohjaava/aloittava ja Informing/Initiating eli informoiva/aloittava.

Neljä vuorovaikutustyyliä voidaan yhdistää kuuteentoista persoonallisuustyyppiin. Berens (2010, s. 41) tekee sen omassa esimerkissään neljän temperamentin kautta, luoden temperamentti matriisin.

Tehdessäni havainnointi käynnin tyyppityksiä varten oli ajatukseni, että hyödynnän Berensin matriisia keskeisesti tyyppityksessä. Myöhemmin kuitenkin havaitsin, ettei se ole laadultaan niin vakuuttava kuin haluaisin. Berens ja hänen matriisinsa eivät siis näyttele niin merkittävää roolia kuin alun perin ajattelin ja siksi en käy sitä kunnolla läpi.

2.6 Tohtori Dario Nardi ja toimintoasennesuuntaukset EEG-kuvauksessa

Aluksi pieni jatkoa selventävä huomiointi aivojen toiminnasta. Hermostossa synapsi on sellainen rakenne, minkä avulla neuronit (ns. hermosolu) voi siirtää sähköisen tai kemiallisen signaalin toiselle neuronille tai kohde-efektisolulle (Foster & Sherrington 1897, s. 929). Neuronit ja niiden sekä muun kudoksen välillä synapseissa kulkevat signaalit ovat siis ihmisaivojen tapa toimia ja ohjata ihmisen toimintaa tai toisinpäin. Neuronien syntymä ja erikoistuminen sekä synapsilinjojen muodostuminen liittyy uuden oppimiseen, eli ihmisen ja aivojen kehittymiseen.

Professori Dario Nardi (2020) on kirjailija, puhuja ja kouluttaja eri alueilla. Hän on opettanut laskentaa ja antropologiaa Kalifornian yliopistossa Los Angelesissa 1998–2012. Siellä hän voitti UCLA:n Copenhaver-palkinnon teknologian innovatiivisesta käytöstä vuonna 2005 ja oli UCLA:n vuoden ansioitunut opettaja vuonna 2011. Hänen kirjansa keskittyvät persoonallisuuteen, neurotieteeseen ja hyvinvoinnin käytäntöihin. Vuodesta 2007 lähtien Dario on tehnyt käytännön aivotutkimusta hyödyntäen reaaliaikaisen EEG-teknologian oivalluksia. Hän pitää säännöllisesti pääpuheita kansainvälisissä konferensseissa ja isännöi työpajoja, joissa opetetaan ammattilaisille aivojen taidetta ja tiedettä. Hänen kirjojansa ovat muun muassa *Neuroscience of Personality*, *8 Keys to Self-Leadership*, *Jung on Yoga* ja *Facets of Ayahuasca*. Dario sai Myers-Briggsin persoonallisuussertifiointin vuonna 1994 tohtori Linda Berensin johdolla ja on siitä lähtien ollut tiiviisti mukana tuotekehityksessä ja persoonallisuusperusteisten työkalujen tutkimuksessa.

Kuten Berens, niin myös Nardi käyttää temperamentteja, joissa kuusitoista tyyppiä on jaettu neljään. Nardin mukaan (2011b, s. 77) temperamentit ovat hyödyllisiä koska ne näyttävät holistisia ominaisuuksia. Se nimeää ihmisten avain tarpeita ja arvoja, kuvaa kuinka ihmiset menevät heitä ohjaavien pohjustavien tarpeiden perässä ja muovaavat ympäristöään. Jokainen temperamentti on kaava toisiinsa kytkeytyviä ominaisuuksia.

Talks at Google (2011a) youtube kanavan kuvauksessa kerrotaan UCLA:n professori ja kirjailija Dario Nardin havainneen, että eri persoonallisuustyyppiset ihmiset eivät luota vain eri aivoalueisiin - he myös käyttävät aivojaan pohjimmiltaan aivan eri tavoilla.

Professori Nardi (2011a, 65:00) kertoo videolla googlen työntekijöille, kuinka MBTI mukaiset tyyppien kirjaimet – esimerkiksi ISTJ:n I, S, T ja J – eivät paljasta paljoakaan aivotoiminnan korrelaatiota EEG mittauksessa (elektroenkefalografia), mutta niiden taustalla olevat Jungilaiset kahdeksan toimintoa paljastavat hyvin paljon. Nardi kertoo ja näyttää kaaviona kuinka kahden ENFP tyyppin edustajan todennäköisyys saada aivotoiminnan mukaan täysin samanlainen tulos on noin 3% luokkaa. 50% todennäköisyydellä aivotoiminta on suurimmalta osalta (noin 80%) samanlainen, 35% todennäköisyydellä puolet aivotoiminnasta on yhtenevää ja 12% todennäköisyydellä samanlaisuus on tätä vähäisempää. Vertailuna kahden sattumanvaraisen eri tyyppiä olevan henkilön välillä todennäköisyys on, että heillä ei ole lähes ollenkaan samanlaista aivotoimintaa.

Pitää muistaa, että Nardin kokeiden kohteena olevat 16 erilaisen tyyppin edustajat ovat ingikaattorin mukaisesti tyyppitettyjä, eli eivät puhtaan tieteellisiä todennettuja faktoja. Tästä huolimatta tulokset ovat näin kouriintuntuvia.

Esimerkiksi Nardi (2011b) kertoo kirjassaan Persoonallisuuden neurotiede, kuinka Ne-johtoisen ENTP tyyppin aivot toimivat; ”Useimmilla ihmisillä, jotka kuulevat sanat "koira" ja "kissa", herää kuuloalueita, kuten T3, ja ehkä joitain visuaalisia tai muistialueita, kuten O1 tai C3. Ne-tyypit ovat kuitenkin kiireisiä käyttäen kaikkia aivojen alueita, ehkä yhtäkkiä kuvitellen tarinan kahdesta veljeksestä, joista toinen on uskollinen ja seurallinen (kuin koira), kun taas toinen on itsenäinen ja hiljainen (kuin kissa). He saattavat ihmetellä myös koiran ja kissan kirjoitustyyliä!” Nardi (2011a) kuvailee Ne-tyypin aivoja myös jouluvaloina, niiden välkkyessä joka alueella.

Puolestaan Ni-johtoisten INFJ ja INTJ tyyppien Nardi (2011b) kertoo käyttävän säännöllisesti koko aivoja, zen-tyyppisellä kaaviolla. Hänen mukaansa tämä kuvio tapahtuu, kun kaikki neokorteksin alueet ovat synkronoitu ja hallitsevat aivoaaltoja, jotka ovat keski- tai matalataajuisia ja amplitudi on erittäin korkea.

Nardi on hyvä esimerkki siitä kuinka Jungilaiset kahdeksan toimintoa, pystytään todistamaan todelliseksi. Ne-johtoiset aivot ovat kuin jouluvalot ja Ni-johtoisen ovat Zen tyyliässä hartaudessa, mutta yhteistä niille on se, että N toiminto käyttää koko aivoja

eri tavalla kuin muut toiminnot, jotka keskittyvät eri osa-alueille. Nardi myös toteaa, että jungilaiset kahdeksan toimintoasennetta näkyvät paljon selkeämmin aivoissa kuin MBTI-mukaiset preferenssit. Myöhemmin työssä tämä intuitiivisten toimintojen koaivojakäyttäväluonne tulee uudelleen käsittelyyn ja siksi juuri tämä esimerkki.

Seuraavaksi pääsen työssäni sen pääroolin saaneen tyyppityssysteemin pariin. OP on selkeästi mietityin, objektiivisin, tieteellisin, kattavin ja uskottavin tarjolla olevista systeemeistä. Kuten tavallaan Nardikin todistaa Jungin 8 toimintoyhdistelmää niin Powersit aloittivat 8 toimintoyhdistelmän tieteellisellä todistamisella.

2.7 Objektiivinen persoonallisuusjärjestelmä

Objective Personality System kotisivuilla on heidän esittelynsä. Powers & Powers (2021c, Objective Personality) kertovat käyttävänsä tieteellistä metodologiaa määrittämään ja jäljittämään 8 Jungin toimintoa. He kertovat olevansa itse rahoitettu, kokopäiväinen tutkimusryhmä Portlandissa, Oregonissa (Amerikan Yhdysvalloissa). He käyttävät menetelmäänsä persoonallisuuden määrittämiseen ja seuraamiseen 512-tyyppin skaalalla. He ovat objektiivisesti tyyppittäneet yli 4000 henkilöä vuodesta 2014 lähtien. Alkuvuodesta 2018 he avasivat aineistonsa yleisölle viikoittaisen "luokan" muodossa. Joka tiistai ja torstai he jakavat jäsenilleen nykyiset menetelmänsä ja tutkimuksensa. Monet saman mieliset ihmiset ympäri maailmaa ovat liittyneet persoonallisuuden objektiivisen seurannan jatkotutkimukseen. Jos tunnet jo Carl Jungin 8 toimintoa ja 16 tyyppiä, tiedät monia osia, joita he käyttävät omassa persoonallisuuden piirteiden jäljitys systeemissään.

Powersien (2021c) toiminta perustuu siihen, että pariskunta Dave ja Shannon on yhdessä harjoitellut tyyppittämään ihmisiä niin että he saavat saman tuloksen erikseen tyyppittäessä. Aluksi he yrittivät tyyppittää MBTI-mukaisesti, mutta epäonnistuivat saamaan säännöllisesti samoja tuloksia. Niin he laajensivat yrityksiään ja ottivat siihen uusia elementtejä mukaan, kunnes saivat aikaan tyyppittämissjärjestelmän minkä he molemmat hallitsivat samalla tavalla ja saavuttivat 9/10 yhtenevät tyyppitykset. Menetelmän tieteellinen nimi on tuplasokko testi.

Heidän materiaalinsa on siis peräisin heidän nettisivuiltaan ja on lähinnä maksumuurin takana videomuodossa. Heillä on lisäksi vapaasti hyödynnettävää videomateriaalia youtube palvelussa, joten kuka tahansa voi alkaa tutustumaan järjestelmään koska vain.

Heidän järjestelmästäan kiinnostuneet ovat luoneet yhteisöjä missä voi keskustella siitä mitä he opettavat, mm. facebook yms. Esimerkiksi yksi epävirallinen keskusteluryhmä Facebookissa pitää sisällään kirjoitushetkellä 2,5 tuhatta jäsentä (Unofficial Objective Personality Study Group, 2021). Heidän Youtube kanavaansa tilaa tällä hetkellä 42,3 t tilaajaa (DaveSuperPowers, 2021). Esimerkiksi suosittu sisällöntuottaja INFJ Frank James tekee youtube videoita MBTI-16 persoonallisuustyyppistä ja hänellä on 715 t tilaajaa (Frank James, 2021).

McCrae ja Costa (2017, s. 18) kertovat kuinka Jungin johtavaan toimintoon ja introverttiin- tai extraverttiiniasennesuuntaukseen perustuvat tyypit toimivat niin että yksi neljästä toiminnosta nähtiin hallitsevana ja toinen avustavana toimintona (auxiliar function). Kuten olen tuonut esille niin MBTI lisäsi tämän avustavan toiminnon eri asennesuuntauksena kuin johtava toiminto oli, eli esimerkiksi INTP on introvertti ajattelu johtoinen tyyppi, jolla on extravertti intuitio avustavana toimintoasenteena ja näin saadaan aikaan eri yhdistelmillä 16 eri tyyppiä. OPS (Powers & Powers, 2021a, Class Notes) ottaa mukaan myös ”hyppääjät”, eli saman asennesuuntauksen sekä johtavana että avustavana toimintona omaavat tyypit, saaden näin perus tyyppijä aikaan 32 erilaista yhdistelmää.

Koska Powersin pariskunnan alkuperäinen materiaali on enimmäkseen maksumuurin takana heidän omilla sivuillaan, niin viittaa usein esimerkiksi heidän Class Notes sivun (2021a) tiivistettyyn tietoon, mikä on suurelta osin tämän työn liitteissä. Sieltä on helpoista ja nopeinta tarkistaa suurta osaa siitä mihin viittaa.

Junghan ei määrittänyt alun perin sitä missä asennesuuntautumisessa avustava toiminto tyypeillä olisi. Kun hänen työtään lukee tämä mielessä huomaa, että hän jättää käyttämissään termeissä auki johtavan ja sitä ensi sijassa avustavan – eli tietoisien ja vähemmän tietoisien toimintojen – asennesuuntautumisen suhteen toisiinsa. Monesti hän kuitenkin puhuu toisiaan tasapainottavista ominaisuuksista, joten hänkin lienee

ajatellut, että niistä ainakin toisen täytyy olla eri asennesuunnassa kuin johtava toiminto (vaikka en tämän tyyppistä mainintaa suoraan löydä).

Kun tarkastelemme OPS mukaisia 'hyppääjiä', siis tyyppejä, joilla on kaksi ensisijaista toimintoa joko molemmat introvertteja tai molemmat extravertteja, emme voi enää puhua avustavasta toiminnosta samassa merkityksessä kuin esim. Beeben mallissa, koska se viittaa MBTI-piirissä yleensä neljästä toiminnosta toiseen, kun alun perin Jungilla se on vain johtavan toiminnon yksi tai kaksi erilaista avustavaa toimintoa. Yhtä lailla MBTI-pohjaa käyttävässä OP järjestelmässä (n.d., Class notes) he kutsuvat näitä kahta ensisijaista toimintoa Savior eli pelastajatoiminnoiksi, tai monikossa pelastajiksi, kun kaksi muuta ovat Demon eli riivaaja tai riivaajat. Beebe käyttää omassa mallissaan myös toisesta toimintoasenteesta nimitystä auxiliari eli avustava (Jungin mukaisesti), kolmas on tertiary function eli 'kolmannen asteen'-toiminto ja neljäs on inferior eli heikompi (Jungin mukaisesti). OP systeemissä meidän täytyy jättää nämä nimitykset osittain käyttämättä koska niiden logiikka ei päde OPS mukaisesti puhuttaessa. Kuitenkin ottamalla Jungin alkuperäisestä työstä määrityksiä ja yhdistämällä se OPS terminologiaan voisimme puhua johtavasta pelastajasta (ensimmäinen) ja avustavasta pelastajatoiminnoista (toinen tai kolmas). Riivaajatoiminnot voisivat olla puolestaan avustava riivaaja (toinen tai kolmas) ja heikompi riivaajat (neljäs). Jung käytti termiä tietoisemmat toiminnot, siitä mistä Powersit puhuvat pelastajina. Jungille Powersien riivaajatoiminnot puolestaan ovat tiedostamattomampia toimintoja. (Jung 1921/2021, Beebe 2016 ja Powers & Powers, 2021a, Class Notes)

On varsin luonnollista, että Jungin käyttämien termien, kuvailujen ja määritysten mukaisesti on päädytty monesti (mm. MBTI, Sosioniks ja Keirseyn) hierarkkiseen ja joustamattomaan preferenssien rakenteeseen 16 erilaisen tyyppin osalta. Onneksemme kuitenkin Powersin pariskunta on tutkimuksen metodein löytänyt esimerkiksi juuri avustavien toimintojen – ns. avustavat pelastaja- ja riivaajatoimintojen keskenään melko tasapainoisen tilan – tilan mikä eri tyypeillä voi tarkoittaa vaihtoehtoisesti toisen tai kolmannen toiminnon pelastaja tittelä. Näin systeemissä ollaan joustavampia ja tavallaan perustyyppien määrä perustuen vain toimintoasenteisiin kasvaa näin 16-tyypistä aina 32-tyyppiin asti.

OPS kokonaisuudessaan muodostuu Powers ja Powers (2021a) mukaan 32 tyyppiin lisäksi toimintojen sukupuolivariantista feminiininen ja maskuliininen eli joustava tai vakaa/puskeva, niin että havainto ja päättäjä (ns. MBTI:n preferenssipari tai Beeben akseli) toimintojen parit ovat aina eri mallia. Esimerkiksi jos T on maskuliininen niin F on automaattisesti feminiininen.

Seuraavana systeemi koostuu neljästä Animalista (puhun niistä myös vapaasti kääntäen toimintoyhdistelminä) joissa on kussakin aina yksi introvertti ja yksi extraverttitoiminto. Animalien eli toimintojen yhdistelmien järjestyksen suhteista toisiinsa muodostuu yksi tyypejä individualisoiva tekijä niin että kaksi energiaa tai kaksi informaatio Animalia eivät voi olla keskenään ensimmäisellä ja toisella sijalla. Neljästä Animalista keskimmäiset voivat olla energia tai informaatio muutoisia molemmat. Lisäämällä nämä variaatiot päästään 32-tyypistä kokonaismääränä 512-tyyppiin.

Seuraavissa alaotsikoissa käyn läpi OPS mukaiset yhdeksän binääristä kolikkoa. Niiden avulla he erikseen toisistaan riippumatta ja tietämättä, tyypittävät ihmisen yhdeksi 512 eri vaihtoehdosta.

OPS kolikot tyyppityksessä symbolein esitettynä, mukailen Powers & Powers (2021a) Class Notes tyyppitystaulukkoja:

1. D-O = päätöksentekijä- vai havaintojohtoinen (D=desider - O=Observer)
2. Oe-Oi = ulkoinen vai sisäinen havainto ensin (Oe=extraverted Observer – Oi=introverted Observer)
3. Di-De = sisäinen vai ulkoinen päätöksentekijä ensin (Di=introverted Desider – De=extraverted Desider)
4. N-S = iNtuitio vai aiStiminen ensin (N=iNtuition – S=Sensory)
5. T-F = ajattelu vai tunteminen ensin (T=Thinking – F=Feeling)
6. P-S = Play vai Sleep energia toimintoyhdistelmä ensin ('Leikki/Peli' eli energian jakaminen muille vai 'Uni' eli energian säilyttäminen itselle)
7. C-B = Consume vai Blast informaatio toimintoyhdistelmä ensin (onko informaation suunta itselle sisään vai muille ulos)

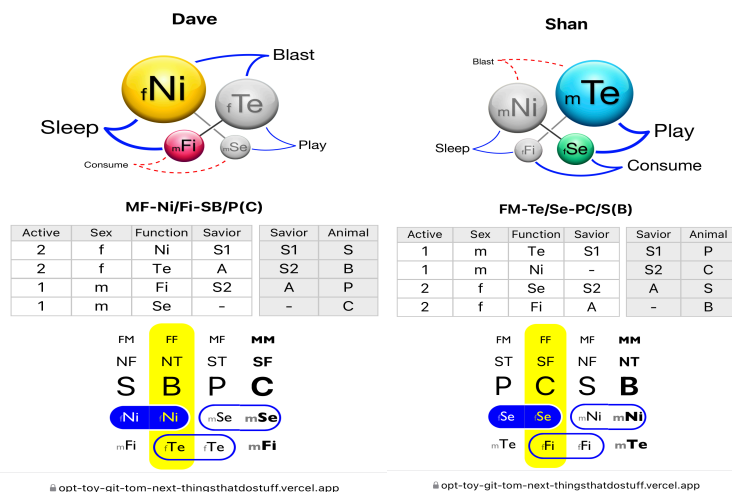
8. CB-SP = tieto vai energia dominantti toimintoyhdistelmiensä aktivoinnin eli enimmäiskäyttäjärjestyksen perusteella, määrittyy sillä, onko kaksi kolmen ensimmäisen joukossa
9. fS-mS = feminiininen vai maskuliininen aistiminen
10. fDe-mDe = joustava feminiininen ulkoinen päätöksentekijätoiminto vai vakaa maskuliininen ulkoinen päätöksentekijätoiminto

Powers & Powers (2021d, Overview of the OPS 9 Coins) kertovat kuinka he uskovat, että ihminen toteuttaa ”ohjelmointiaan” jatkuvasti puhuessaan ja se on kuultavissa ja nähtävissä heistä. Kyseessä tyypittäjän näkökulmasta on se, kuinka yksilö on kykenevä sen havainnoimaan. Liitteissä 2 ja 4 on kuvattuna heidän varsin tuoreet (kirjoitushetkellä noin kaksi kuukautta vanha) yrityksensä saada kuvattua yhteen sanaan tai lauseeseen se mitä missäkin kolikossa tapahtuu.

Seuraavissa alaluvuissa käyn läpi, miten systeemi toimii ja voit käyttää liitettä 1 apuna havainnollistamaan sen mitä sanallistan. Raapaisten vain järjestelmän pintaa esitelläkseni sen oleellisimpia asioita, jotta sen käyttö tyyppitystyössäni tulee näin ymmärrettävämmäksi.

Kun Beebe puhuu toimintojen akselaista, esimerkiksi Ni-Se, niin hänellä ne ovat pysty ja vaaka akselit kuten + merkissä. Powersien puhuessa samaisesta Ni-Se havaintotoiminto parista he eivät puhu akselista, koska heillä akselit eivät ole pysty tai vaakasuoria, vaan ennemminkin ne muodostavat X kirjaimen ja tasapaino toimintojen välillä muodostuu päissä olevien toimintojen ”pallon koosta”. Johtava toiminto on noin 80% ja sen epäsuhtainen pari on n. 20%, kun taas lähes tasapainossa oleva toiminnot pari on suhteessa n. 60%-40%. Prosentit eivät ole tarkkoja vaan kuvaavat vain epämääräisen suhteellisesti niiden välistä vaikutuspainoa ja vaikutusta tyyppin toimintaan. Katso liite 1 tai kuvio alla tästä visuaalisena esimerkkinä.

Tässä vielä esimerkkinä Dave Powers ja Shannon Powers ja heidän kokonaiset tyyppinsä kuvattuna. Kuvassa kerrotaan kolmella eri tavalla samat asiat. Eli sen ymmärtämällä järjestelmä alkaa hieman valjeta.

Kuvio 3. Dave ja Shannon Powersin tyypit kuvattuna. (OPDEX.app, 2021)

Powersin pariskunnan Dave on ollut pitkään MBTI-tyyppien parissa. Hänellä on Ni/Fi ja SB pelastajat, joten hän käyttää maksimaalisesti omaa vastuullista johtavaa Ni-pelastajaansa. Lisäksi hän priorisoi itsevastuullisesti Fi-asioitaan. Hän ottaa hyvin vähän uutta ja keskittyy tunnettuun, jota hän organisoii valtavasti. Hänellä on myös tupla aktivoitu Te kolmantena toimintona. Joten hänen täytyy pohtia yleisesti sitä mikä toimii. Hänen kumppaninsa Shannonin johtava toiminto on Te, joten he miettivät yhdessä sitä mikä toimii. Shannon on vastuussa yleisestä konkreettisesta toisen pelastajatoimintonsa Se kautta. Näillä toiminnoilla ja tällaisella yhtälöllä Dave ja he yhdessä ovat luoneet systeeminsä. Heidän tyyppinsä ovat: Dave SF-Ni/Fi-SB/P(C) ja Shannon FM-Te/Se-PC/S(B) (OP Database 2021). Jos tämän kappaleen kuvaus aukeaa heikosti, siihen voi halutessaan palata luettuaan seuraavien alaotsikoiden selvennykset.

Aina kun puhun OPS-mukaisista tyyppityksistä jonkun julkisuuden esimerkkihenkilön kohdalla, tarkoitan Dave ja Shannon Powersin yhdessä tekemää ns. objektiivista 'virallista' tyyppitystä, ellen toisin kerro. Näitä tyyppityksiä he tekevät kerran viikossa 'viikoittaisen luokan' muodossa julkaistavissa videoissa heidän palveluunsa kirjautuneille asiakkaille tarkoitettuna ja lisäksi he tyyppittävät asiakkaitaan varta vasten tarkoitusta varten luotujen noin tunnin videoiden perusteella.

OPS ei tunnista alitajuntaisia varjotoimintoasenteita tai ns. varjopersonallisuutta, jotka kuuluvat Jungin työhön ja Beeben esittelemään malliin. Selittäisin asian niin että Dave Powers on tullut MBTI parista ja koska hän on Ni-pelastajajohtoinen ja Consume

on hänen alempi riivaajansa niin hän kertoo vanhaa eikä itse päivitä itseään uudella. Eli jos OP järjestelmän mukaisesti tyypillä on 'Ti-Fe'-toimintoasennesuuntaukset (selitän käyttäen muiden kuin OPS termejä) niin hänellä ei ole 'Te-Fi'-toimintoasennesuuntauksia, mutta henkilö voi ja tarvittaessa pystyy matkimaan niiden käyttöä. Esimerkiksi jos 'Ti-Fe' ja 'Ni-Se'-akselien tyyppin tarvitsee käyttää Si-toimintoasennesuuntausta niin hän tekee sen Ti+Se tai Ni+Se kautta.

2.7.1 Tietoiset pelastaja- ja tiedostamattomamat riivaajatoiminnot

Powersit eivät itse puhu tietoisuudesta ja tiedostamattomasta, vaikka hekin niitä joskus mainitsevat käyttämässään Jungin taustateorioissa. Itse tuon tämän osuuden omassa mallissani paljon vahvemmin esille myöhemmin työssä.

OP systeemissä (2021a, Class Notes) jokaisen tyyppin toiminnot jakautuvat binäärikolikoksi pelastaja- ja riivaajatoimintojen välillä. Englanniksi termit ovat Savior ja Demon functions. Suomennokset ovat omiani. Voidaan käyttää esimerkiksi terminä ihmisen Fi-pelastaja tai Fi-pelastajatoiminto.

Pelastajan (Savior) käytös: Olen vastuullinen, joten käytän aikani tähän (vastuullinen). Kyllä minä tästä selviän (luottamus). Minä voin tehdä sen, kiitä myöhemmin (ilmeinen tai luontainen). Tekee niillä oikeasti ja vastuullisesti. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

Riivaajan (Demon) käytös: En ole vastuussa, joku muu on (vuorovesiaallot). Miksi minulle käy aina näin? (pelko/tuska). Haluan salaa olla hyvä tässä (ylpeillä). Haluaa tehdä, jonain päivänä, haluja, tavallaan feikki tekee. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

Jung käytti Powersien johtavasta pelastajatoiminnosta mm. termejä ensisijainen tai hallitseva ja sen määrittäminen oli tajunnan tietoisin toiminto ja toisesta pelastajasta määrittelyä enemmän tietoinen kuin tiedostamaton avustava toiminto. Powersien riivaajatoiminnoista Jung käytti terminologiassaan mm. toissijaiset eli enemmän piilo-

tai alitajuntaiset eli tiedostamattomammat ominaisuudet. Niistä vahvempi oli avustava ja sen pari heikompi. (Jung 1921/2021.)

Terminologia takana on siis sama ymmärrys minkä Freud loi psykoanalyysin mukana ja mikä on edelleen käytössä. Mistä olemme enemmän tietoisia määrittävät meitä siis enemmän ja ongelmiin ratkaisuina voidaan käyttää tietoisuuden lisäämistä.

2.7.2 Ihmisen neljä tarvetta

OPS mukaisesti tyypityksessä hyödynnetään neljään ihmisen tarvetta. Identiteetti eli syvä-itse, heimo eli sosiaalinen yhteisö, organisoida eli järjestää ja keräys eli vaihtelevuus. Identiteetti ja heimo ovat päätöksentekotarpeita (Deciders) ja organisoida sekä kerätä ovat havaintotarpeita (Observers). (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

OP järjestelmän (2021a, Class Notes) mukaan havaintotyyppillä on johtava havaintotoiminto, eli hän on MBTI mukaisesti IxxJ tai ExxP. Avustava päättäjätöimintopari on suhteellisen tasapainoiset identiteetti ja heimo, mutta tyyppi tuntee olevansa jumissa johtavan ja heikoimman toimintonsa epätasapainosta johtuen kontrollin ja epäjärjestyksen – eli organisoinnin ja keräyksen – suhteen. Toisin sanoen; epätasapainon takia huolia asioista, ihmiset ovat turvallinen aihe tasapainoisen päätöksenteon seurauksena. (Katso liite 1 visuaalinen esitystapa esimerkki tyypistä.)

Ihmisen organisointitarve, yhdessä havaintotoiminnon S tai N kanssa on introverttihavaintotoiminto Oi (introverted observer) eli joko Ni tai Si. Oi löytää vastaukset organisoimalla ensin joko tunnettuja S-tosiasioita tai N-käsitteitä ja keräämällä toista myöhemmin. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

Ihmisen keräystarve, yhdessä havaintotoiminnon S tai N kanssa, on extraverttihavainnoija eli Oe (extroverted observer), eli joko Ne tai Se. Vastauksia Oe löytyy keräämällä ensin joko uusia S-tosiasioita tai N-käsitteitä ja organisoimalla toista myöhemmin. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

OP järjestelmässä (n.d, Class Notes) havainnoijatyypin vastakohta on päättäjätyyppi, eli IxxP tai ExxJ. Päättäjätointojohtoinen tyyppi on suhteellisen tasapainoinen avustavientoimintojen kontrolli ja kaaos suhteen – eli organisoinnin ja keräyksen –, mutta tuntee olevansa jumissa identiteettin ja heimon kanssa. Eli johtavana toimintona on päätöksenteko pelastaja, mikä on riivaaja toimintoparinsa kanssa huomattavan epätasapainossa. Tyypin havaintotoimintojen pari (Observers) on taas lähes tasapainossa keskenään (Liite 1 esimerkki tyypit).

Powers & Powers (2021a, Class Notes) mukaan identiteetti toiminto Di (Fi tai Ti) priorisoi ensin henkilökohtaiset päätöksensä (F-arvonsa/T-syynsä) ja hakee sitten heimon päätösten (arvojen/syiden) kirjoa. Kun taas heimo toiminto De (Fe tai Te) priorisoi heimon päätösten (arvojen/syiden) kirjon ja hakee sitten henkilökohtaisia päätöksiään (arvoihin/syihin).

Ihmisen heimotarve yhdistettynä F tai T toimintoon on Fe tai Te. Priorisoi heimon arvojen tai syiden kirjon ja hakee sitten henkilökohtaisesti puuttuvaa toista. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

Ihmisen identiteettitarve yhdessä päätöksentekotoiminnon F tai T kanssa on Fi tai Ti eli introverttipäättjä. Samoin heimo päätöksentekotoiminnon F tai T kanssa on extraverttipäättjä.

OP systeemi ei puhu juurikaan asennesuuntauksista – eli introversio ja extroversio – toiminnoissa, vaan Powersit yhdistävät ihmisen tarpeen toimintoihin. Eli esimerkiksi Fe eli extraverted feeling on heimo yhdistettynä tuntemiseen tai toisin sanoen yhteisö ja arvo. Nämä kaksi myös havainnoidaan erikseen tyypityksessä. Eli tyypityksessä ei havainnoida suoraan Fe toimintoasennesuuntausta, vaan De sekä F erikseen. Samasta syystä he voivat puhua vain toiminnoista, eikä ole tarvetta puhua toimintoasennesuuntauksista.

Ihmisen tarpeet tulevat OP järjestelmään Anthony Robbinsilta. Hänellä (n.d. Discover the 6 human needs) on järjestelmässä kuusi tarvetta, joista neljä ensimmäistä on ihmisen tarpeita Varmuus: tae että voit välttää kipua ja saada nautintoa. Epävarmuus/vaihtelevuus: tuntemattoman tarve, muutos, uudet ärsykkeet. Merkitys:

tunne ainutlaatuisuudesta, tärkeydestä, erityisyydestä tai siitä että tarvitaan. Yhteys/rakkaus: vahva läheisyyden tunne tai liitto jonkun tai jonkin kanssa. Viimeiset kaksi kuudesta Robbinsin listaamaa tarpeesta ovat ns. sielun/hengen tarpeita ja ne eivät kuulu OP systeemiin. Nämä kaksi pois jäävää ovat kasvu ja panos ja niistä myöhemmin lisää. Varmuus kääntyy organisoinniksi, vaihtelevuus keräykseksi, merkitys identiteetiksi ja yhteys heimoksi.

2.7.3 Psykologiset toiminnot kirjain symboleina

Powersit käyttävät neljästä Jungin psykologisesta toiminnosta (functions) kirjain symboleita F, T, N ja S. Kun kirjaimia yhdistellään keskenään, niiden merkitykset yhdistyvät uudeksi kuvaavaksi termiksi.

OP systeemin (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.) mukaan, päättäjän toiminnot (Deciders) ovat binäärinen T-F kolikko. F eli tunne (Feeling) – tai Fiilis – näyttää priorisoivan/arvostavan jotain, sitten selvittää syyt. Myös priorisointi, tunteet ns. emootiot ja tykkää. Kun taas sen vastin T eli ajaTtelu (Thinking) selvittää ensiksi syyt ja vasta sitten arvot. Myös aikaan saaminen, syyt ja toimii.

S eli aiStiminen (Sensing) etsii ensin todistettavat tosiasiat, sitten näkee abstraktit yhteydet. Vastuussa asian todistamiseksi, jäljittää tosiseikat. Kun taas N eli iNtuitio (iNtuition) etsii ensin abstrakteja yhteyksiä, sitten näkee todennettavat tosiasiat. Hyppää johtopäätöksiin, seuraa kaavoja. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

Seuraavien kirjanyhdistelmien kohdalla haetaan niitä kuvaavinta sanaa ja sanallistetaan mitä niissä tapahtuu. Kyseessä on toimintoyhdistelmä, jota voisi mielestäni kutsua Jungilaisittain arkkityypiksi, vaikka näin ei OP systeemissä tehdä. Seuraavat kohdat Powers & Powers (2021a, Class Notes) mukaan. OP systeemissä on muitakin kirjainsymboleita joita esittelen myöhemmin.

- SF yhdistelmä on suosio. Näkee ensin (SF) fyysisen maailman arvon ja pyrkii sitten selvittämään (NT) abstraktin syyt.

- NT yhdistelmä on nörtti. Selvittää ensin (NT) abstraktin maailman syyt ja pyrkii sitten löytämään (SF) fyysisen arvon.
- ST yhdistelmä on toimittaja. Näkee ensin (ST) syyt fyysisessä maailmassa ja pyrkii sitten selvittämään (NF) arvon abstraktissa.
- NF yhdistelmä on hippi. Näkee ensin (NF) arvon abstraktissa maailmassa ja pyrkii sitten selvittämään (ST) fyysisen syyt.

2.7.4 Päätäjätöiminnot

OP-järjestelmä käyttää Jungin rationaalisista toiminnoista termiä päätäjät eli päätäjätöiminnot (engl. Decider functions). Näitä Powers & Powers (2021a, Class Notes.) mukaan ovat:

- Fi (introverttitunne): Priorisoi ensin henkilökohtaiset arvonsa, sitten etsii heimon syiden kirjoja. Fi on ihmisen identiteetin tarve yhdistettynä tunnetoimintoon. Kuten henkilökohtainen priorisointi, sisäiset tunteet ja henkilökohtaiset halut.
- Te (extraverttiajattelu): Priorisoi ensin heimon syiden kirjon, sitten etsii henkilökohtaisia arvojaan. Te on ihmisen yhteisöllisyyden tarve (heimo) yhdistettynä ajattelu toimintoon. Muun muassa mikä toimii yleisesti, miten ulkoisesti saada aikaan tai yleiset syyt.
- Ti (introverttiajattelu): Priorisoi ensin henkilökohtaiset syynsä, sitten etsii heimon arvojen kirjoja. Ti on ihmisen identiteetti tarve yhdistettynä ajattelu toimintoon. Esimerkiksi mikä toimii henkilökohtaisesti, miten sisäisesti saada aikaan tai henkilökohtaiset syyt.

- Fe (extroverttitunne): Priorisoi heimon arvojen kirjon, sitten etsii henkilökohtaisia syitä. Fe on ihmisen yhteisöllisyyden tarve yhdistettynä tunne toimintoon. Yleinen priorisointi, ulkoiset arvot tai yleiset halut.

Päättäjätöimintojohtoiset tyypit tuntevat olevansa jumissa ja hermostuneita tietyistä ihmisistä. He puhuvat tekemisestä ja ovat rauhallisia asioiden kanssa. Ovat huolissaan arvioinnista, tuomiosta, erimielisyyksistä ja arvostuksesta. (Powers & Powers 2021e, Class 188.)

2.7.5 Havaintotoiminnot

OP systeemi käyttää Jungin irrationaalisista toiminnoista nimitystä havainnoijat tai havaintotoiminnot. (engl. Observer functions). Havaintotoimintoja Powers & Powers (2021a, Class Notes) mukaan ovat:

- Si (introverttiaistiminen): Vastaukset löytyvät käymällä läpi tunnettuja tosiasioita, sitten voi kerätä uusia käsitteitä myöhemmin. Si on ihmisen organisoinnin tarve yhdistettynä aistimisen toimintoon.
- Ne (extrovertti-intuitio): Vastauksia löytyy keräämällä uusia käsitteitä, sitten voi järjestää tunnetut tosiasiat myöhemmin. Ne on ihmisen keräämisen tarve yhdistettynä intuitio toimintoon.
- Ni (introvertti-intuitio): Vastaukset löytyvät käymällä läpi tunnettuja käsitteitä, sitten voi kerätä uusia tosiasioita myöhemmin. Ni on ihmisen organisointi tarve yhdistettynä intuitio toimintoon.
- Se (extroverttiaistiminen): Vastauksia löytyy keräämällä uusia tosiasioita, sitten voi järjestää tunnetut käsitteet myöhemmin. Se on ihmisen keräämisen tarve yhdistettynä aistimisen toimintoon.

Havaintojohtoiset tyypit yrittävät prosessoida asioita, kategorioita ja polkuja. Ihmisongelmat eivät ole henkilökohtaisia. Havaintojohtoiselle tyypille pelko, hermostuneisuus ja stressi on yleistä.

2.7.6 'Animal's' ns. toimintoyhdistelmät

OP (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.) systeemi käyttää kahden toiminnon ja kahden ihmisen tarpeen yhdistelmistä termiä "Animal". Olen vapaasti suomentanut sen toimintoyhdistelmäksi. Niitä on neljä erilaista yhdistelmää; 'Sleep, Play, Consume ja Blast'. Pääsääntöisesti en niitä käännä suomeksi, mutta 'Sleep' olisi uni, 'Play' olisi pelata/leikkiä, 'Consume' olisi kuluttaa ja 'Blast' räjähdys. Blast vastaa osittain myös finnglish slangin termiä blastata.

- Sleep eli S on Di+Oi toimintoyhdistelmä: Prosessoida itsenäisesti ja säilyttää energiaa itselle, ennen kuin jakaa energiaa heimolle. Sleep mainitaan myös itseään havainnoivaksi. Sama vanha esiprosessoitu tarina itsestä. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.) Koska, kyseessä on introvertein toimintoyhdistelmä, se näkyy myös vähiten ulkopuolelle.
- Play eli P on De+Oe toimintoyhdistelmä: Jakaa energiaa heimolle, ennen kuin itsenäisesti prosessoi tai säilyttää energiaa itselle. Satunnainen tarina muista, prosessoi ja tekee muiden kanssa. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.) Kyseessä on extrovertein toimintoyhdistelmä, joten se näkyy ja kuuluu.
- Consume eli C on Di+Oe toimintoyhdistelmä: Ottaa vastaan ja kunnioittaa tietoa, ennen aloittamista ja opettamista. Satunnainen tarina itsestä, kasaa itselle, nautiskelee. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.) Näkyy ulkopuolelle itselleen tarvittavana stimulaationa.
- Blast eli B on De+Oi toimintoyhdistelmä: Kykenevä aloittamaan ja opettamaan, ennen tiedon kunnioittamista ja keräämistä. Sama vanha tarina muista, osaa puhua ja on tuottelias. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

Näkyä ulkopuolelle tarpeena tuottaa muille, siitä Blast eli räjähtää, ns. jonkinlainen pidättelyvaikeus, ratkeaa tai purskahtaa yli, jos ei pääse blastaamaan.

Seuraavaksi käyn läpi toimintoyhdistelmiä pareina. Kun kaksi toimintoyhdistelmää muodostaa parin pelastajana tai riivaajana niin se kertoo paljon siitä, kuinka ihminen toimii. Powers & Powers mukaan (2021a, Class Notes):

- SC eli Sleep & Consume pelastajina. Ominaista syvä sisäinen maailma tiedon sisään ottamisessa ja käsittelyssä.
- PB eli Play & Blast pelastajina. Laajentaa energiaa ja jakaa tietoa.
- CP eli Consume & Play pelastajina. Yli kerää ja sitten haluaa tehdä sillä jotain.
- BS eli Blast & Sleep pelastajina. Uudelleen työstää samaa infoa ja jakaa sitten tietoa.

2.7.7 Toimintojen modaliteetit

OP systeemissä käytetään toimintojen sukupuolivarianteista englannin kielistä termiä modalities. Koska en ole keksinyt sille parempaa suomennosta niin käytän siitä osittain sukupuolivariantit termiä. Modaliteetti tarkoittaa hyvin laajaa asiaa mutta tässä sillä tarkoitetaan, että feminiininen toiminto on joustava ja periksi antava, kun maskuliininen on vakaa ja puskeva, kuten sukupuoliin nämä ominaisuudet universaalisti yhdistetään (kirjoittajan huomiona, että vaikka termit voivat olla kontroversiaaleja, niin silti mielikuvallisesti toimivia).

OPS mukaisesti (2021, Class Notes) m-De eli maskuliininen extroverttipäättävä on suora heimon kanssa ja joustava identiteetistä. Kun maskuliininen toiminto loukkaantuu, se hyökkää. Jos haavoitat maskuliinista toimintoa, se liikkuu sinua kohti. (Powers & Powers, 2021f, 184d 07:40)

OP systeemin (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.) mukaan: f-De eli feminiininen extraverttipäättävä on joustava ja liikuteltavissa heimon kanssa, mutta suora ja välitön identiteetistä. Loogisesti feminiininen toiminto joustaa ja liikkuu pois päin joutuessaan hyökkäyksen kohteeksi.

Feminiininen aistiminen, f-S, on joustava konkreettisten tosiasioiden kanssa ja vakaa (abstraktien) käsitteiden kanssa. Sillä on taipumus käsitellä tietoja parhaiten testamalla – kokeilla, tunnustella ja maistella avomielisesti –, ja visuaalisen – näkemisen, kirjallisen ja kuvien – kautta. (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

Maskuliininen aistiminen, m-S, on vakaa konkreettisten tosiasioiden kanssa mutta liikuteltavissa käsitteiden kanssa. Heillä on taipumus käsitellä tietoja parhaiten kinesteettisesti ja audion kautta (rytmi, sanoja, äänet, paino, liike ja tekstuuri). (Powers & Powers, 2021a, Class Notes.)

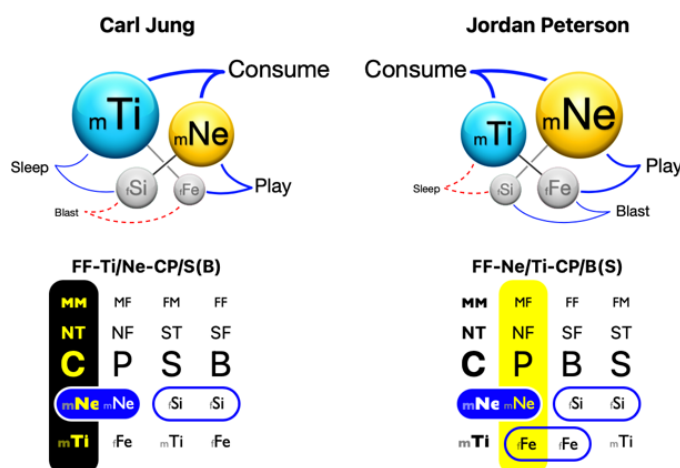
Koska toimintojen sukupuolivariantit voivat olla neljässä eri järjestyksessä, neljälle eri toiminnolla, myös testaja, visuaalinen, kinesteettinen ja audittiivinen voivat olla eri tyypeillä neljässä erilaisessa järjestyksessä.

2.8 Big5 vs. MBTI vs. OPS

Big Five on tieteellisesti hyväksytyin persoonallisuuden piirteiden järjestelmä, MBTI on käytetyin tyyppitys indikaattori ja OPS pyrkii yhdistämään tieteellisyyden Jungin kahdeksaan toimintoasenteeseen, joten tarkastelen näitä kolmea hieman rinnatusten. Olen käyttänyt tässä tarkastelussa monia eri lähteitä ja yhdistellyt tietoa.

Professori Jordan Peterson (2017b, 25:30 Personality 18) kertoo luonnollaan, ettei tiedä miksi introvertit ovat enemmän kallellaan fantasiaan ja pelaamiseen, koska fantasia elementin pitäisi olla enemmän Big Five avoimuuteen liittyvää ja extrovertit puolestaan motivoituvat sosiaalisista onnistumisista. Powers & Powers mukaan (OP Database, 2021) Peterson on tyyppiltään FF-Ne/Ti-CP/B(S). Näin ollen hänen johtava toimintonsa on Ne-pelastaja, mikä korreloi vahvasti Big Five avoimuuden kanssa koska se on intuitiivinen toiminto (ks. seuraava kappale) ja samasta syystä Peterson

hypoteesini mukaan puhuu myös niin paljon ÄO asioista, sillä ne toimivat hänelle. Peterson (2017c, Personality 19) luennoi kuinka avoimuus, älykkyys ja luovuus korreloivat vahvasti toistensa kanssa. Peterson kokee näin ollen itsensä myös extrovertiksi ja hän korreloi loogisesti itse Big Five avoimuuden kanssa. Näin ollen hänen täytynee miettiä miksi introvertti korreloi myös avoimuuden kanssa. Hän ei ole tutustunut oletettavasti OPS hypoteeseihin, joten hän ei havaitse, että Ni on yhtä lailla avoimuuteen ja intuitioon viittaava toiminto ja näin ollen myös abstraktiin ja juuri fantasiaan kiinnittyvä. Petersonin MPTI suhteesta en tiedä, mutta hän pitää Jungia hyvin suuressa arvossa kuten käy ilmi monilta hänen luonnoiltaan. Peterson ja Jung ovat OPS mukaisilta binäärikolikoilta yhteneviä 7/9. Peterson on O/DD, eli Ne/Ti kun Jung on D/OO, eli Ti/Ne ja Jungin viimeinen toiminto on Blast, kun Petersonilla se on Sleep (OP Database, 2021.)

Kuvio 4. Jungin ja Petersonin tyytit kuvattu Powersien mukaan. (OPDEX.app, 2021)

Jordan Peterson (2015) Carl Jungista videoidulla luonnollaan: Petersonin mukaan hän oli vaikuttava ja mahtava henkilö. Hänen älykkyysosamääränsä oli jotain sanoin kuvaamatonta. Peterson aina ihmetteli häntä lukiessaan, että miten Jung keksii asioita, joita hän itse ei ole edes tiedostanut oleman olemassa ja sitten Jung tarjoaa niihin vastauksen. Peterson tuntee samoin myös Nietzscheä kanssa. Jungin tuotosten lukeminen on kuitenkin työlästä ja hankalaa. Hänen tapansa käydä asioita läpi on niin laajaa ja monipuolista. Miksi näin on, Peterson kysyy? Ihmisillä on joko kyky ajatella sanoin tai kuvin ja symbolein. Ihminen käyttää toista yli toisen. Kun Peterson pistää silmät kiinni ja ajattelee näkemäänsä yleisöä, on kuva utuinen. Hän ajattelee paremmin sanoin. Jung ajatteli kuvin mutta myös sanoin. Peterson vielä kertoo, että Jungilta on

julkaisematta vielä 'Musta päiväkirja' missä hän keskustelee mielikuvitusystävänsä kanssa. Muutama vuosi sitten julkaistiin 'Punainen päiväkirja'.

Peterson osaa itsekin kuvata kuinka Jung oli häntä parempi kuvin ja sanoin ajattelussa. Hän siis kuvaa kuinka Jung oli tasapainoisempi Ne-Si akselin suhteen kuin hän. Tämän voi katsoa yläpuolella olevasta visualisoinnista, mitä tällä tarkoitan. Peterson puolestaan kertoo olevansa itse parempi sanoissa ja hänellä on Blast toiminto ylempänä kuin Jungilla, eli hän on parempi puhumaan.

McCrae & Costa (1989, s. 30) tarkastelivat, miten MBTI-tyypitykset korreloivat Big5-pisteisiin. He osoittivat esimerkiksi, että Big5-extroversio korreloi voimakkaasti MBTI-extroverttiyden ($r = -.74$) kanssa, Big5-neuroottisuus korreloi heikosti MBTI-introversioon ($r = .16$) kanssa, Big5-avoimuus (O) korreloi vahvasti MBTI intuition (N) ($r = .72$) ja heikommin MBTI-(extrovertin) havainnoinnin (P) ($r = .30$) kanssa, Big5-sovinnollisuus (A) korreloi MBTI-tunne (F) kanssa ($r = .44$), Big5-tunnollisuus(/tietoisuus) (C) korreloi myös MBTI-(extrovertin) havainnoinnin (P) kanssa ($r = .49$). Nämä esimerkki korrelaatiot olivat vain miehille, mutta niiden kerrotaan antavan esimerkin siitä, miten Big5 voi selittää MBTI-tyypit. Naisten tulokset olivat saman suuntaiset, joskaan eivät yhtenevät ja hieman niissä oli vähemmän eroja kuin miehillä.

MBTI ja Big5 korreloivat siis parhaiten extrovertti-introverttiakselin ja extroversio osuudelta, mutta ei täydellisesti ja itsearviointien mahdollistaman virheen lisäksi se voi johtua siitä, että MBTI muutettaessa OPS mukaiseksi voi extroversioiden osalta korrelaatio olla vähemmän kuin täydellinen, koska yksilöt käyttävät toimintoyhdistelmiä eri tavalla. Toiseksi parhaiten korrelaatio löytyi intuitio ja avoimuus osalta minkä Peterson yhdistää muihin tutkimuksiin viitaten korrelaatioon vielä lisäksi älykkyyden ja luovuuden osalta. MBTI-mukainen (extrovertti)havainto (perception) eli P korreloi parhaiten Big5-tunnollisuuden(/tietoisuuden) kanssa. Ulkoinen havainnoija on juuri sitä mikä mielletään tietoisuudeksi, eli havaitsee asioita ns. on tietoinen ympäristöstään. Vain 50% korrelaatio selittyy sillä että ulkoisen havainnoijan toinen puoli extrovertti-intuitio ei ole tosiasioista kiinnostunut kuten Se-toiminto. Puolestaan Big5 sovinollisuus ja MBTI tuntemisen noin ½ korrelaatio selittyy OPS termin, sillä onko tunne sovinollinen feminiininen (joustava) vai epäsovinollinen maskuliininen (vakaa

ja puskeva). Vaikuttaisi siltä, että OPS ja Big5 välillä saattaisi löytyä paljon selkeämpiä korrelaatioita kuin MBTI ja Big5 välillä. Myös jos korrelaatioita haettaisiin juuri esittämälläni tavalla, korrelaatiot olisivat todennäköisesti paljon suuremmat. Tästä onkin syytä tehdä lisätutkimusta.

N-tyyppi korreloi äo kanssa koska se yhdistelee tietoa. Mitä tietoisemmin sen äo valtaisempi. Tämä selittää maskuliinisen tupla aktivoituneen Ne-johtoisen Petersonin kiinnostuksen äo asiaan, varsinkin kun hänellä on henkilökohtainen identiteetti maskuliinisen Ti muodossa.

Käyn vielä tarkemmin läpi sen mitä viisi isoa on. Tämä tapahtuu ottamalla mukaan myös tekijöiden eli faktoreiden alapiirteinä olevat fasetit. Kommentoin myös sitä, miten ne resonoivat OPS kanssa.

Neuroottisuus on tunne-elämän epätasapainoisuutta eli temperamenttiin pohjautuvaa taipumusta kokea kielteisiä tunnetiloja ja pitää ympäröivää maailmaa ja ihmissuhteita uhkaavina. Sen alapiirteitä on ahdistuneisuus, vihamielisyys, masentuneisuus, alemmuudentuntoisuus, impulsiivisuus sekä haavoittuvuus. Tunne-elämän tasapainoisuus on matalaa neuroottisuutta sekä sitä, että yksilö ei masennu tai huolestu helposti. (Metsäpelto & Rantanen, 2009, s. 76–79) OPS mukaisesti neuroottisuudessa voi olla osin kyseessä riivaaja tunne ja maskuliininen ulkoinen päättäjätöiminto.

Ekstroversio on ulospäin suuntautuneisuutta eli aktiivisuus sekä taipumusta kokea myönteisiä tunnetiloja että hakeutua ympäristöihin, missä on tarjolla elämyksiä. Alapiirteinä on lämminhenkisyys, seurallisuus, itsevarmuus, aktiivisuus, jännistyshakuisuus sekä iloisuus. Matala ekstroversio on introversiota, jolloin henkilö on sekä varautunut että viihtyy mieluummin vain läheisten ystävien kanssa eikä niinkään suurissa ihmisjoukoissa. (Metsäpelto & Rantanen, 2009, s. 76–79, 87) Ekstroversio vaikuttaisi korreloivan OPS extrovertteihin pelastaja toimintoihin ja niiden aktivointeihin mutta myös maskuliiniseen yksityiseen identiteettiin.

Avoimuus uusille kokemuksille on sekä syvällistä tunnetason tietoisuutta että älyllistä tarvetta laajentaa kokemuksiaan. Alapiirteinä on haaveellisuus, taiteellisuus, tunteellisuus, joustavuus, älyllinen uteliaisuus sekä suvaitsevaisuus. Matala avoimuus

puolestaan tarkoittaa sekä perinteeseen sitoutumista, sovinnaisuutta että pitäytymistä tutuissa tavoissaan ja ympäristöissä. (Metsäpelto & Rantanen, 2009, s. 76–79, 87) Avoimuus uusille kokemuksille on OPS mukaisesti N erityisesti maskuliinisena extroverttina Oe pelastajana, mutta myös T erityisesti introverttina maskuliinisena pelastajana.

Sovinnollisuus eli sekä luottamusta että halua uskoa hyvää toisista ihmisistä. Alapiirteinä on luottamus sekä mutkattomuus, altruismi, mukautuvuus että vaatimattomuus ja herkkätunteisuus. Matala sovinnollisuus puolestaan tarkoittaa sekä vihamielisyyttä että vastaan hangoittelemista ja vaikeutta eläytyä muiden ihmisten tilanteeseen. (Metsäpelto & Rantanen, 2009, s. 76–79, 87) Korkea sovinnollisuus on OPS mukaisesti feminiininen De pelastaja erityisesti F toiminnolla.

Tunnollisuus mutta myös tietoisuus eli sekä järkevyyttä, pätevyyttä että asioista hyvin perillä olemista, minkä takana on henkilön järjestelmällisyys ja organisointikyky. Alapiirteinä on kyvykkyys sekä järjestelmällisyys, velvollisuudentuntoisuus, päämääräsuuntautuneisuus että itsekuri ja harkitsevuus. Epätunnollisen ihmisen on puolestaan vaikea noudattaa aikatauluja, tai hän on sekä epäjärjestelmällinen että epäluotettava. (Metsäpelto & Rantanen, 2009, s. 76–79, 87) OPS mukaisesti tunnollisuus on T ja Oi pelastajat, mutta todennäköisesti myös De ja S pelastajat. S on sitä mitä yleensä eniten tietoisuudella tarkoitetaan, eli tietoinen fyysisestä ja konkreettisesta ympäristöstä.

2.9 Temperamenttipiirteet

Emeritaprofessori Keltikangas-Järvinen ym. (n.d.) kertovat temperamentilla tarkoitettavan niitä ihmiselle tyypillisiä ja yksilöllisiä käyttäytymisen tai reagoimisen tyylejä, mitkä tekevät hänestä yksilöllisen. Temperamenttimme kertoo meistä sen, kuinka teemme mitä teemme, mutta ei sitä, mitä temperamentin haltija tekee, eikä myöskään sitä, miksi hän sen tekee. Kuvaillessamme ihmistä, erottelemme usein temperamenttipiirteitä, koska temperamentti on paitsi yksilöllinen, "erottaa ihmisen muista", niin myös ulkoisesti näkyvä piirteemme ja näin helposti havainnoitavissa oleva osa meistä. Emme ehkä tiedä, miksi ihminen on pahalla tuulella, mutta voimme kuitenkin havaita tavat, joilla hän sen osoittaa.

Temperamenttipiirteitämme esimerkinomaisesti Keltinkangas-Järvisen ym. (n.d.) mukaan ovat mm: aktiivisuutemme – ennen muuta motorinen aktiivisuutemme – sosiaalisuutemme – tarkoittaa kiinnostusta muita ihmisiä kohtaan – mielipahan taipumus ja ärtyvyys, joustavuutemme uusissa tilanteissa – sopeutumisenvaikeutemme tai sen helppous –, keskittymiskykymme – tapamme keskittyä asioihin –, rytmisyytemme – tarkoittaen unirytmia ja fysiologisten toimintojemme rytmiä, tapamme puhua, syödä tai liikkua. Muitakin temperamenttipiirteitä löytyy.

Kun tarkastelemme edellä listattuja temperamentin piirteitä OPS malliin kohdistuen niin huomaamme että motorinen aktiivisuutemme tulee maskuliinisen S kautta, mikä tarkoittaa kinesteettistä oppimistyyliä. Sosiaalinen kiinnostuksemme muista ihmisistä tulee extrovertin – ihmisen tarpeen – kautta. Mielipahan taipumus ja ärtyneisyys tulee F kautta, määrittäen sillä kuinka tietoinen siitä olemme ja onko se maskuliininen vai feminiininen ja kuinka aktivoitu. Joustavuutemme uusissa tilanteissa määrittyy feminiinisten joustavien toimintojemme sijainnin kautta, eli kuinka tietoisia olemme tarpeissamme joustaa. Keskittymiskykymme määryyty mm. havaintotoimintojemme kautta, eli esimerkiksi joustava pelastaja Se ottaa helposti uutta tietoa vastaan. Myös muut esimerkit selittyvät täysin samoilla tavoilla ja myös Powersit puhuvat niistä geneettisinä ominaisuuksinamme. Itse en laittaisi niitä täysin genetiikan tai synnynäisien ominaisuuksien piikkiin, vaan ottaisin huomioon ennemminkin epigenetiikan vaikutuksen – sen minkälaiseen biologisten vanhempien kokemusmaailman kontekstiin olemme syntyneet – ja minkälaisen varhaisen lapsuutemme kehityksellisten tarpeiden kokonaisuuden olemme osaksemme saaneet. Genetiikka on enemmän se, minkälaiset inhimilliset ominaisuuksien mahdollisuudet olemme kokonaisuutena perineet ja vaikka se eittämättä vaikuttaa temperamenttipiirteisiimme niin ei ratkaise niitä täysin. Tämän voi havaita mm. kaksostutkimuksessa, missä saman genetiikan omaavilla samamunaisilla kaksosilla voi olla merkittäviäkin eroja temperamentissa, riippuen heidän erilaisesta kokemusmaailmastaan.

Temperamentti on meidän pysyvän laatuinen ominaisuutemme. Niillä tavoilla, joilla temperamenttipiirteitämme ilmennämme, on iästä riippuvaista vaihtelua. Esimerkiksi nelivuoriaan ärtyneisyys ilmenee meille eri tavalla kuin neljäkymmenvuotiaan, vaikka taipumuksemme ärtyneisyyteen sinällään on pysyvä piirre. Temperamentin

pysyväisyys johtuukin biologisesta pohjastamme. Temperamenttimme kun on sidoksissa aivorakenteisiimme ja fysiologiaamme. Tämä yhteys on niin voimallinen, että pienenkin vauvan temperamenttipiirteet ilmenevät fysiologisina prosesseina, mutta eivät vielä psyykkisinä. Tästä syystä temperamenttiamme kutsutaan persoonallisuutemme biologiseksi pohjaksi. Kasvatus ja ympäristö sitten muokkaavat synnynnäisestä temperamentistamme (oma lisäys: sekä varhaiskokemuksistamme) persoonallisuutemme. Voidaankin sanoa, että kasvatuksen tehtävänä on tehdä meistä alun perin erilaisista yksilöistä sen verran samanlaisia, että voimme tulla keskenämme toimeen. (Keltikangas-Järvinen ym., n.d.)

Temperamentilla on biologinen pohja, joten se on myös perinnöllinen. Tutkitusti jopa 60 % joistakin temperamenttipiirteistämme on voitu osoittaa meille periytyviksi. Temperamenttipiirteidenperinnöllisyys antaa selityksen sille miksi ikääntyminen voi saada ihmisen olemukseltaan muistuttamaan omia vanhempiaan, vaikka vanhemmat olisivat jo kuolleet kauan ennen kuin kyseessä oleva samankaltaisuus ilmaantuu, niin ettei mallioppiminen enää riitä selittämään asiaa muuksi periytyvyydeksi. (Keltikangas-Järvinen ym., n.d.) Perinnöllisyyden osuus kaikissa Viiden ison – tieteellisesti hyväksytyimmän menetelmän – piirteissä on noin 50 prosenttia (Metsäpelto & Rantanen, 2009, s. 79–85).

Temperamentti vastaa niihin moniin kysymyksiin, jotka ovat jääneet psykologiassa ennestään avoimiksi. Se selittää mm. miksi lapset samassa perheessä ovat niin erilaisia, samanlaisesta kasvatuksesta ja kasvuympäristöstä huolimatta, sekä miksi samantyyppiset kasvatustavat tepsivät lapsiin hyvin erilaisin tavoin. Kun yhdelle lapselle on terve asettaa tiukkoja rajoja ja muistuttaa usein niiden olemassaolosta, pitää toista lasta puolestaan lohduttaa, että ei se asia nyt niin vakava ole. Temperamenttimme selittää, sen miksi vauvat ovat alusta lähtien keskinäisessä vertailussa erilaisia. Lapset eivät synny psyykkisesti tyhjänä tauluna, vaan lapsen ja vanhemman välillä on alusta alkaen sellainen vuorovaikutus, missä lapsi ei vain reagoi vanhempaan, vaan alkuhetkestä lähtien heidän välillään on todellinen vuorovaikutus, missä he reagoivat toistensa temperamentteihin. Lapsen erillisestä temperamentista seuraa miten hyväksi ja onnistuneeksi vanhempi itsensä roolissaan tuntee. Lapsen ollessa iloinen ja tyytyväinen, nukkuen pitkiä yöunia, tai rauhoittuen heti syöttämisen jälkeen odottelemaan unta, on varsin luonnollista, että vanhempi tuntee enemmän onnistuneensa kuin sellainen

vanhempi, joka joutuu käsittelemään sellaista lasta, jolla on ns. vaativa temperamentti. Lasta, jolla on levottomuutta, ärtyisyyttä, tai tämä ei siedä aikataulumuutoksia, ja vaatii huomiota varsin paljon. (Keltikangas-Järvinen ym., n.d.) Lisäisin että koska luonto on viisas niin lapsi on pyrkinyt alusta alkaen sopeutumaan tilanteeseensa ja ”temperamentti” todennäköisesti osittain heijastelee niistä olosuhteita missä hän on aloittanut elämän. Omista neuvolakäynneistä lapsen kanssa muistan elävästi viisaan lauseen: vanhemman tulee sovittaa oma temperamenttinsa lapsen tarpeisiin.

Keltikangas-Järvisen ym. (n.d.) mukaan perinnöllisestä temperamentista on monesti ratkaisevasti "apua" stressikokemustemme, stressiherkkyytemme ja stressinsietomme ymmärtämisessä. Koska temperamenttimme on yksilöllinen tapamme reagoida asioihin, joten se selittää, miksi ihmiset kokevat samat asiat yksilöllisesti. Se mikä toiselle on stressaavaa, on toisella positiivinen haaste tai elämän suola. Aiemmin sanottiin, että "stressi on se mitä kukin stressinä kokee". Tämä nostaa temperamentin tuntemisen kokonaan uudelle tieteelliselle tasolle. Nyt vastataan kysymykseen, miksi yksilölliset erot stressikokemuksissamme on niin suuret. Ihmisen keskeisimpiä temperamenttipiirteitä on sosiaalinen inhibitio, joten jokainen uusi tilanne, ilman kuolemanvaaraakin, on ihmiselle stressin aihe. Kun synnynnäinen temperamentti tekee ihmisestä elämishakuisen ja haasteiden etsijän, ei jännitys aiheuta hänelle negatiivista stressikokemusta. OPS mukaisesti tämä viimeinen elämishakuinen henkilö olisi pelastaja Oe.

Vauvan varhaisimmalla suhteella hoitajiinsa on hänen aivojaan muokkaava ja hermostoaan kehittävä vaikutus, mikä vaikuttaa ratkaisevasti hänen tunne-elämänsä kehitykseen sekä kaikkeen muuhun henkiseen hyvinvointiinsa myös jatkossa. Miten aikuisiässä reagoi stressiin, kehittääkö esimerkiksi alttiuden sairastua anoreksiaan tai erilaisiin riippuvuustauteihin, voi juontaakin juuret juuri näihin "reitteihin", joita aivoihimme muodostuu vauvana olomme ensimmäisinä elinkuukausina ja parin ensimmäisen vuoden aikana. Varhaiset kokemukset muokkaavat tapamme suhtautua toisiin ihmisiin ja myös sitä, miten tulemme toimeen tunteidemme kanssa. (Gerhardt, 2008, esipuhe.)

Temperamenttipiirteillä on myös yhteys suoraan fysiologiaamme. Jotkut näistä piirteistä aiheuttavat ihmiselle stressin kautta fysiologista kiihtymistilaa, millä voi olla puolestaan vaikutusta terveydentilaamme sairastumisriskin kautta. Näin kyse ei ole

suoraan elämänhallinnantaidoista vaan kehityksemme ominaisuuksista. (Keltikangas-Järvinen ym., 2001.) Tällainen voi näkyä esimerkiksi pitkittyneen stressin elimistölle aiheuttamassa epänormaalissa tilassa, mikä lauetessa voi olla kuoloksi, koska epänormaali tila on muodostunut elimistön normaaliksi tilaksi ja näin toimien esimerkiksi erinäisten syöpien muodostumisen edellytyksenä, kuten Gerhardt kertoo sekä osoittaa neurotieteen, psykologian, psykoanalyysin sekä biokemian uusien tutkimustulosten valossa, että varhaisen vuorovaikutuksen vaikuttavuudella persoonallisuuteemme on vankka tieteellinen tausta (2008, esipuhe).

2.10 Ihmisen tarveteoriat

Tarveteoriat on luotu selittämään ihmisen käyttäytymisen erilaisia sisäsyntyisiä syitä, mitkä aikaansaavat sekä pitävät yllä käyttäytymistä tai mitkä johtavat tietyn käyttäytymismallin loppumiseen. Prosessiteoriat puolestaan kuvailevat yksilöllisiä erojamme reagoinnissamme ulkoisiin ja sisäisiin tekijöihimme ja niissä analysoidaan ennemmin käyttäytymisen alkusyytä, kuinka sitä ylläpidetään, ohjailaan ja miten se päätetään. (Robbins, 2000, s. 156.)

Tarveteorioihin voidaan liittää myös psykologian professori Steven Reiss'n vuosien 1995–1998 aikana tekemä laaja empiirinen tutkimus, missä määritettiin ihmisen elämän perustarpeet eli motiivit. Yli 400 löydetyn motiivin pohjalta muodostui kaikkiaan 16 elämän perustarpeen teoria. Näin taustalla oleva syy käyttäytymiselle ovat motiivit ja tarpeet. Reiss'n tutkimukset osoittavat, että ihmiset ovat varsin tietoisia omista elämän perusmotiiveistaan. (Reiss, 2004, s.179–195.)

Ihmisen motivaatiotekijät ovat varsin moninainen asia, jonka tutkiminen on vaikeaa, sillä ihmiset eivät monesti ole juurikaan tietoisia syistä, joista toimivat. Usein käsitteäänkin, että motivaation tekijät ovat yksilökohtaisia ja jollakin vain on enemmän motivaatiota johonkin kuin toisilla. Esimerkiksi uraansa aloittelevat esihenkilöt antavat työntekijöille usein laiskan leiman, tulkiten näin motivaation puutteen laiskuudeksi. Kuitenkin toisessa tilanteessa samainen työntekijä voi esimerkiksi omalla ajallaan harastaa runsaasti ja olla monenlaisessa toiminnassa mukana. Ihmisiä leimataankin silloin yleensä laiskoiksi, kun työ ei ole heidän motivaatio tekijöidensä yläpäässä.

Motivaation rakentuminen on aina tilanteen ja yksilön välisestä vuorovaikutuksesta kiinni. Siihen vaikuttavat hyvin moninaiset tekijät ja yksilöiden henkilökohtaiset tarpeet. Vaikka työntekijä ei töissä olisi motivoitunut lukemaan erinäisiä ohjeistuksia ja materiaaleja voi hän kuitenkin kotona käyttää koko iltapäivän kirjojen ja uutisten lukemiseen. Rakentunut motivaatio vaihtelee yksilöllisesti ja tilanteesta riippuen. (Robbins, 2000, s. 155–156.)

Yksilön motivaatiosta voidaankin sanoa olevan ihmisen toiminnan syy. Se johtaa ja synnyttää suorituksen, mikä sitten onnistuu tai epäonnistuu ihmisen omien valmiuksien seurauksena. Motivaatiotaso näin vaihtelee erilaisissa tilaisissa ja eri aikoina hyvästä huonoon. Käyttäytymistä virittää ja ohjaava motivaatio tekijöiden järjestelmä. Motivaatio on ihmisellä se psyykkinen tila, jonka vireydellä, aktiivisuudella tai ahkeruudella henkilö tietyssä tilanteessa toimii tavoitteidensa saavuttamiseksi. Motivaatiosta on riippuvaista, se kuinka halukkaasti ihminen käyttää resurssejaan työn tekemiseksi. Motivaatio on seurausta motiiveista ja niiden aikaansaama tila on ihmisen motivaatio. (Robbins, 2000, s. 155–156.)

Motivaatio jaetaan tyypillisesti sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin. Jaottelu on tärkeitä motiivien selvittämiseksi. Sisäinen motivaatio on proaktiivista eli henkilö hakeutuu aktiivisesti tekemään häntä innostavia asioita riippumatta ulkoisesta palkkiosta. Sisäinen motivaatio tekee ihmisen tuottavammaksi kuin ulkoinen motivaatio. Sisäinen motivaatio on oman työhyvinvoinnin ja jaksamisen kannalta hyväksi. Sisäisestä motivaatiosta ihminen tuottaa lisää energiaa, kun taas ulkoinen motivaatio kuluttaa enemmän ihmisen energiaa. Ulkoinen motivaatio on luonteeltaan reaktiivista, olen väline, millä yritetään saavuttamaan ulkoisia päämääriä, joista aiheutuu positiivinen tai negatiivinen tulos. Ulkoisessa motivaatiossa on kyse enemmän henkilön joutumisesta ”työntämään” itsensä tekemään suoritusta. (Ryan & Deci, 2008, viitattu lähteessä Martela & Jarenko, 2014, s. 14.)

Pidän edellistä luonnollisena tulkintana, koska todennäköisesti tutkija on enemmän sisäisesti motivoitunut kuin ulkoisesti johtuen hänen työnsä yksintekemisen laadusta. Voi myös olla, että ulkoinen motivaatio ei ole riittävän lähellä extroverteja ihmisen tarpeiden käsitettä, jotta niitä voisi näin verrata suoraan. Ehkä ulkoisilla motiiveilla viitataan enemmän muiden määrittämiin kannusteisiin, eikä henkilön omiin ulkoisiin

tarpeisiin. Näin sisäsyntyiset ulkoiset tarpeet sisältyvät myös sisäisiin tarpeisiin. Argumentoin että ulkoiset motivaatiotekijät voivat olla aivan yhtä motivoisia kuin sisäiset, mutta vain silloin kun ne muualta määritettyinä kohtaavat omat motivaatio tekijämme. Muiden määrittelemät ulkoiset motivaattorit kohtaavat tärkeimmät motiivimme paljon harvemmin kuin mitä itse pystymme ohjaamme omaa sisäistä motivaatiotamme. Näin on näkökulmasta kyse mitä ulkoisilla motivaatiotekijöillä tarkoitetaan ja toimivatko ne vai eivät ja millä todennäköisyydellä. Esimerkiksi ihminen voi motivoitua lukemaan itse valitsemaansa kirjaa, mutta ei työnantajan hänelle antamaa samaa kirjaa. Kirja ei muutu, se on ulkoinen asia, joten muuttuja on se, kuka valinnan tekee. Nämä kaksi ulkoisen motivaation eri aspektia tulee ymmärtää. Tästä lisää myöhemmin työssä.

Reisin mukaan monet psykologit pitävät persoonallisuutta ja mielenterveyssairauksia tosilleen läheisinä asioina. Freudilaisen analyysi varjostaa edelleen modernin psykopatologian yllä, mikä ajaa monet psykologit yrittämään ymmärtää asiakkaidensa henkilökohtaisia ongelmia ja persoonallisuuksia käyttämällä mielenterveyssairauksien tutkimiseen kehitettyjä rakenteita. Uskomus on, että pimeät, tiedostamattomat henkiset voimat, jotka saivat alkunsa jo lapsuudesta, aiheuttavat persoonallisuuden piirteitä, henkilökohtaisia ongelmia sekä mielenterveyssairauksia. Reisin mielestä ongelmat ovat täysin normaali osa elämää. Reiss vakuuttaa, että normaalin persoonallisuuden omaavat ihmiset ovat luonnostaan suvaitsemattomia sellaisia ihmisiä kohtaan, joiden arvot poikkeavat heidän omistaan merkittävästi. Tämän suvaitsemattomuuden vuoksi psykologit ja psykiatrit sekoittavat joskus yksilöllisyyden poikkeavuuteen ja siten yli-diagnoosihäiriöihin. Reiss osoittaa, kuinka monien persoonallisuus- ja parisuhdeongelmien, kuten avioeron, uskottomuuden, taistelutahtoisuuden, työholismin, yksinäisyyden, autoritaarisuuden, heikon johtamistyylin, perfektionismin, alisuoriutumisen, ylimielisyyden, ylellisyyden, oman egon pönkityksen, epälojaalisuuden, järjestelemättömyyden ja ylimielisyyden ongelmat perustuvat normaaleihin motiiveihin, ei siis ahdistukseen tai traumaattisiin lapsuudenkokemuksiin.

Reiss osoittaa, miten ihmisen erilaiset motivaatiotekijät tuottavat erilaisia persoonallisuuden piirteitä ja arvoja. Hän osoittaa myös, miten psykologisten tarpeiden ja arvojen tuntemusta voidaan soveltaa yksilöiden ja parien neuvonnassa. (Reiss, 2009, kuvaus) Itse argumentoin että persoonallisuus voi olla seurausta lapsuuden tarpeiden

täytymisestä yhtä lailla kuin varhaisimmat traumamuistot voivat olla seurausta vielä varhaisemmin muodostuneiden ihmisen tarpeiden yksilöitymisestä ja niistä riivaajistamme, jotka tästä hierarkkisesta ensisijaisuusjärjestyksestä syntyvät. Todennäköisintä on, että vaikutusmekanismi pitää nämä molemmat sisällään.

On erittäin mielenkiintoista havainnoida kuinka ihmiset puhuvat toistensa ohi, kun he puhuvat täysin eri tarpeista käsin. Omissa havainnoissani olen paikantanut tämän erityisesti tunne ja arvo puheen sekä toimii ja syy puheen välisissä yhteenotoissa. Tunne ja arvo johtoinen ja niissä vakaa ihminen ei ymmärrä mitään syitä ja perusteluita mitä vakaasti toimiva johtoinen hänelle puhuu. Tällaisessa tilanteessa he ovat kummatkin niin vähän tietoisia toisen käyttävästä toiminnosta ja näkökulmasta ja niin tietoisia ja vakaita omasta johtavasta toiminnostaan, että yhteyttä on hyvin vaikea löytää, erityisesti kun he yrittävät ymmärtää toisen käytöstä vielä itsensä kautta, luullen että muut ovat pohjimmiltaan samanlaisia kuin he itse.

Jos yhdistetään kaikki ihmisen tarpeet keskenään, niin saadaan aikaiseksi elämä ja sen toteuttaminen kaikenlaisine vaihteluineen. Kun poistetaan kaikki, saadaan kuolema. Ihmisen elämän ja kuoleman ero on siis tarve tehdä jotain. Aivokuolleen koho pysyy toiminnassa vain ulkoisilla hänen uudesta toiminnastaan riippumattomista syistä. Pelkästään toteuttamalla ihmisen tarpeitaan ihminen on kehittyvä eläin. Olemme niin monimutkainen laji, että lajinomaisen käytöksemme toteuttaminen johtaa meitä kohti jatkuvia muutoksia. Muutkin lajit kehittyvät ja siitä seuraa muun muassa lajien eriytyminen, mutta ihmislaji kehittyy ehkä kaikkein nopeiten. Kuvittele vaikka havainnoivasi ihmislajia Suomessa nyt, satavuotta sitten ja tuhat vuotta sitten. Ihmisen tarpeet olisivat samat, mutta puitteet niiden toteuttamiselle olisivat täysin eri, joten olemme kehittyneet tarpeidemme toteuttamisessa. Jos havainnoisit jotain eläintä, kuten karhua niin sen tarpeet ja puitteet olisivat hyvin pitkälti samat kaikissa eri ajoissa.

Eri ihmisten tarpeet vaikuttavat toisiinsa. Esimerkiksi se mikä on toiselle arvokasta vaikuttaa siihen mikä toiselle toimii parhaiten ja mikä toimii toiselle parhaiten, luo arvoa toiselle. Ihmiset ovat mutkikkaassa vuorovaikutuksessa keskeisien tarpeidensa kautta.

Kun työssä puhun ihmisen tarpeista ja ne laitetaan yksilöllä johonkin järjestykseen, niin tämä ei lisää tai vähennä ihmisen tarvetta kyseiseen tarpeeseen. Tarpeet ovat samat, mutta tietoisuutemme niistä vaihtelee yksilötasolla.

2.11 Kiintymyssuhdeteoria ja OPS

Haluan tarkastella vielä objektiivista persoonallisuuden tyypitysmallia suhteessa kiintymyssuhde teoriaa. Näissä on nähtävissä samankaltaisuutta. En tee niiden välille syvällisiä rinnastuksia, vaan analysoin vain miltä ne näyttävät. Aiheesta on syytä tehdä jatkotutkimusta.

Mäntymaan ja Tammisen (1999, s. 2451) mukaan aikuisen kiintymyssuhdemallissa on neljä vaihtoehtoa. Ensimmäinen on itsenäinen (autonomic), jossa aikuinen arvioi oman lapsuutensa ihmissuhteet tärkeiksi ja näkee ihmissuhteissa positiivisia ja negatiivisia puolia. Hänen kertomuksensa lapsuudenaikaisista suhteista on myös johdonmukainen. (Zeanah ym. 1997) Tämä tyyppi olisi OPS-termein tasapainoinen päättäjätointojen osalta, eli lähinnä IxxJ ja EzzP ”temperamentin” omaavat, mutta mahdollisesti myös CP ja BS toimintoyhdistelmät pelastajina omaavat tyypit, koska heillä on näin aktiivisessa käytössä molemmat päätös toiminnot. Kaikkein tasapainoisin tältä osalta olisikin edellisten yhdistelmän omaava tyyppi.

Mäntymaan ja Tammisen (1999, s. 2451) mukaan toinen kiintymyssuhdetapa on: itse-riittoinen (dismissing). Siinä aikuinen ei kykene muistamaan yksityiskohtia lapsuutensa ihmissuhteista ja väheksyy vihamielisten kokemusten merkitystä. Ei pidä ihmissuhteita tärkeinä. (Zeanah ym. 1997) Dave Powers sanoo ihmissuhteiden tärkeyttä kyseenalaistavasta tyypistä, että kyseessä täytyy olla tupla aktivoitu maskuliininen Ti (2021, Malcolm Gladwell Class). Eli tyypillä on sekä ihmisen heimon tarve että F toiminto epätasapainossa riivaajina ja hän joustaa niiden osalta.

Mäntymaan ja Tammisen (1999, s. 2451) mukaan takertuva (preoccupied) kiintymyssuhdetavassa aikuinen kuvaa lapsuuden ihmissuhteitaan epäyhtenäisesti sekä ilmaisee vihamielisyyttä että passiivisia ajatusprosesseja (Zeanah ym. 1997). OP mukaisesti tämä voisi olla De toiminto johtoinen, eli ExxJ ”temperamentin” omaavat. He ovat

riippuvaisia heimosta ja epätasapainossa sen vastakohtan identiteetin kanssa. Yhdistettynä BP toimintoyhdistelmä Savioreihin, yhdistelmä olisi kaikkein epätasapainoisin.

Edelleen Mäntymaan ja Tammisen (1999, s. 2451) mukaan viimeinen aikuisen kiintymyssuhdemalli on: ratkaisematon. Siinä käsittelemätön traumaattinen kokemus / menetys, joka tulee esille tapahtuman hajanaisena, orientoitumattomana tai emotionaalisesti järjestäytymättömänä kuvauksena. (Zeanah ym. 1997) OP termein prosessointi tapahtuu itsenäisesti Sleep toimintoyhdistelmän kautta tai yhdessä muiden kanssa Play toimintoyhdistelmän kautta. Informaatio valtainen tyyppi, jolla nämä ovat kolmen ylimmän joukossa on keskimääräistä heikompi prosessoimaan tapahtunutta. Prosessointikykyyn voi vaikuttaa mm. maskuliiniset alemmat riivaajatoiminnot, koska tällöin yksilö saattaa olla ottamatta niistä vastuuta, puskien sitä muille.

Jari Sinkkonen kertoo artikkelissaan (2004) että turvattomuuden määrittelyminen on ongelmallista. Teorian alkuperin luonut Ainsworth yllättyi itsekin luokittelun saamista suosioista ja pahoitteli jälkikäteen, että varjoon oli jäänyt paljon tärkeitä havaintoja. Otos oli pieni, koskien vain 26 keskiluokkaista baltimorelaislasta. Turvattomuus on määritelty tutkimuksessa ulkoisesti, vaikka turvattomuudessa on kyseessä subjektiivinen kokemus. Sanoisin että ongelmallista on myös se, että on vain yksi ehjä kiintymyssuhde ja kaikki muut, eli lähes kaikki maailman ihmiset kattaen ovat ongelmallisia. Hyvää tässä on se, että pyritään hakemaan jotain yhtä hyvää, mutta koska ihminen ei koskaan voi saavuttaa tällaista täydellisyyttä, niin oleellisempaa olisi tarkastella asiaa sitä kautta minkälaisia kiintymyssuhteita on olemassa ja miten niitä voitaisiin kehittää turvallisemmiksi. Näin jokainen ihmistyyppi voisi löytää itselleen keinoja päästä paremmin tasapainoon. Sillä tasapaino yksilössä ja yhteisössä on avain työhyvinvointiin.

Muistuttaisin kuitenkin, että kiintymyssuhdetavat eivät ole tarkkarajaisia, vaan jokaisen sisällä on erilaisia versioita. Näkisin nämä versiot mahdollisuutena vaikuttaa itseemme. Vaikka emme voisikaan muuttaa enää aikuisena tyyppiämme, niin voimme kuitenkin ylläpitää esimerkiksi psykologista terveyttämme niin ettemme luiskahda vakavampien häiriöiden puolelle vaan pysymme niiden lievemmissä ilmenemismuodoissa. Emme siis ole tyyppimme vankeja, vaikka emme voisikaan muuttaa itseämme

toiseksi. Yhtenä esimerkkinä voisi olla, että vaikka tyypillä ei ole Si-toimintoasennetta niin hän voi saada sen ominaisuudet käyttöönsä esimerkiksi Se ja Ni kautta. Eli emme voi olla vastuuttomia ja nostaa käsiä pystyyn niiden asioiden kanssa, jotka ovat meille vaikeita. Toisaalta tarvitaan ymmärrystä siitä, että asiat ovat toisille vaikeampia kuin toisille, mutta jonkin muun asian kohdalla olemme päinvastoin kykeneviä suhteessa toisiimme.

3 TYÖ

Työssä käytän havainnointia ja tiedonkeräystä luodakseni siitä uuden mallin sosiaalialan työn hyödynnettäväksi. Lähteinä käytön kaikkea sitä mitä tässä työssä olen esille tuonut.

Mallin esittelen tämän osan lopussa. Siinä annan panokseni siitä kasvusta mitä tätä työtä tehdessä ja eletyssä elämässäni olen saavuttanut.

3.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen havainnointitutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus sisältää itsessään lukuisia erilaisia traditioita, lähestymistapoja tai aineistonkeruu- ja analyysimenetelmiä. Kvalitatiivisella tutkimuksella tutkitaan yksilöä sekä hänen kokemusmaailmaansa, joten se ei rajoitu jonkin tietyn tieteenalan tutkimusotteeksi tai ole vain yhdenlainen tapa tutkimukseen. Yhteisenä piirteenä sille on kuitenkin yksilön elämysmaailman tutkimus. Lähtökohtana on siis pidettävä hänen todellisen elämänsä kuvaamista. Tutkimusta tehtäessä on kuitenkin syytä ottaa huomioon se, että todellisuutta ei voi tai ole tarkoituksenmukaista pilkkoa kokonaan erillisiin osasiin, koska eri tapahtumat vaikuttavat toisiinsa jatkuvasti ja mahdolliset löydöt vaikutussuhteissa voivatkin olla monen suuntaisia. Tässä menetelmässä kohdetta on tarkoitus tutkia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, s. 151–157.)

Arvolähtökohtia ei voida Hirsjärven (1997, s. 152) mukaan sivuuttaa tutkimuksen tekemisessä. Arvomme kun muokkaavat, mitä ja miten yritämme ymmärtää niitä asioita ja ilmiöitä, jotka ovat tutkittavina. Myös Anttila (1996, s.124) Hirsjärven lisäksi kertoo kuinka objektiivisuutta perinteisessä mielessä ei voidakaan laadullisen tutkimuksen puitteissa täysin saavuttaa, koska tutkijan henkilökohtaiset ennakkokäsitykset, tietopohja sekä arvot muokkaavat automaattisesti vastausten tulkintaa.

Laadullisen tutkimuksen avulla saadut tulokset ovat ehdollisia selityksiä, mitkä rajoittuvat aina siihen aikaan ja paikkaan missä ne on kerätty. Tutkimuksen tulokset eivät näin siis ole absoluuttisia ja tieteellisesti todistettavia. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena onkin näin pikemminkin löytää konkreettisia tosiasioita eikä todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 1997, s.152)

Hirsjärvi ym. (1997, s.155) kuvaavat laadullisen tutkimuksen tyypillisenä piirteenä sitä, että tutkimuksessa on käytetty keinona kokonaisvaltaista tiedon hankintaa. Aineisto keräämisen tuleekin tapahtua luonnollisessa sekä todellisessa tilanteessa. Induktiivisen analyysiä lähtökohtaisena asiana ei ole teorioiden tai hypoteesin testaaminen, vaan tutkijan aineiston yksityiskohtainen ja monitahoinen tarkastelu. Pyritään tekemään aineistosta selkeitä yleistyksiä sekä löytämään teemallisia merkityksiä. Analyysi suoritetaan tarkoituksenmukaisesti valikoidulle kohteena toimimalle joukolle, sekä tutkimussuunnitelma itsessään muotoutuu yhä tutkimuksen edetessä.

Havainnointia voidaan käyttää sekä itsenäisesti että esimerkiksi haastattelun lisänä ja tukena. Havainnoinnin etuna pidetään, että sen avulla tutkija saa välitöntä ja suoraa tietoa yksilön, ryhmien ja organisaatioiden käyttäytymisestä, että toiminnasta. Näin mahdollistetaan pääsy tapahtumien luonnollisiin konteksteihin. Havainnointi sopiikin menetelmänä hyvin menetelmäksi laadulliseen tutkimukseen ja erinomaisesti esimerkiksi juuri vuorovaikutuksen tutkimiseen. Havainnoiden voikin myös tutkia niitä tilanteita, mitkä muuttuvat hyvin nopeasti tai ovat muutoin vaikeasti ennakoitavissa. Havainnointi sopiikin menetelmäksi silloinkin, kun tutkittavilla on kielellisiä vaikeuksia tai halutessamme tietoa, josta tutkittavat eivät välttämättä kerro suoraan haastattelijalle. (Hirsjärvi ym. 2004, s. 201–203.) Koska havainnoin

yksilöiden piirteitä videonauhoitteissa ja paikan päällä havainnointikäynnin ryhmäkeskustelussa niin pidän menetelmää hyvänä tapana kerätä konkreettista tietoa toiminnasta. Ihmiset eivät osaa kertoa haastatteleamalla niitä asioita, joita havainnoin, koska he eivät tunne itseään kyllin hyvin ja näkevät heikkoja ominaisuuksiaan monesti toivottuina vahvuuksina.

Ei-osallistuvaa suoraa havainnointia voidaan käyttää erityisesti, kun halutaan tarkkailla tilannetta tutkittavien sitä tietämättä. Tällainen havainnointitilanne voi siis tapahtua kentällä autenttisten tapahtumien parissa. Tilanne on myös mahdollista järjestää niin että havaittavat tiedostavat tutkijan läsnäolon, avoimessa suorassa havainnoinnissa, tai niin että tutkija kätkeytyy havainnoitavilta toteuttaen näin piilohavainnointia. Saadakseen tarkan käsityksen siitä, mitä havainnot todellisuudessa kertovat, on tutkijalla oltava asiasta paljon sellaistaakin taustatietoa, mitä itse havainto ei suoraan voi osoittaa. Havainnointi ei kohdistu pelkästään verbaalisesti ilmaistuihin asioihin. Myös eleet, ilmeet, asennot, liikehdintä yms. ovat havainnoitsijan kohteina. Tutkija käyttää havainnoinnissa kaikkia viittä aistiaan ja tämän lisäksi kaikkia tarvittavia apuvälineitä. (Anttila 1996, s. 218–224.)

Suorassa havainnoinnissa saadaan käyttöön sellaista asiasisältöä ja käyttäytymistä koskevaa tietoa, mikä voi olla hyvinkin tarkkaa ja tiedot voivat olla keskenään vertailtavissa. Toisaalta yksistään havainnoinnin avulla saatu tieto ei välttämättä riitä saamaan tutkijalle kokonaisymmärrystä tutkittavasta asiasta. Tutkijan olisikin hyvä näin pohtia sitä, onko triangulaation periaatteita ajatellen vielä tarpeen kerätä lisää tietoa jollakin muulla menetelmällä. Tutkijan valitessa metodikseen esimerkiksi piilohavainnoinnin, ei hän tällöin saa myöskään puuttua tapahtumien kulkuun ja hänen on näin pyrittävä olemaan täysin ulkopuolisena havaintojen tekijänä. (Anttila 1996, s. 218–222.)

Osallistuin työryhmän palaveritilanteeseen missä he keskustelivat keskenään työn sisällöstä. Havainnoinnin ajan olin syrjässä osallistumatta vuorovaikutukseen. Kohdistin havaintoni heidän käytökseensä ja siihen millä tavalla he vuorovaikuttavat. Valitut sanat kertovat vain rajoitetusti siitä minkälainen persoona on kyseessä, koska emme voi tietää miksi kukin käyttää mitäkin sanaa. Näin ollen pyrin ennemmin näkemään kaavaa siinä, miten yksilö toimii. Tämä periaate ohjaa myös Powersin

pariskuntaa (2021g, Robert Greene Class 51 Video 1/2, 08:10). He kertovat Greenen tyyppitysvideossa, kuinka ovat oppineet tämän osuuden tyyppityksestä Greenen kautta. He kiteyttävät sanoman muotoon: ”seuraa heidän toimintaansa, älä heidän sanojansa”. Suurin osa havainnoinnistani on kohdistunut näihin Powersien luomiin opetusvideoihin.

3.1.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen deduktiivinen sisällön aineistoanalyysi

Sisällön analyysi on menettelytapa dokumenttien systemaattiseen ja objektiiviseen analyysiin. Sen avulla voidaan järjestää, kuvailla ja kvantifioida tutkittava ilmiö. Sen avulla pyritään rakentamaan malleja esittämään tutkittavaa ilmiötä tiiviissä muodossa niin että sitä voidaan käsitteellistää. Analyysi voidaan tehdä induktiivisesti, aineistosta lähtien, tai deduktiivisesti. Jälkimmäisessä analyysi johtaa aikaisempaan tietoon ja käsitejärjestelmään perustuvaan luokittelurunkoon. (Kyngäs & Vanhanen 1999, s. 3–5.) Käytän itse tyyppityksessä deduktiivista luokittelurunkoon perustuvaa analyysiä. Uuden mallin luonnin osalta käytän induktiivista tapaa työn teoriatausta ja havainnointi aineistosta lähtien.

Kyngäs & Vanhanen (1999, s. 4) kertovat kuinka tätä analyysimuotoa käytettiin jo 1800-luvulla uskonnollisten hymnien analyysiin. Sosiaalitieteissä sitä alettiin käyttämään 1950-luvulla ja laajemmin pohjoismaissa 1970-luvulta lähtien. Sisällön analyysi kehittyi nykymuotoa kohti 1979 pidetystä konferenssista Rosengrenin 1981 toimittaman kehityshistoriateoksen kautta. Sisällön analyysi yhdistetään kommunikaatioteoriaan ja sen avulla voidaan tutkia juuri kommunikaatioprosessia. Berelsonin 1952 tekemän, tiettävästi ensimmäisen tieteellisen määrittelyn mukaan se on kommunikaation ilmissisällön systemaattista ja objektiivista määrällistä kuvailua varten sopiva tutkimustekniikka.

Kommunikaatioteoriassa jokaisella viestillä on lähettäjä ja vastaanottaja. Viestintä on aina tapahtuma tietyssä yhteiskunnallisessa kontekstissa. Viestin lähettäjä, sanoma ja vastaanottaja muodostavat perusrungon viestinnälle mitä menetelmällä voidaan tutkia: kuka sanoo, kenelle, mitä, miten ja mikä vaikutus on. Kvantitatiivisen tutkimuksen näkökulmasta sen avulla voidaan muodostaa kategorioita, joita voidaan kvantifioida

tilastotieteellisin menetelmin. Sisällön analyysi ei ole vain aineiston keruuseen ja luokitteluun oikein käytettynä sopiva menetelmä vaan se kehittää ymmärrystämme itse kommunikaatiosta. (Kyngäs & Vanhanen 1999, s. 4)

Omana tavoitteenani on saada selville mitä kommunikointi paljastaa viestin lähettäjistä ja vastaanottajasta. Nämä paljastukset luokittelen henkilön piirteiksi mistä analysoin henkilön edustaman tyyppin teoriapohjan mukaisesti. Tämän jälkeen käytän materiaaliani teoriapohjan uudelleen organisoimiseksi toimivammaksi ja siihen lisäyksien ja uudelleen määrittelyiden tekemiseen, näin luoden uuden mallin ihmisluonnon ymmärtämiseksi ja havainnoimiseksi.

Sisällön analyysi on tapa järjestelylle ja kuvailulle sekä prosessin päätökseksi tuotettujen kategorioiden kvantifiointiin. Se sopiikin hyvin strukturoimattoman aineiston käsittelyyn. Tavoitteena on saada tutkittavasta ilmiöstä aikaiseksi tiivistetty ja yleistetty muoto, käsitejärjestelmä, kartta tai malli. Näillä tarkoitetaan kuvailevaa kokonaisuutta, jossa esitetään käsitteet, niiden hierarkia tai niiden mahdolliset suhteet toisiinsa. (Kyngäs & Vanhanen 1999, s. 4–5.) Työn lopussa tuon esille käsitekarttoja ja malleja, sekä uusia sisältöjä, merkityksiä, määrittämiä ja termejä teoriataustan aikaisemmille termeille, sen perusteella mitä olen konstruoinut käsittelemästäni aineistosta käsin. Pyrin tekemään saavuttamani uuden tiedon perusteella uutta käsitteistöä ja parantamaan tyypittämisen käytettävyyttä.

Ennen analyysia tutkijan on päätettävä, analysoiko hän pelkästään sen mitä on selkeästi ilmaistu (ilmissisältö) vai analysoiko hän myös piilossa olevia viestejä (Kyngäs & Vanhanen 1999, s. 4). Käytön myös havainnoimieni viestimisten piilotettuja viestejä pystyäkseen dedukoimaan esiin havainnointidokumentaatiostani ja muista dokumentaatioista nousevat henkilöiden binääristen piirteiden puolet. Piilotetut viestit ovat tärkeitä koska minun tulee voida nähdä se kaava, miksi yksilö sanoo kaikkea sitä mitä puhuu. Havainnoitava on kuitenkin vastuussa kaikesta siitä mitä sanoo, ja minä pyrin näkemään tämän konkreetin tapahtuman taustalta muodostuvan abstraktin kaavan.

Kyngäs & Vanhanen (1999, s. 4) kertovat että tulkintojen analyysi on kuitenkin kiistelyn aihe, mutta tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset ratkaisevat sen mitä

analysoidaan. Powers & Powers (2021c, esittelyvideo) mukaan pitää etsiä tekemisen kaavaa eikä sitä mitä sanotaan. Tietäessämme ihmisen tarkan tyyppin, pystymme ennustamaan heidän toteuttamansa kaavan mukaan jossain määrin mistä he tulevat puhumaan, emme kuitenkaan sitä mitä he tarkalleen ottaen tulevat sanomaan. Joten tyyppin tunnistamiseksi täytyy pystyä näkemään mistä he puhuvat, eikä sitä mitä he tarkalleen ottaen sanovat. Tämä sisältyy ilmiasällön taakse piilotettuihin viesteihin.

Kyngäs & Vanhanen (1999, s.5) kertovat kuinka induktiivisen tai deduktiivisen asiasällön analyysin ensimmäisenä vaiheena on analyysiyksikön määrittäminen. Minulla analyysiyksikköä merkkää ensisijaisesti objektiivisen persoonallisuusjärjestelmän mukaiset kategoriat, jotka esittelen luvussa 2.7. Myöhemmin luon niiden pohjalta uudet samankaltaiset kategoriat (ks. luku 3.3.2)

Aineistoyksikön valinnan jälkeen aineisto luetaan moneen kertaan läpi aktiivisesti. Näin luodaan pohjaa analyysille. Luettaessa aineistoa luodaan kysymyksiä siitä mistä on kyse. Aineistoon tutustumisen jälkeen eteneminen riippuu siitä, miten on määrittänyt tutkimuksensa. Yksi vaihtoehto on aineiston sijoittaminen ennalta valittuihin käsitejärjestelmän mukaisiin kategorioihin. (Kyngäs & Vanhanen 1999, s.5) Käytän tätä menetelmää. Pyrin siis asettamaan yksilön viestimisen kautta paljastuvat kaavat hänen persoonallisessa käytöksessään näihin analyysiyksiköiden luomani mallin mukaisiin binäärikolikiin.

Deduktiivisessa sisällön analyysissä käytetään valmista viitekehystä, minkä avulla aineistoa analysoidaan. Aikaisemman tiedon varaisesti tehdään analyysirunko, mihin etsitään sisällöllisesti sopivat asiat aineistosta. Strukturoitua analyysirunkoa käytettäessä aineistosta poimitaan asioita siihen sopivasti. Näin tehdessä voidaan puhua myös kategorioiden, käsitteiden, mallien ja hypoteesien testaamisesta. Tällöin voidaan myös päättää, kerätääkö vain runkoon sopivia, vai myös siihen sopimattomia asioita. Tämä kaikki on aikaa vievä prosessi, jonka avuksi tutkijat kehittävät itselleen sopivia apuvälineitä. (Kyngäs & Vanhanen 1999, s. 7–10.) Kerään vain runkoon sopivia asioita tyypityksessä. Osa niistä havainnoista, joita en osaa runkoon sijoittaa voivat olla kuitenkin hyödyksi, kun kehitän uutta mallia.

Tuloksen esittämisessä käytetään apuna mallia, käsitejärjestelmää, käsitekarttaa tai kategoriaa. Suoria lainauksien tarkoitus on lisätä raportoinnin luotettavuutta, mutta tuloksen esittelyssä niitä tulisi käyttää vain esimerkin omaisesti näin esitellen minkälaisesta alkuperäisestä aineistosta kategoriat on muodostettu. Tuloksen luotettavuuden osoitukseksi on tärkeää, että tutkija ilmentää tuloksen ja aineiston välisen yhteyden. Aineisto yhdistyy kategorioissa ja mahdollistaan abstrahoinnin sekä tutkittavan ilmiön käsitteellistymät. Tutkija kantaa myös eettisen vastuun tutkimustulosten ja aineiston vastaavuudesta. (Kyngäs & Vanhanen 1999, s. 10.)

Kyngäs & Vanhanen (1999, s. 4) kertovat kuinka luotettavuutta lisää se, että toinen tutkija luokittelee aineiston. Jos yksimielisyyskerroin on tällöin 80–85 %, niin sitä analyysiä mistä tulos muodostuu, voidaan pitää luotettavana. Powers & Powers (2021c) pitävät omaa yksimielisyyskerrointa noin 90 prosentissa. Tämä muodostuu siitä, että he saavat toisistaan riippumattomasti samat tulokset 9/10. Itse en usko, että saavutan tässä työssä tekemässäni analyysissä näin korkeaa lukemaa, enkä myöskään altista työtäni toisen luokiteltavaksi. Yksi syy tähän on se, etten tee työssä parityötä eikä ole olemassa montaakaan, joka pystyisi ilman pitkälistä opiskelua luokittelemaan aineistoa. Halutessani kuka tahansa voi selvittää yleisesti tyypittämiseen liittyvän yksimielisyyskertimensa tyypittämällä niitä julkisuuden henkilöitä, joita jo on tyypitetty Powersien toimesta. Tämän työni perimmäinen tarkoitus on kuitenkin esitellä mahdollisia tyypittämistä saatavia hyötyjä ja saada tyypitystyökalusta aikaiseksi entistä käytettävämpi väline havaintojen ja teoriataustan yhdistelmällä.

3.1.2 Extrospektio ja introspektio

Introspektio on (sivistyssanakirja.fi, 2021) (psykologiassa) itsehavainnointi tai itsetutkiskelu. Introspektion vastakohta on extrospektio, joka näin ollen on muiden havainnointia tai ulkoisen tutkiskelua. Introspektio on havainnointini ja analyysini mukaan lähes vastaava kuin introversio toiminnoista, kuten myös extrospektio korreloi extroverttien toimintojen kanssa.

Polvivaara käsittelee (2013) Pro Gradu työssään introspektion metodia psykologiassa. Introspektion (Tiivistelmä) käsitteellä on ollut psykologiassa ja filosofiassa huono

maine. Psykologiassa tämä liittyy Behavioristiseen murrokseen, mistä tuli 1910-luvulla hallitseva psykologinen menetelmä. Behaviorismin näkökulmasta introspektio onkin epätieteellistä sillä mielen sisällöt eivät ole havaittavissa kolmannen persoonan näkökulmasta. Näin ollen introspektiota ei voi havaita empiirisesti eikä se tällöin ole tieteellistä. Myös filosofisesta näkökulmasta introspektio on ongelmallista, mutta erilaisilla perusteilla. Introspektioon kun liittyy ajatus huomion kohdistamisesta yksilön omaan mieleen. Jotkut filosofit ovatkin väittäneet, ettei tällainen ole mahdollista.

Psykologinen introspektio on kuitenkin monessa mielessä varsin houkutteleva menetelmä sen asettuessa psykologian ja filosofian välimaastoon. Siinä on toisaalta kysymys oman mielensä tutkimisesta ensimmäisen persoonan näkökulmasta, minkä vuoksi se lähenteleekin jo filosofiaa. Introspektioon kuitenkin liittyy tiettyjä psykologian vaatimuksia. Monet tieteelliset kokeet ovat luonteeltaan kvantitatiivisia ja kokeen toistettavuuden katsotaan olevan tärkeää. (Polvivaara, 2013, Tiivistelmä.)

Polvivaara tarkastelee kahta merkittävää introspektion menetelmää, kuten hän niitä nimittää; klassinen ja moderni introspektio. Hän argumentoi, että psykologinen introspektio nojaa erikoiseen ja perusteettomaan käsitykseen ihmisen mielestä. Psykologien – jotka harjoittavat introspektiota – menetelmistä ja muotoiluista on nähtävissä, että he päättävät introspektion olevan koskemattomien kokemusten passiivista tarkkailua. Tällaiseen käsitykseen liittyy sellainen implisiittinen olettamus, että kokemukset olisivat olemassa introspektion aktista huolimatta. Polvivaaran tärkeimpänä väitteenä on, että kokemukset eivät ole olemassa riippumatta introspektion aktista. Tästä syystä psykologinen introspektio on arvioitava uudelleen tieteenalana. (Polvivaara 2013, tiivistelmä.)

Käytän introspektiota työssä eri mallien hypoteesien tarkkailuun ja vaihtoehtojen karsimiseen. Eli pyrin selvittämään itseäni tarkkaillen, kuinka väitetyt hypoteesit toimisivat, tai eivät toimisi. Esimerkiksi näin olen saanut vahvistusta sille, että MBTI-teoriassa on puutteita ja Beeben malli ei toimi kokonaisuudessaan suhteessa minuun. Puolestaan Jungin ja Powersien kuvailut toimivat minulle enimmäksessä määrin, vaikka heidän eivät ole kaikessa oikeassa. En myöskään voi luottaa vain introspektioon, vaan kaikki täytyy ristiin tarkistaa eritavoilla. Introspektioni on kestänyt kauan ja olen sillä

myös kumonnut lukuisia havaintojani ja analyyseni itsestäni, eli en luota omiin havaintoihini itsestäni vaan tarkastelen niitä muita kautta hakeakseni niille vahvistusta. Eli vaikka introspektio on iso osa havainnointiani ja teorian kehittelyä, niin kaikki sillä saatu tieto tarkastetaan teoriassa ja muiden havainnoinnissa, käytettävissä olevin keinoin. Näin saan aikaiseksi havainnoinnin kolmion.

Introspektiivisessä tarkkailussa ei ole kuitenkaan kovin lyhyttä reittiä. Itseään havainnoimalla ei saada tulosta heti, vaan sitä pitää harjoittaa pitkällisesti, harjoitellen sekä sen käyttöä että sen todistusarvon havainnointia. Pinnallisesti voimme tehdä hätiköityjä tulkintoja, joten työn täytyy olla aivan yhtä strukturoitua kuin muussakin tutkimuksessa. Eli introspektion tulokset ovat hypoteeseja niin kauna kunnes ne toisin todistetaan. Dokumentoitu introspektio kesti 1.1.2020-1.12.2021. Kävin oleellisen aineiston tältä osalta useaan kertaan läpi.

3.2 Extrospektiosta ja introspektiosta aineistoanalyysiin

Ideani tämän työn havainnointiosuudella on opetella, miten teoria toimii käytännössä ja miten yhdistän sen muuhun teoriakehykseen luodakseni ihmisluonnon uuden mallin. Extrospektio oli kaksi osainen. Pitkäkestoinen kohdistui Dave ja Shannon Powersin ja heidän tyypittämiensä ihmisten havainnointiin heidän ”luokka” videoillaan. Samalla aopettelini heidän järjestelmänsä siitä, miten he yhdessä tyypittävät ihmisiä. Tähän havainnointiin – mikä myös opetteluna voidaan mieltää – sisältyy siis myös yhdessä havainnoitavat julkisuuden henkilöt, vapaasti saatavilla olevien videoitujen haastattelulähteiden perusteella. Tiedän Powersien ja tyypitettävien tyypit, joten heidän havainnointinsa perustuu siihen, että yritän havaita konkreettisesti ja kaavana, miten tyyppin piirteet heissä ja heidän vuorovaikutuksessaan toimivat ja esiintyvät. Tyypitettävien julkisuudenhenkilöiden tyypittämisessä aluksi tehdään itsenäistä työtä – jos noudattaa OPS suositeltua rakennetta – ja sitten ”luokassa” opettajat käyvät läpi sen, miten heidät ovat tyypittäneet ja miksi. ”Luokkia” on saatavilla kaikki heidän tekemänsä ja joka viikko tulee uusi. Arvioisin että materiaalia on joitain satoja tunteja. Lisäksi he vastaavat joka viikko tehtävillä useammalla videolla heille esitettyihin kysymyksiin.

Powersit tarjoavat objektiivista tyypitystään asiakkaille. Havaintojeni mukaan, perustuen esimerkiksi heidän järjestelmästään keskustelemiseen perustettujen sosiaalisen median alustoilla, ihmiset odottavat, että pääsisivät heidän tyypittämäkseen. En ole havainnut kenenkään olevan perehtymässä järjestelmään ilman tarkoituksena ottaa tätä heidän tuottamaansa tyypitystä (heitäkin varmasti on). Itse en ole ottamassa heidän tyypitystään, vaan minun havainnointini perustuu siihen, että vain ymmärtämällä miten järjestelmä toimii voin tyypittää itseni oikein ja vain niin voin ymmärtää miten järjestelmä todella toimii.

Havainnoinnista pidän erillistä havaintopäiväkirjaa. Havainnointi OP-järjestelmään kohdistuen on alkanut syksystä 2020 ja osana ”luokkaa” tammikuun ensimmäisestä 2021 alkaen. Ennen OPS mukaista havainnointia tein MBTI, Linda Perensin ja John Beeben järjestelmien mukaista havainnointia ja päiväkirjaa 2020 alusta. Kokonaisuudessaan havainnointi siis on kestänyt lähes kaksi vuotta. Rajaan tämän kyseisen käyttämäni extrospektio havaintomateriaalin kuitenkin OPS luokkaan ja vuoteen 2021. Koska materiaalia on paljon, olen sitä jakanut oleellisempaan ja vähemmän oleelliseen. Oleellisen olen käynyt moneen kertaan läpi.

Suoritin strukturoidun ja rajatun extrospektio osuuden työelämässä osallistumalla lastensuojelun sijaishuollon seitsenhenkisen työryhmän yksikköpalaveriin 13.5.2020. Olin heidän mukanaan havainnoijan asemassa. Työryhmään kuuluu alan vaatimusten mukaisesti ammattikorkea ja ammattikoulupohjaisia hoito- ja kasvatustyöntekijöitä sosiaali- ja terveysaloilta. Työryhmiin tulee kuulua miehiä ja naisia. Palaveri kesti noin kaksi tuntia ja siinä käsiteltiin työryhmän ajankohtaisia asioita.

Aluksi olin ottanut yhteyttä työryhmään antamalla heille ennakkotehtävän. Pyysin kaikkia heitä tekemään internetissä vapaavalintaisen persoonallisuustestin mikä perustuu MBTI-tyypitykseen. Pyysin heitä lähettämään minulle tulokset, kertomaan kuinka paljon kokevat samaistuvansa tulokseksi saamaansa kuvaukseen ja jos ovat tehneet vastaavan testin joskus, niin minkä tuloksen on silloin saanut.

Tapaamisen aluksi esittelin itseni ja kerroin mitä olen tekemässä. Tavoitteenani olisi saada käsitys työryhmän ihmisten tyypeistä, perustuen laajasti jungilaisiin kahdeksaan toimintoasenteeseen. Kerroin heille esimerkkejä itsestäni ja omasta hypoteettisesta

tyypistäni, siitä kuinka omat toimintoni näkyvät ja tuntuvat minulle introspektio koh-
taisesti. Kerroin käyttäväni heidän tyypityksiään analyysissä työryhmän vahvuuksista,
heikkouksista ja työhyvinvoinnista. Jo pelkästään heidän tekemänsä testit pitäisi tuoda
heille hieman lisää itsetutkiskelua ja itsereflektiota siitä minkälainen kukin on ja ym-
märrystä siitä, että ihmisillä on selitettäviä eroja mitkä vaikuttavat vuorovaikutukseen.

Havainnoinnillani pyrin aluksi vahvistamaan heidän antamaansa introspektiosta kum-
puavaa MBTI-tyyppi tulosta, sekä oman havainnointini osalta MBTI, OPS että Beren-
sin vuorovaikutustyylien osalta. Tapaamisen jälkeisessä analyysissä kuitenkin keski-
tyin enemmän Jungiin ja Powersien OP-järjestelmään. Tekemällä ristiin havaintoja eri
metodeilla, toivon saavani luotettavampia tuloksia aikaiseksi sekä selvittäväni järjes-
telmien keskinäisen korrelaation. Lisäksi tapaamisella kerroin itse kullekin lopuksi ar-
vioni heidän itsearviointiensa eli nettitestituloksiensa paikkansapitävyydestä. Tämän
lisäksi, lopetimme tapaamiskerran ja heidän palaverinsa siihen, että jokainen kirjoitti
jokaisesta jotain positiivista toisten persoonastaan. Näin sain käyttöni vielä koko työ-
ryhmän päällimmäiset ajatukset työkavereista. Eli sen miten kukin näkee kenetkin.
Tämän koen olevan arvokas lisä analyysiini, eli voin käyttää tätä apuna heidän tyypi-
tyksessään ns. objektiivisuutta lisäämään. Eli olen hyödyntänyt heidän tyypitystään eri
tavoilla uuden mallini luomiseen. Lopulta tyypitän heidät esimerkin omaisesti uudella
mallilla.

Annan työryhmän jäsenille nyt koodit heidän MBTI-mukaisen tyyppinsä mukaisesti.
Työryhmässä oli osan heistä itsensä ja oman hypoteesini mukaisesti seuraavat tyypit:
ESFJ, ENFJ, ENFP, ISTP, ISFJ ja ESFP. Palaan heihin viimeisessä luvussa. Tyypitys
perustuu siis heidän itse raportoimaansa sopivimpaan MBTI-tyyppiin ja minun sille
omista havainnoistani hakemalle tarkennukselle. Kaksi tyypeistä on täysin minun ha-
vainnoimiani ja siis ilman heidän omaa esityypitystään. Kohta paneudun heihin kaik-
kiin syvällisemmin, yksi kerrallaan.

Keräsin heidän tyypitykseensä käyttämäni havainnot heistä yhdellä havainnointiker-
ralla. Samalla kirjoitin heistä muistiinpanot ja niitä muistiinpanoja käytän hyväkseni,
kun tarkastelen heidän piirteitään OP-järjestelmän mukaisesti tyypittäen, Ihmisluo-
non uuden mallin luomisessa ja sen mukaisesti tyypittäessä. Tämän havainnoinnin tar-
koitus on testata, kuinka havainnointi sujuu ja saako siitä kerralla käyttökelpoista

havaintomateriaalia. Havainnot sitten yhdistän siihen muuhun materiaaliin mitä olen havainnoiden kerännyt ja pyrin analyysissä pääsemään pidemmälle kuin mihin pelkällä yhdellä strukturoidulla havainnoinnilla oli mahdollista päästä. Olen käyttänyt analyysissä metodia, jossa katson samaa muistiinpanojen aineistoani usealla eri kerralla ja katson mihin tulokseen kulloinkin päädyn. Näin teen tyypityksen ikään kuin useamman kerran kunkin osalta ja eri menetelmiä käyttäen. Jos päädyn eri tuloksiin eri kerroilla niin yritän analysoida, kuinka niin kävi ja miten päätyisin mahdollisimman varmaan lopputulokseen.

Extrospektiossa täytyy ottaa huomioon se, että emme pääse havainnoimaan tyypin kokonaista persoonallisuutta vaan hänen siinä tilanteessa näyttämänsä persoonaa. Persoonaa on sosiaalinen peili tai sosiaalinen naamio, rooli minkä hän ottaa kussakin tilanteessa. Persoonaa on henkilö, kuva, hahmo, rooli, teatterirooli tai osa, ja filosofiassa tietoisesti ja tarkoituksellisesti toimiva ihminen (tai olento) (suomisanakirja.fi, 2021). En siis näe havainnoinnissa heidän kokonaista persoonallisuuttaan, mitä yritän kuitenkin selvittää ja se saanko persoonasta analysoitua esille persoonallisuuden, on epäselvää. Uskon että minulla on kylliksi ymmärrystä siihen hankkimani tiedon kautta. Ongelmaksi muodostuu kuitenkin se, että havainnointi olisi ollut hyvä toistaa sen jälkeen, kun olen tehnyt heidän OPS mukaisen tyypityksensä, varmistaakseni olenko nähnyt oikein. Vielä parempi olisi, kun joku muu samaan pystyvä tekisi tyypityksen kanssani toisistamme tietämättä. Mutta työtarkoitukseen palaveripersonan analysointi antaa jo hyvin paljon. Eli tyyppi, jonka tässä tyypityksessä kullekin havainnoitavalle saan, perustuu niille havainnoille, joita on käytettävissä. Jokainen myös käyttäytyy kahdessa mielessä sen mukaisesti mistä on tietoinen. Eli hänen johtavat toimintonsa ovat tietoisempia, mutta hän on myös tietoisempi joistain asioista, jotka liittyvät esimerkiksi hänen työtehtäviinsä. Tämä täytyy pystyä erottamaan, kummasta on kyse.

3.3 Ihmisluonnon uuden mallin määrittely

Albert Einstein on sanonut, että kaikki universumissa on värähtelyä. Tuo värähtely voidaan osoittaa laittamalla hiekkaa tasaiselle pinnalle ja värähtämällä pintaa kuin viulun kieltä. Riippuen siitä minkälaisen värähtelyn aiheutat niin hiekka hakeutuu erilaisiksi säännöllisiksi muodoiksi. (Science Collection, 2021) Näemme tuon värähtelyn

aikaansaannokset havaitsemalla universumia, mikä on täynnä erilaisia säännöllisyyksiä, mutta myös täällä meillä maan päällä. Asiat ottavat tiettyjä muotoja kaikkialla riippuen siitä minkälaisessa vaikutuksessa on. Luonto toimii tiettyjen sääntöjen mukaan, syy ja seuraus, myös meissä itsessämme.

”Yleisen suhteellisuusteorian mukaan massa aiheuttaa ympärillä olevan avaruuden kaareutumisen. Avaruuden kaarevuus puolestaan määrää, miten kappaleet liikkuvat avaruudessa.” (Tieteen termipankki, 2021, suhteellisuusteoria.) Ihmisluonnon uuden mallin mukaan luontemme aiheuttaa fysiikan lakien mukaista kaareutuneisuutta mikä määrää miten olemme vuorovaikutuksessa keskenämme. Välillämme oleva värähtely luo havaittavia kuvioita kaavoista. Koska vaikuttavia tekijöitä on paljon niin emme ole vielä muodostaneet täydellisiä malleja, eikä monikaan ole tullut edes ajatelleeksi, että lopulta tämä on se tapa, jolla ihmisluonto tulee määritellä. Lähtökohtana on, että emme tee mitään sattumalta, vaan toimimme fysiikan lakien mukaisesti. Luontemme perustuu fyysisiin ominaisuuksiimme ja tapahtumiin sekä jatkuvaan vuorovaikutukseen toistemme välillä. Vapaa tahto perustuu siihen mitä olemme valmiiksi ja mitä meille jatkuvasti tapahtuu. Vapaa tahto saa meidät tekemään hirvittäviä asioita toisillemme, ilman että voimme sille mitään ilman että joku laittaa meidät kuriin. Tahto on siis lajillemme ja yksilöille tapahtuneiden konkreettisten kokemusten muodostamien vaikutusten kaavojen toteuttamista. Koska nykyään jo peruskoulussa opetetaan koodaamista, niin sanon että tahto ja kaikki mitä olemme, on meihin koodatun monimutkaisen algoritmimme toteuttamista.

Ihmisluontomme uutta mallia varten havainnoin jungilaisia toimintoasenteita kahden vuoden ja OPS materiaalia vuoden ajan. En pysty tässä työssä tuomaan mm. sivumäärärajauksesta johtuen esille sitä kaikkea miten olen tuloksiin päätenyt, mutta seuraavaksi teen tiiviin listan havainnoimistani ja järjestämistäni tuloksista ja niistä syntyvästä uudesta mallista. Mallia käytän tämän jälkeen tyypitykseen. Yksi tarkoitus sille miksi asiat pilkotaan ja tiivistetään symboleiksi, on se, että ihmisluontoa voi tulevaisuudessa laskea yhtälöinä ja kaavoina. Eli symbolit kuvaavat käyttäytymisemme muodostavia kaavoja, jotka muodostavat luontemme mukaista toimintaa.

Havainnointini ja taustamateriaaliin tutustumisen seurauksena perehdyin vahvasti tietoisuuden käsitteeseen. Havaitsin myös, että liikkeestä johtuvat kaavat ja mallit ovat

hyvin keskeisiä, kuten behavioristinen teoriakin esittää. Aloin myös pohtimaan jälleen vapaan tahdon käsitettä havaintojeni seurauksena. Näistä tekijöistä muodostui yhtenäinen kokonaisuus mikä selittää sen mitä Jung ja Powersit kuvaavat. Jotta ymmärtäisimme mitä ihmisluonnossa tapahtuu, niin meidän täytyy seurata sitä kaavaa mitä kaikessa luonnossa tapahtuu. Tarkastellaan siis ensiksi maapallon luontoa, mistä löytyy tietoinen luonto, kuten eläimet ja sen vastakohtana on tiedostamaton luonto, kuten kivet ja vesi. Toisena on liike, kuten kasvit, eläimet tai liikkuva vesi tai kiviaines eli magma. Sen vastakohtana on liikkumaton, kuten liikkeen kiinteä kivi tai jää. Kolmantena on tahtova luonto, kuten eläinkunta. Sen vastakohtana on tahdoton luonto kuten tuli tai tuuli. Näistä elementeistä muodostuu luonnon oma ekosysteemi, kuten myös ihmisluonnon oma egosysteemikin. Kun katsomme mitä tahansa luonnossa niin sieltä löytyy näitä kaikkia elementtejä sekoittuneena keskenään.

Kolme luonnon ja ihmisluonteen toimintojen perustekijää ovat binääriset liike/liikkeen, tietoinen/tiedostamaton ja tahto/tahdoton. Näistä muodostuu eri tavoilla kaikki toiminnot, modalityetit ja asennesuuntaukset ja niiden kautta tarpeemme, motivaatiomme, temperamenttimme ja luonteemme. Nämä voidaan rinnastaa myös niin että liike vs. liikkeen on esim. tuli vs. jää. Tietoinen vs. tiedostamaton olisi esim. sielu vs. sieluton. Tai tahto vs. tahdoton eli henki vs. hengen. Ns. 'tahtoni toteutuu niin kauan kuin minussa henki pihisee', tai 'ihminen on tietoinen olento, mutta tekoäly on tiedostamaton' ja 'aivokuollut on liikkeen eli yhtä kuin kuollut'. Näiden havainnollistuksien termit eivät ole keskeisiä vaan niiden käytöstä syntyvät mielikuvat siitä mistä on kyse. Nämä ovat täysin uusi oma lisäni jungilaisiin toimintoasenteisiin ja yhdistävät luonnon, sekä ihmisluonteen kaikkeuden. Itämaissa mm. ying ja yang kuvaavat näitä toisiinsa kietoutuvia vastakkaisuuksia. Kognitiivisen ja laskennallisen neurotieteen professori Anil Seth (2017) kertoo mm. viittamassani tunnin luennossa, kuinka tietoisuus muodostuu mm. neurotieteen näkökulmasta aivojen toiminnasta, muodostaen käsityksen itsestä (The Royal Institution). Neurotieteen näkökulmasta tietoinen, tahto ja liike on aivoissa nähtävissä. Tekijä on muiden osien ymmärtämiseen.

Liike tai kaaos eli aika (alkuna alkuräjähdyks), on yhden kolmesta perustekijästä toinen binääripuoli, kaavan malli, aate, suunta, virtaus ns. extraversion. Liikkeen, ajaton eli järjestys on yhden kolmesta perustekijästä toinen binääripuoli, kiinteä, luja, aatteeton,

suunnaton ns. intraversio. Liike on myös T ja N toimintojen yhteinen tekijä, kun liikkeettömyys on puolestaan S ja F toimintojen.

Tietoinen on yhden kolmesta perustekijästä toinen binääripuoli, tiedostettu, konkreettinen ja itsensä tiedostava. Tiedostamaton on yhden kolmesta perustekijästä binääripuoli, abstrakti ja ei itseään tiedostava. Tietoisuus on myös egosysteemin egon puoli ihmisluonnossa, kun tiedostamaton on alitajunnan puoli. Tietoinen on myös T ja S toimintojen yhteinen tekijä, kun tiedostamattomuus on N ja F toimintojen.

Tahto on yhden kolmesta perustekijästä toinen binääripuoli, halu, pyrkimys, itsenäinen, vakaa ja puskeva, ns. 'maskuliinisuus'. Tahdoton on yhden kolmesta perustekijästä toinen binääripuoli, riippuvainen ja epäitsenäinen, joustava ja myötäilevä, ns. 'feminiinisyys'. Tahto on myös T ja F päättäjätointojemme yhteinen tekijä, kun tahdottomuus on N ja S havaintotoimintojen.

Kun ihminen siirtyi monijumalaisuudesta yksijumalaisuuteen, oli edellä kuvatut käänteiset asiat, eli toisilleen ristiriitaisuudet, laitettava kaikki yhteen muottiin. Näin jumalaa ei voitu enää kuvata, koska silloin olisi pitänyt tehdä valintoja hänen ominaisuuksistaan. Näin yksi yksijumalaisen uskonnon laeista onkin, ettei jumalaa saa kuvata. Ihminen puolestaan on vajavainen ja ollessaan yhdessä ominaisuudessa hyvä on heikompi sen vastinkappaleessa, minkä puolestaan voi heijastaa kaikkivaltialta kaipaamukseen avuksi rukouksissaan.

Seuraavaksi määrittelen asennesuuntauksien eli ambiversion eri suuntaukset. Mikään ei ole puhdasta, vaan kaikki on ambiversiota jompaankumpaan suuntaa kallellaan. Intraversio eli 'i'-symboli on syvä, sisäinen, henkilökohtainen, yksityinen, salainen, organisoida, järjestää ja säilöä. Ambiversion intraversio binääripuoli. Intraversio on siis enimmäkseen sama kuin liikkeetön. Extraversio eli 'e'-symboli on laaja, ulkoinen, yleinen, julkinen, avoin, lisätä, kerätä ja jakaa. Ambiversion extraversio binääripuoli. Extraversio on siis sama ja enimmäkseen kuin liike.

Määrittelen tietoisuuden ja tiedostamattoman vielä uudelleen ihmisen tietoisena ja tiedostamattomana: Lapsi ei ollut lääkäri syntyessään. Hän halusi lääkäriksi vasta tultuaan tietoiseksi siitä. Hänestä tuli lääkäri vasta tultuaan tietoiseksi kaikesta siitä

minkä lääkärin tulee tietää. Hän vahvistaa identiteettinsä tietoisuutta itselleen ja muille toimimalla lääkärinä työkseen. Tämä tietoisuusasia on hyvin monipuolinen. Tietoisuus ei asiana ole uusi, mutta on ollut kyllä valtaosalta ihmisistä täysin paitsiossa ja se on ymmärretty myös turhan suppeasti. Se että tietoisuuden pystyy ymmärtämään niin laajasti ja niin tärkeäksi asiaksi kuin mitä se meille on ja miten se ilmenee, on suurelle osalle ihmisistä uusi. Esimerkiksi tyypittäminen ei onnistu ennen kuin on lähes täysin tietoinen siitä mitä havainnoi ja tietoinen siitä, miten sen tulkitsee. Itämaissa on tietoisuuden harjoittaminen ollut länsimaita yleisempää, mutta nykyään meilläkin on tietoisuustaitojen harjoitusta. Tietoisuus on siis enimmäkseen tietoisuutta, mutta myös muuta ja tiedostamaton on enimmäkseen tiedostamattomuutta mutta myös muutakin.

Modaliteettien määrittely eli luja/vakaa/puskeva ja pehmeä/joustava/myötäilevä. Maskuliininen toiminto tai toimintoasennesuuntaus on puskeva eli tahtova, mutta myös lujan tietoinen ja vakaa eli liikkeetön. Feminiininen toiminto tai toimintoasennesuuntaus on tahdottoman joustava, pehmeän tiedostamaton ja liikkuvan myötäilevä. Modaliteetit ovat uudet kerrostumat toiminnoilla. Mas. on siis tahto, tietoinen ja liikkeetön. Fem. on tahdoton, tiedostamaton ja liike. Myös varjotoiminnoilla on egon toimintojen lisäksi modaliteetit. En ole saanut vielä varmaksi havainnoitua, miten ne toimivat, mutta vaikuttaa että ne voivat olla egosta riippumattomassa järjestyksessä. Tämä tarkoittaa, että erilaisten tyyppien määrä nelikertaistuu.

Seuraavaksi määrittelen neljä perustoimintoa. Kaksi ensimmäistä ovat päättäjä- ja kaksi jälkimmäistä havaintotoimintoja. Jokaisen toiminnon sisällä on molemmat asennesuuntaukset, mutta toinen niistä on vahvempi johtava. Jungilaisia toimintoja ei ole täysimääräisesti mielletty kahteen suuntaan toimiviksi. Omissa havainnoissani olen kuitenkin nähnyt näin olevan. Vasta toimintojen ja toimintoyhdistelmien kaksisuuntaisuuden mukaan ottaminen tuo mallin ja ihmisluonnon yhdistävän kattavuuden. Tämä ymmärrys ja sen soveltaminen on yksi tämän työn merkittävin asia. Toiminnot mitkä selittivät vain osin ihmisluontoa, ovatkin yhtäkkiä hyvin paljon selittävämpiä.

T-symboloi (toimii) kaavamaista ajattelua. On kokonaisuutena ambiversio (i+T+e) jonka toinen pää johtava, yhdistäen henkilökohtaisia syitä ja yleisiä syitä toisiinsa. Kohdistaa ja tekee päätöksiä sen mukaisesti mikä toimii, arvot joustavat toimivuutta. Koostuu tahdosta, liikkeestä ja tietoisuudesta. Ajattelu ja logiikka.

F-symboloi (fiilis) konkreettisen arvokasta. Tunne ja fiilis sisältää intraversion ja extraversion (i+F+e) joista toinen johtava, yhdistäen henkilökohtaisia ja yleisiä arvoja toisiinsa. Kohdistaa ja tekee päätöksiä arvokkaan mukaisesti, toimivuus joustaa arvoja. Koostuu tahdosta, liikkumattomuudesta ja tiedostamattomuudesta.

S-symboloi (sensorinen) tahdotonta ja aatteetonta konkreettisesti tiedostettujen tosiasioiden aistihavaintoa. Konkreettinen tiedon keräys ja jako, mikä sisältää molemmat asennesuuntaukset (i+S+e), joista toisen johtavana. Yhdistää henkilökohtaisia ja yleisiä faktoja toisiinsa, oppii konkreettisesti ja käyttää samaa konkreettista kaikkialla. Konteksti joustaa konkreettista. Koostuu tahdottomuudesta, tietoisuudesta ja liikkeettömyydestä.

N-symboloi (intuitio) tiedottomasti ja tahdottomasti muodostuvia liikkeen syiden havaintokaavoja, eli kuvioita. ”Kuvio (Kielitiede) on korosteisin osarakenne, joka hahmottuu vasten taustaa” (Tieteen termipankki, 2021). Konteksti on ”tekstikatkelma, joka ilmentää nimityksen käyttöä” ja ”joissakin tapauksissa konteksti auttaa lukijaa ymmärtämään käsitteen paremmin (Tieteen termipankki, 2021). N-konsepti muodostuu abstrakteista kontekstisidonnaisista osin tiedostamattomista konkreettisista tosiasioista. Liikkeen kaavoista muodostuu kontekstissa kuvioita. N-tiedon muotoutuminen ja jako. Sisältää molemmat asennesuuntaukset (i+N+e) yhdistäen i-syviä ja e-laajoja yhteyksiä toisiinsa toisen johdolla. Oppii kontekstisidonnaisesti ja käyttää tietoa luoden kontekstin missä tiedon voi ymmärtää. Konkreettinen joustaa kontekstia, eli N-asiat eivät ole pysyviä vaan tilanteesta riippuvaisia. Koostuu tahdottomuudesta, liikkeestä ja tiedostamattomuudesta.

Palaan vielä intuitioon ja tiedostamattomaan ja niiden keskinäiseen kietoutumaan. Nämä kaksi ovat eri asiat, mutta ne voivat olla myös osin sama asia. Intuitio on ison kuvan luomista – konteksti – ja tiedostamaton on sitä mistä emme ole tietoisia. Intuition yksi määritelmä menee Aalto yliopistosta intuitiosta väitelleen tutkija Asta Raamin mukaan näin: ”tiedän, että tiedän, mutta en tiedä miten tiedän” eli intuitio on ”sisäistä tietämistä” (Yle 2015, Prisma studio). Viittaus tietämisen määritelmään, mikä johtaa intuition: Tiedämme, että tiedämme (positiivinen tieto). Tiedämme, että emme tiedä (negatiivinen tieto). Emme tiedä, että tiedämme (intuitio). Emme tiedä, että

emme tiedä (tietomme rajat). Aivotutkija Nardin mukaan intuitio molemmissa asennesuunnauksissaan käyttää aivojamme kokonaisvaltaisemmin kuin mikään muu jungilaisista kahdeksasta toimintoasennesuunnauksesta. Näin päädyn siihen määritelmään, että intuitio on se toiminto, mikä poimii tiedostamattomastamme hahmotelman. Tämä selittää myös sen miksi Jungin puheesta on vaikea erottaa välillä sitä, milloin hän puhuu intuitiosta ja milloin tiedostamattomasta, sillä intuitio käyttää tiedostamatonta yhtenä tietonsa lähteenä.

Vaikuttaa että kaikki toiminnot toimivat samankaltaisesti. T muodostuu tiedostamattomasta F-toiminnosta, samoin $F < T$, $S < N$ ja $N < S$. Tiedostamaton on kaiketi tavallaan universumin pimeää ainetta. Tiedämme matemaattisesti, että suuri osa kaikesta on sitä mutta emme voi havaita sitä itse tai nykyteknologialla. Mieti vaikka vettä. Vesi ja jää ovat tiedostettavia muotoja, mutta vesihöyry on vähemmän tiedostettu. Ilmassa on paljon vettä höyrynä, ns. kosteusprosenttina, mutta sen havaitseminen ei ole kovin helppoa. Kun se havaitsemiseen herkistyy, eli siitä kun tulee tietoisemmaksi, niin se on helpompaa.

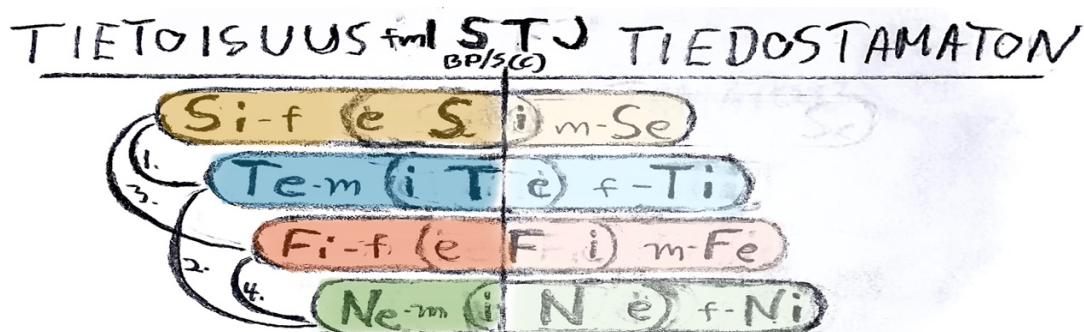
Nyt määrittelen perustoimintojen yhdistelmät niitä yhdistävän tekijän mukaan. Tekijät ovat samat, jotka määrittelin aikaisemmin. 'F ja T' on tahdonalaiset eli päättävät, toimijuuden panos ja identiteetti toiminnot. 'N ja S' on tahdottomat havainto eli havainnoivat ja havainnollistavat, kasvun toiminnot, asiat ja ideat. 'T ja N' on liikkeen kaavan selvittämisen ja selventämisen eli kontekstuaalisen mallin toiminnot. 'S ja F' ovat liikkumattomat eli pysyvät joko tai toiminnot. 'S ja T' ovat tietoiset eli läsnä olevat, valveelliset, tosiasiallisuuden konkreettiset toiminnot. 'F ja N' ovat tiedostamattomat, haaveilevat eli käsitteellisen abstraktit toiminnot.

Kun kolmesta perustekijästä tehdään eri yhdistelmillä neljä toimintoa jää neljä erilaista kolmen kombinaatiota käyttämättä. Tahto, tietoinen ja liikkeen. Tahto tiedostamaton ja liike. Tahdoton, tietoinen ja liike. Tahdoton, tietoinen ja liike. Nämä eivät ole puuttuvia toimintoja vaan toimintojen välisessä akselissa syntyviä yhdistelmiä. Päättäjäakselin T ja F muodostavat välillään nuo kaksi puuttuvaa kolmen yhdistelmää, mitkä sisältävät tahdon. Havaintoakselin S ja N muodostavat puuttuvat kaksi kolmen yhdistelmää väilläään niistä, mitkä sisältävät tahdottomuuden.

Seuraavaksi määrittelen neljä toimintoa asennesuuntauksien kanssa, toimintoasennesuuntaukset eli yhdistelmätarpeet. Myös nämä toimivat kahteen suuntaan eli ottavat vastaan ja antavat. 'Ti' on, toimii henkilökohtaisesti, syvät syyt, 'iToimii'. 'Fi' on arvokasta henkilökohtaisesti, syvät tunteet, 'iFiilis'. 'Te' on, toimii laajasti eli yleiset syyt, 'eToimii'. 'Fe' on arvokasta laajasti eli yleiset tunteet, 'eFiilis'. 'Ni' on aatekaavojen syvä organisoiminen, eli henkilökohtaiset syvät ideakartat, iNtuitio. 'Si' on konkreettisen syvä organisoiminen, eli henkilökohtaiset syvät tosiasiat, 'iSensori'. 'Ne' on aatekaavojen laaja lisääminen, eli yleiset laajat aatekartat, 'eNtuitio'. 'Se' on laajan konkreettisen lisääminen, eli yleiset laajat tosiasiat, 'eSensori'. Monet tutkijat ovat määrittäneet monilla tavoilla Jungin luomia toimintoja ja asennesuuntauksia ja nämä omat määritykseni perustuvat aikaisempiin määrityksiin ja omiin havaintoateisiini ja analyysiini niistä.

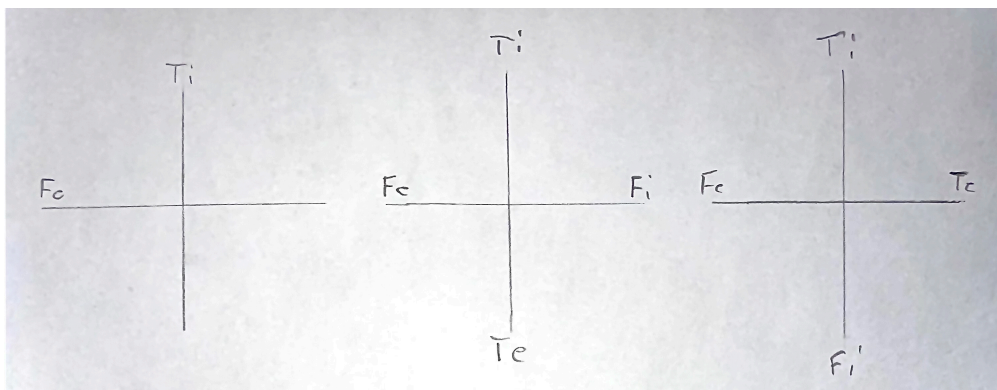
Johtava toiminto yli käyttää ja heikompi ali käyttää toimintoa. Avustavat toiminnot ovat tasapainoisempia. Esim. Te johtavana laittaa kaiken energiansa muiden auttamiseen, mennen tässä herkästi yli niin että hän kuluttaa voimansa ilman että saa siitä edes Fi-arvostusta. Samoin Ne kerää kaavojen kautta ymmärrystä niin paljon että ei osaa lopulta kommunikoida saavuttamaansa ymmärrystä ymmärrettävästi Si-konkretian puutteen takia.

Seuraava kuvio esittää standardin fm-Si/Te-BP/S(C)-ihmisluonnon arkkityyppisen egosysteemin, yhdellä tavalla kuvattuna. Siitä näemme esimerkiksi, kuinka johtava S-toiminto jakaantuu tietoisien ja tiedostamattoman puolelle niin että Si-toimintoasennesuuntaus on lähes kokonaan tietoisien puolella ja Se on enimmäkseen tiedostamattomassa alitajunnassa. Alitajunnan toiminnot vaikuttaisivat havaintojeni perusteella olevan vastakkaiset kuin tietoisien, eli eri asennesuuntauksessa. Modaliteetti vaikuttaisi olevan mahdollinen olla eri tavoilla tiedostamattoman kuin tietoisien puolella.

Kuvio 5. Egosysteemintoiminnot 'tietoisuudesta tiedostamattomaan', 'intraversiosta extraversion' ja 'maskuliinisestä feminiiniseen'-välillä

Tietoisuutta on monenlaista ja sillä tarkoitetaan monia asioita. Tietoisuus tekee sen kuinka tietoisia psyykkiset toimintomme ovat, mutta myös sen kuinka niitä käytämme. Näin ollen tietoisuutta on erilaista laatua, josta tulee erilaisia seuraamuksia psyykellemme.

Kuvio 6. 'Ti-Fe'-akseli 'Ti-Te ja Fe-Fi' sekä 'Ti-Fi ja Fe-Te'-versioina

Yllä olevassa kuviossa vasemmalla on Ti ja Fe kesken risteävät akselit, keskellä on puolestaan kuvattuna Ti ja Te sekä Fe ja Fi risteävä akseli ja oikealla Ti ja Fi sekä Te ja Fe risteävät akselit. Toiminnot ovat siis moniulotteisesti toistensa kanssa akselissa. Esimerkin Ti on akselipari Fe, Fi ja Te kanssa, kuten se myös risteää kaikkien niiden kanssa. Eli tietoa liikkuu kaikkiin suuntiin aivoissamme synapsiemme välityksellä, mutta jotkut synapsilinjat ovat vahvempia kuin toiset eli tieto liikkuu niissä paremmin kuin joissain heikoimmissa synapsilinjoissa. Jos Ti on egosysteemin johtava toiminto, niin se on vahvimmassa yhteydessä, eli akselissa, tai synapsilinjassa, avustavan johtavan toimintonsa kanssa, eli jonkin O eli havaintotoiminnon kanssa. Loput synapsiyhteydet muodostuvat hierakkisessa järjestyksessä kaikkien muiden seitsemän toimintoasennesuuntauksen ja muiden egosysteemin elementtien kanssa.

Seuraavaksi määrittelen havainto ja päättäjätointojen yhdistävän kategorian. Niitä on siis kaksi. Termit olen kääntänyt OPS käyttämästä englannista latinaksi ja suomeksi. **D** on Desiderant eli F, T tai molemmat. Päättäjätointinnot ihmisluonnon panokseen. **O** on Observator eli N, S tai molemmat. Havaintotoiminto ihmisluonnon kasvuun eli oppi.

Seuraavaksi määrittelen edellisten eri asennesuuntaukset eli liikkeen tai liikkeettömyyden. **Di** on syvä identiteetti, järjestää toimijuutta, individuaali panos ja T tai F-johtoinen T+i+F. Mm. 'iPanos', 'iToimijuus' tai 'iDentiteetti'. De on laaja identiteetti, lisätä toimijuutta, sosiaalinen panos, T tai F-johtoinen T+e+F. Mm. 'ePanos', 'eToimijuus' tai 'eDentiteetti'. **Oi** on syvä asia, järjestää havainnointia ja havainnollistusta, yksityinen kasvu, introspektio, S tai N-johtoinen S+i+N. Mm. 'iKasvu', 'iOppi' tai 'iObservointi'. Oe on laaja asia, lisätä havainnointia ja havainnollistusta, yleinen kasvu, extrospektio, S tai N-johtoinen S+e+N, mm. 'eKasvu', 'eOppi' tai 'eObservointi'

Anthony – tai Tony – Robbinsilla (n.d. Discover the 6 human needs) on kuusi ihmisen tarvetta, kuten aikaisemmin käsittelin. OPS on ottanut niistä neljä käyttöön. Itse löysin että loput kaksi viimeistä Tonyn käyttämää tarvetta, hänen mukaansa ns. sielun/hengen tarvetta, ovat S-N eli havaintotoimintojen yhdistelmänä 'Kasvu' (engl. Growth) ja T-F eli päätöksentekotoimintojen yhdistelmä on 'Panos' (engl. Contribution). Nämä toimintoyhdistelmät ovat toistensa vastakohtat. Kasvu ja panos ovat ihmisen tarpeina siinä mielessä merkittävämpiä kuin muut että ne esiintyvät kaikilla keskitärkeinä. Tämä johtuu siitä, että ne koostuvat havainto- ja päätöksentekoakseleista, joissa vain toinen toiminto on aina pelastaja ja yksi maskuliininen toiminto, toisin kuin muilla yhdistelmillä voi olla kaksi, yksi tai ei yhtään pelastajaa. Näin kasvu ja panos ovat ihmisiä enemmän yhdistäviä tarpeita kuin muut tarveyhdistelmät. Kasvutoiminnot ovat keskenään ja panostoiminnot ovat keskenään pysyvässä akselissa, eli kaikilla ihmisillä niin että toinen akselissa on i ja toinen e. Seuraavaksi esittelen kaikki kuusi toimintoyhdistelmää, jotka voi mieltää myös tarveyhdistelmiksi.

Observationis eli havainto/observaatio, **O**, on Oe+Oi eli 'i tai 'e'-johtoinen i+O+e. **Havaintotoiminnot** keräävät, organisoivat, ideoivat ja jakavat tietoa. Tiedon kasaminen ja kerryttäminen on tosiasiakokonaishahmotelma, jonka tulos on **kasvu** eli latinaksi incrementum, sekä muille suunnattuna että myös itselle (ns. oppi). Myös tarve kuten kaikki toiminnot ja niiden yhdistelmät. Havaintotoimintojen nimi Jungille on irrationaaliset toiminnot ja OPS mukaisesti Observer. Uudessa mallissa toiminnot ovat myös toimintoyhdistelmä. 'Observationis et illustrationis' eli havaintotoimintoyhdistelmä tai toisin sanoin havainnointi/observointi ja havainnollistus/illustraatio tarve. S

ja/tai N observointipari. 'Extraversio- ja intraversiohavainto'-pari. Liittää syviä henkilökohtaisia ja laajoja yleisiä asioita ja ideoita toisiinsa.

Decisinatores eli päättäjä(t), **D**, on D_i+D_e eli 'e tai i'-johtoinen $e+D+i$. **Päättäjätöminnot** ovat OPS mukaisesti Decider ja Jungille ne ovat rationaaliset toiminnot. Käytän toiminnoista termejä päättäjä ja toimijuus. Kuuluu toimintoyhdistelmien kategoriaan. 'Decisinatores contribution' eli 'päättäjien panos'-toimintoyhdistelmä. Myös identiteetti tai toimijuus. T ja/tai F, 'intraversio- ja extraversiotoimija'-pari. Liittää syvää henkilökohtaista ja laajaa yhteisöllistä toimijuutta ja identiteettiä toisiinsa.

Secretum eli yksityisyys on **S**, O_i+D_i eli $D+i+O$ 'D tai O'-johtoisena. Intraversio toiminto- ja tarvepari. 'Intraversiohavainto ja intraversiopäättäjä'-pari. 'Secretum somnium' eli 'salainen unelma'. Järjestää syviä henkilökohtaisia asioita syvään henkilökohtaiseen toimijuuteen, mysteeri. S ja seuraavana määriteltävä P ovat toistensa vastakohdat.

Publicum, eli julkisuus on **P**, 'Oe+De' eli 'D tai O'-johtoinen $O+e+D$. Extraversio toimintopari. 'Extraversio-observointi ja extraversiotoimija'-pari. Lisätä julkisia yleisiä laajoja asioita yleiseen toimijuuteen. Yleisyyttä ja avoimuutta.

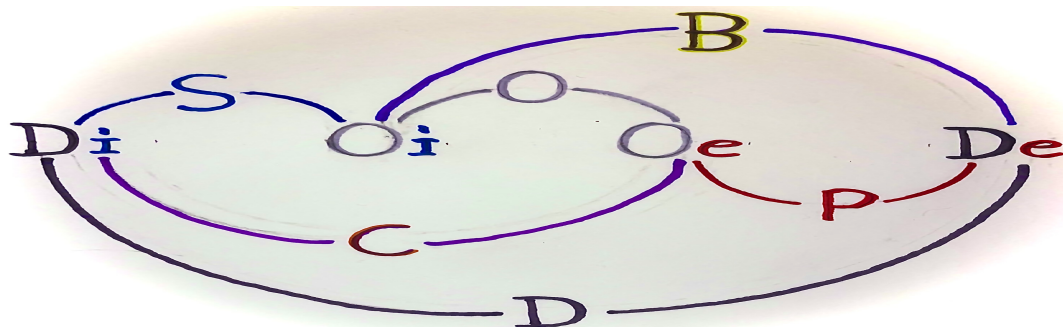
Bucina, **B**, O_i+D_e , eli trumbetti on ns. 'Inspiratione' eli inspiraatio (-sta räjähtävä) toimintoyhdistelmä. Myös 'Electi' eli valittu tai eliitti, koska liittyy muihin identiteetinsä rakentumisen takia ja liittää muita syviin ideoihinsa. 'Intraversiohavainto ja extraversiopäättäjä'-pari, liittää laajaa toimijuutta syviin asioihin ja syviä asioita laajaan toimijuuteen. **B** ja seuraava **C** ovat toistensa vastakohdat.

Consumere, **C**, eli O_e+D_i . 'Consumat et creare' ns. 'Kuluttaa ja luoda', myös 'Heres' eli perijä, koska liittää muita identiteettiinsä ja liittyy muiden asioihin ideoidensa rakentumisen takia. 'Intraversiopäättäjä ja extraversiohavainto'-pari, liittää laajoja asioita syvään toimijuuteensa ja syvää toimijuuttaan yleisiin asioihin.

Toimintoyhdistelmät aktivoivat toimintoja. Toimintojen aktivoinnin järjestyksellä on merkitystä. Heikoinkin toimintomme voi olla hyvin aktivoitu. Näin se ei ole ihan niin

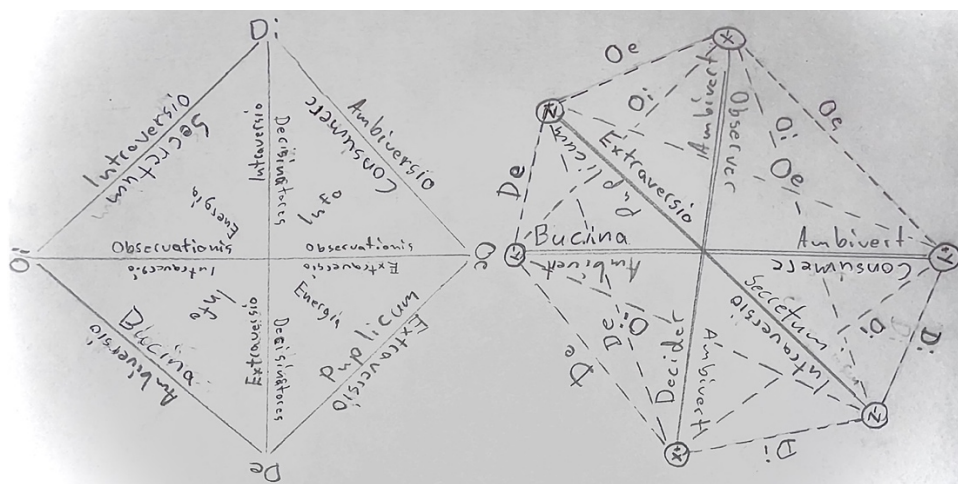

heikko, sillä sen käyttö hieman vahvistaa sitä, vaikka ei poista riivaajan perusominaisuuksia.

Kuvio 7. Neljä toimintokategoria-asennesuuntausta ja kuusi toimintoyhdistelmää

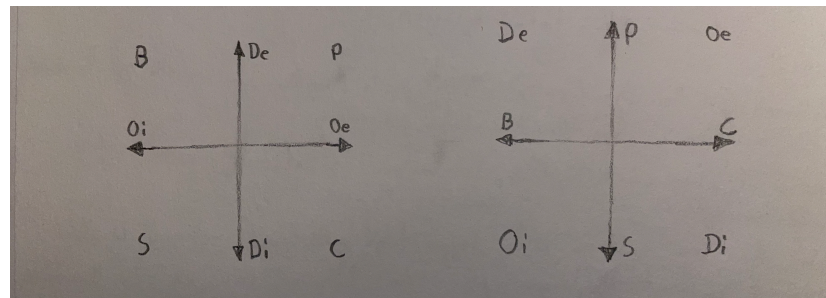
Edellisessä kuviossa on kuvattuna toimintojen yläkategoriat ja niiden välille muodostuvat toimintoyhdistelmät. Kokeilin seuraavassa kuviossa miltä näyttäisi, jos kuusi toimintoyhdistelmää sijoitettaisiin suorakulmaiseen koordinaatistoon – eli kolmiulotteiseen koordinaatistoon – ja jokaisesta kärjestä vedettäisiin katkoviiva toisiin kärkiin. Nuo katkoviivat kuvaavat sitä toimintoasennetta mikä kärkiä yhdistää. Kolmiulotteinen kuvaamistapa on se millä toimintojen suhdetta pitäisi kuvata, mutta ne ovat kaksiulotteisina turhan sekavia. Vasemmalla seuraavassa kuviossa. Kolmiulotteinen versio seuraavassa kuviossa oikealla.

Kuvio 8. Kaksi- ja kolmiulotteinen akselisto toiminnoista ja niiden yhdistelmistä

Seuraavassa kuvassa vasemmalla on symbolein kuvattu 'Decider ja Observer'-akselit ja niiden välisiin nelikenttiin jäävät niiden toimintoyhdistelmät. Kuvassa oikealla on puolestaan toisinpäin, eli toimintoyhdistelmät 'Publicum ja Secretum' energia-akseli

sekä 'Bucina – Consumere' informaatio akseli. Niiden väliin jää nelikenttiin toimintoasenteiden yläkategoriat.

Kuvio 9. Toimintokategoriasuuntaukset ja niiden yhdistelmät akseleissa

Vaikuttaa siltä, että alitajunnan varjotoiminnot muodostavat toimintoyhdistelmiä samoin kuin tietoisien egon puolikin. Koska jokainen uusi mahdollisuus muodostaa toimintoyhdistelmäpari kaksinkertaistaa mahdollisten tyyppien määrän, niin tyyppien määrä näin moninkertaistuu. En näe, miksei toimintoyhdistelmiä voisi muodostua myös egon ja sen varjon välillä, joten näin erilaisia tyyppimahdollisuuksia kasaantuu runsaasti lisää.

Seuraavaksi määrittelen ihmisluontoa sen mukaan, mikä eri luonteiden johtava toiminto on suhteessa yksilön introverttiyhteensä tai extroverttiyhteensä, eli yksityiseen ja julkiseen. Tulkintani mukaan Jungin jälkeisessä analyysissä toimintojen asennesuuntaukset on johtanut tulkintoja harhaan siinä, miten ne toimivat. Eli intraversio ei tarkoita vain sisäänpäin virtaa ja sulkeutuneisuutta, vaan yksilöllisen hierarkian mukaan myös asian/päätöksen syventämistä niin itselle kuin muillekin. Koska intraversio toiminnot ovat yhteydessä myös extraversion toimintoihin niin tästä vuorovaikutuksesta syntyy esim, intraversion extraversion, eli ensin syventää ja sitten laajentaa syvennystä. Näin 'iP' on intraversiotoimintojohtoinen 'extrovertti/Publicum pelastajana' luonne. Eli 'Di'-johtoinen 'CP' tai 'Oi'-johtoinen 'BP' eli lyhyesti 'XP (X+P, X=C tai B)'. Puolestaan 'eP' on extraversion toimintojohtoinen 'extrovertti/Publicum pelastajana' luonne. Eli 'Oe'-johtoinen 'CP/PC' tai 'De'-johtoinen 'BP/PB' eli lyhyesti 'PX (P+X, X=C tai B)'. Seuraava eli 'iS' on introversion toimintojohtoinen 'introvertti/Secretum pelastajana' luonne. Eli 'Di'-johtoinen 'CS/SC' tai 'Oi'-johtoinen 'BS/SB'. Viimeinen eli 'eS' on extraversion toimintojohtoinen 'introvertti/Secretum pelastajana' luonne. 'Oe'-johtoinen 'CS' tai 'De'-johtoinen 'BS'.

Jatkan niiden termien määrittelyä, jotka liittyvät vahvasti ihmisluontoon. Termit yhdessä symboleiden kanssa muodostaa kokonaisuuden. Pelastaja on johtava toiminto, johtavaa avustava toiminto, johtava toimintoyhdistelmä tai johtavaa toimintoyhdistelmää avustava toimintoyhdistelmä. Pelastaja on tietoinen eli vastuullinen. Riivaaja on heikompi toiminto, heikompi avustava toiminto, heikompi toimintoyhdistelmä tai heikompi avustava toimintoyhdistelmä. Riivaaja on enemmän tiedostamaton ja siksi vastuuton.

Binäärinen eli kolikkojen käänteiset, joka tai puolet. Esim. Binäärinen 'i' syventää kun 'e' laajentaa, 'm' puskee kun käänteinen binääripuoli 'f' joustaa, 'T' toimii, kun 'F' on sille binäärisen vastakkainen fiilis.

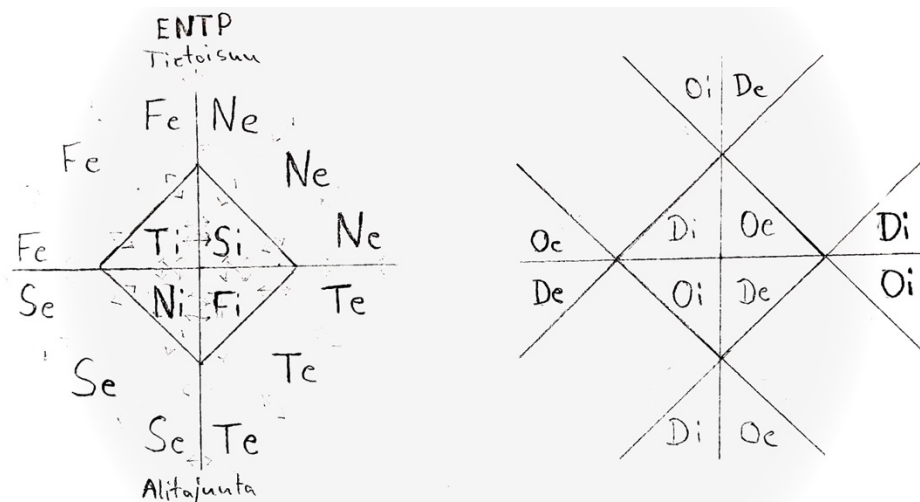
Johtava- ja pelastajatoiminto ovat synonyymejä. Heikompi- ja riivaajatoiminto ovat synonyymeja. Johtava toiminto on ihmisluonnon vahvin ja sitä eniten määrittävin, ensimmäinen toiminto, eli egosysteemiä johtava toiminto. Johtavat toiminnot ovat puolestaan ensimmäinen ja toinen, tai johtava ja johtava avustava eli ne ovat yhdessä johtava toimintoyhdistelmä. Ensimmäinen johtava avustavatoiminto on toiseksi tietoisin toiminto. Kolmas on heikompi avustavatoiminto ja toinen ja kolmas ovat avustavatoimintopari. Neljäs eli heikompi avustavatoiminto on johtavan toiminnon toimintopari, saman akselin pari. Neljä seuraavaa toimintoa on alitajunnassa, piilotajunnassa, tiedostamattomassa tai egon varjossa. Nämä neljä ovat enemmän tiedostamattomia toimintoasennesuuntauksia, tietoisten toimintojen asennesuuntauksien vastakkaiset asennesuuntaukset tai vastatoimintoasenteet.

Seuraavaksi annan toimintojen paikoille nimet. Nimeämisessä käytetään hyödyksi John Beeben mallin nimiä. Johtavatoiminto eli pelastaja on latinaksi Salvator. 1. Pelastajasankari maskuliinisena on Salvator Heros. Johtava pelastaja feminiinisena on pelastajasankaritar eli Salvator Heroine 2. Pelastajavanhempi on 'Salvator Parens', ns. huoltaja. Maskuliininen pelastajaisä on Salvator Pater. Pelastajaäiti on feminiininen Salvator Mater. 3. Riivaajalapsi on 'Daemon(/Diaboli) Pueri' eli heikompi avustavatoiminto. Riivaajapoika eli 'Daemon Puer' on maskuliininen heikompi avustava toiminto, esim. pelastajaäidin riivaajapoika. Riivaajatytär eli 'Daemon Puella', feminiininen heikompi avustava toiminto, esim. pelastajasankarittaren riivaajatytär. 4. Riivaajahenki on 'Daemon Anima' eli maskuliininen heikompi toiminto. Johtavan toiminnon

heikompi pari eli esim. pelastajasankarittaren riivaajahenki. Riivaajahengetär eli 'Daemon Animus' on feminiininen heikompi toiminto. Johtavan toiminnon heikompi pari eli pelastajasankarin riivaajahengetär tai esim. pelastajavanhemman riivaajahengetär.

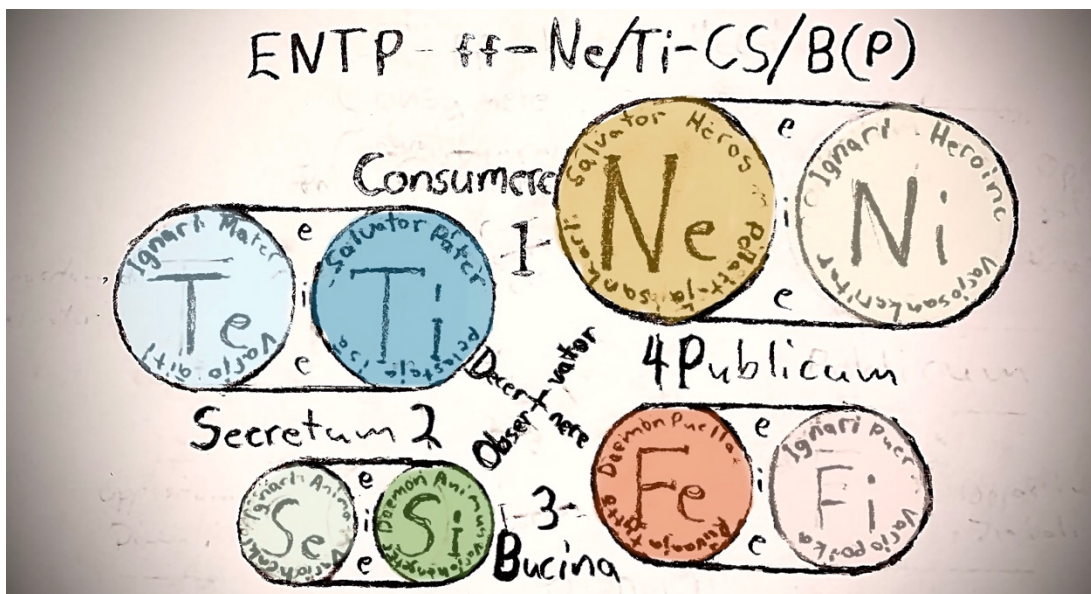
Seuraavaksi nimeän alitajunnan puolen toiminnot samalla tavalla. Niitä on yhtä monta ja ne toimivat samalla tavalla mutta enemmän tiedostamattomasti. Suomeksi kutsun toimintoja varjotoiminnoiksi Jungin mukaan ja latinaksi Ignari eli tietämätön. 5. Varjopelastaja eli Ignari Salvator. Varjosankari eli Ignari Heros on maskuliininen versio toiminnosta. Varjosankaritar eli Ignari Heroine on feminiininen versio toiminnosta. 6. Varjovanhempi eli Ignari Parens. Varjoisä eli 'Ignari Pater' on maskuliininen. Varjoäiti eli Ignari Mater on feminiininen versio toiminnosta. 7. Varjolapsi eli Ignari Pueri. Varjopoika eli Ignari Puer on maskuliininen versio toiminnosta. Varjotyttö eli Ignari Puella on feminiininen versio toiminnosta. 8. Varjosielu eli Ignari Spiritus. Varjohenki eli Ignari Anima on maskuliininen versio toiminnosta. Varjohengetär eli Ignari Animus on feminiininen versio toiminnosta.

Seuraavassa kuviossa kaaviot esittävät erilaisia malleja siitä, miten ihmisluontoa tai luonnetta voi kuvata. Kaksiulotteisesti kuvaaminen ja kuvaaminen ylipäätään on hankalaa, mutta kun erilaisia kuvioita katselee rinnan, niin kokonaisuus tulee paremmin esille. Seuraavien kuvien tiimalasimaisuus ja akselit on myös yksi tapa katsoa miten tieto ja energia liikkuu.

Kuvio 10. ENTP egosysteemimalli ja ihmisluonnon 'tiimalasi sekä akseli'-muotti

Lopuksi kuvio kokonaisesta luonteen mallista termeineen. Kyseessä on vakaan kaava-johtoinen luonne. Kolikoiden välissä kuvassa tiimalasit kuvaavat kuinka extraversion käy intraversion läpi. Kuvitus mallista ottaa mukaan alitajunnan varjotoiminnot ja niiden modaliteetit, mitä MBTI tai OPS ei huomioi. Varjontoiminnot voisivat todennäköisesti olla myös toisessa modaliteetissä, eikä kuvaan ole laitettu varjotoimintoyhdistelmiä.

Kuvio 11. Toimintojen binäärikolikkomalli luonteelle ff-Ne/Ti-CS/B(P)+varjo

OPS mukaista ff-Ne/Ti-CS/B(P) tyyppiä edustavat maailman rikkain henkilö Jeff Bezos sekä kaksi maailmankuulua kirjailijaa Malcolm Gladwell ja Robert Greene (OP Database, 2021). Bezos aloitti kirjakauppayrittäjänä, Gladwellilta on suomennettu mm. *Daavid ja Goljat* ja *Sinisilmäiset* ja Greenen menestyneimmät kirjat ovat *The 48 Laws Of Power* ja *The Laws of Human Nature*. Voinemme siis näistä esimerkeistä päätellä, että kyseessä on sekä luovuus- että kirjallisuusorientoitunut luonne. Luonteen johtava Consumere ottaa ja antaa vakaasti informaatiokaavoja, on tasapainoinen identiteettipäättäjiensä kanssa ja tupla-aktivoitunut konkreettisesti Secretum mystisyydessä. On vastuuton ja joustava henkilökohtaisissa asioissa ja yleisen identiteetin arvossa. Suhteellisen tietämätön ja joustava omien asioiden kaavoistaan ja siitä mikä toimii muille, sekä hyvin tietämätön omista vakaista tunteistaan ja vallitsevista realiteeteista. Nuorena heillä ja jokaisella on luonteenpiirteidensä kanssa paljon oppimista, kasvamista ja tekemistä, ja vanhempana luontemme tasapainottuu osin tai kauttaaltaan. Näin ihmisluonto toimii.

Havainnoituani näitä kolmea henkilöä, sanoisin että he ovat monella tavalla toistensa kaltaisia, mutta heissä näkyy myös eroja. Erot voivat muodostua mm. alitajuntaisista eroista, kuten mallissani esitän. Luonteellamme on vaikutusta fyysisiin ominaisuuksiimme, muokaten niitä ominaisuuksia, jotka perimme ennen syntymäämme. Luonteemme ei näin määritä ihonväriämme, mutta vaikuttaa esimerkiksi siihen, kuinka paljon vietämme auringossa aikaa, mikä vaikuttaa ihonväriimme ja jälkeläisiimme epigeeneettisesti. Eli voimme mielestäni unohtaa sattuman, koska sitä ei ole, vaan kaikki liittyy kaikkeen ja jokainen asia on seurausta muista asioista, vaikkei meillä olisikaan kykyä tietää miten.

Ihmislunnon malli on se mikä voidaan tämän osan termeillä luonnehtia. Mallista voidaan päätellä yksilön sellaiset ominaisuudet, jotka ovat luonnetta edustavia ja yhdistäviä. Jokainen ihminen pystyy kaikkeen, mutta eri asiat ovat eri tyypeille vaikeita, riippuen heidän luonteenlaadustaan. Malli on tarkoitettu opin ja toimijuuden välineeksi.

3.3.1 Aivokemian ja luonteenomainen käytöksemme

Haluan lyhyesti puhua siitä miten psykologiset toiminnot meihin aivojemme kautta vaikuttavat. Kun puhumme luonteemme ensisijaisesta tarpeesta, niin sillä tarkoitetaan, että meillä on suuri tarve päästä toteuttamaan sitä. Selvennän nyt mikä tämän tarpeen aiheuttaa.

Yksi ihmisen mielihyvän aiheuttaja on mm. dopamiiniksi kutsuttu ns. mielihyvähormoni. Dopamiini osallistuu monien muiden mielihyvää aiheuttavien välittäjäaineiden välitykseen, kuten stimuloiden asetyylikoliinin ja glutamaatin erittymistä, minkä lisäksi se moduloi serotoniinia, noradrenaliinia, gamma-aminovoihappoa ja sisäsyntyisiä opiaatteja. Tästä syntyy ihmistä palkitsevat ja koukuttavat vaikutukset. (Mustonen, 2004, s. 1.) Eli pelastajiemme käyttäminen palkitsee meitä ja niiden käyttämättömyys aiheuttaa meille vieroitusoireita. Dopamiini vaikuttaa tämän lisäksi moniin muihin asioihin ihmisessä ja sen erityis vaihtelee mm. iän myötä.

Näistä dopamiinin moduloimista aineista esimerkiksi aminohappovoit ja serotoniini osallistuu synapsien välittämiseen. Mainitsen että synapsitiedonvälityksessä on

eksitatorisia eli kiihottavia, inhiboivia eli estäviä ja herkkyyttä lisääviä erilaisia tiedonvälityksen hormoneita, adrenaliinia ja aminohappoja (biomag.hus.fi, n.d.). Inhiboida on estää, peruuttaa. ”Kemia, kemiallinen.” (suomisanakirja.fi, 2021.) Eksitatorinen on parasympatomimeettinen eli kiihottava (suomisanakirja.fi, 2021). Parasympatomi-meettinen on lääketieteessä parasympaattista hermostoa kiihottava (suomisanakirja.fi, 2021). Aivojen synapseja kiihdyttäviä, ns. eksitoivia, lisääviä välittäjäaineita käytetään mm. urheilussa lisäravinteina, kuten tauriini ja monet aminohapot (oma tieto lisäravinnepurkkien kyljestä). Puolestaan synapsien kulkemiseen vaikuttavia aineita käytetään masennuksen ja ahdistuneisuushäiriö hoitoon, kuten serotoniini (oma tieto 20 vuotisesta lastensuojelun lapsien kanssa työskentelystä). Hormonit, kuten endorfiinit, puolestaan säätelevät synapsien herkkyyttä. Näin voimme siis myös ulkoisilla keinoilla sisäisesti nautittuna vaikuttaa kemiallisesti siihen minkäluontoinen olemme mil-läkin hetkellä.

Eli pelastajien käyttäminen saa aikaa mm. mielihyvää eli dopamiinin eritystä, mikä saa aikaan synapsien välitykseen vaikuttavia yhdisteitä kuten serotoniinin moduloin-tia, eli näin ohjaillen sitä, miten tieto liikkuu aivoissamme. En mene tähän tämän laa-jemmalle tai syvemmälle. Meille riittää tässä kohtaan tieto siitä, miten vuorovaikutus ketju syntyy ja tapahtuu.

3.3.2 Tyypitystyökalu

Nyt kasaan ihmisluonnon uuden mallin tyypitystyökaluksi. Malli ja työkalu on tämän työn tulos. Työn sisältö kohdistuu tämän työkalun hyödyntämisen ja työkalun hyödyn-nettävyyden sisältö löytyy työstä. Käytän samaa tyypitysmallia kuin OPS, mutta ha-vainnoin asioita eri tavoilla. Käytän polaariskaalaa enkä binäärikolikkoja. Käytön ih-misen luonnetta enkä tyyppiä. Ilmaisen kummalle puolella skaalaa polaarinen puoli asettuu > merkillä.

1. Onko enemmän päättäjä- vai havaintoluontoinen polaariskaalalla? Toinen ak-seleista on johtavapelastaja ja heikompiiriivaaja ja toinen on avustavapelastaja ja avustavariivaaja. Seuraa käytöksenmuodostuvaa kaavaa siitä, riivaako ha-vainnoitavaa enemmän jokin asia vai ihminen. Entä puhuuko enemmän

asioista vai ihmisistä. Jos jonkun ihmisen kanssa on enemmän jumissa kuin asioiden niin päättäjät ovat 'johtava ja heikompi'-akseli. Jos puhuu asioista enimmäkseen ja asioiden kanssa on suhteellisesti enemmän jumissa niin havaintotoiminnot ovat 'johtava ja heikompi'-akselissa?

2. Onko enemmän 'intraversiopäättäjä vai extraversiopäättäjä'-luontoinen polaariskaalalla? Onko identiteetti enemmän Di-henkilökohtainen vai De-yhteisöllinen?
3. Onko enemmän 'intraversiohavainto vai extraversiohavainto'-luontoinen polaariskaalalla? Ottaako sisään ja antaako ulos enemmän Oi-syvää vai Oe-laajaa havaintoa? Toistaako enemmän Oi-samoja vai Oe-uusia asioita?
4. Onko enemmän 'toimivapäättäjä vai arvopäättäjä'-luontoinen polaariskaalalla? Ottaako sisään ja antaako ulos enemmän T-syitä vai F-emootioita?
5. Onko enemmän 'havaittu konkreettista vai havaittu kaava'-luontoinen polaariskaalalla? Ottaako sisään ja antaako ulos enemmän S-todisteita vai N-yhteenvetoja?
6. Onko enemmän 'intraversio vai extraversio'-luontoinen polaariskaalalla? Enemmän mysteerinen yksityinen uneksiija vai avoin julkinen valvoja. Secretum ylempänä tekee ensin henkilökohtaista/yhteistä privaalisti. Publicum ylempänä tekee ensin henkilökohtaista/yhteistä avoimesti?
7. Onko enemmän 'Consumere vai Bucina'-luontoinen polaariskaalalla? C ansaitsee itsenäisen päätäntävällän, kun B kilvoittelee muiden kanssa omassa asiassa. C: asiat liikkuvat, ei ihmiset. Vai B: ihmiset liikkuvat, ei asiat.
8. Onko enemmän 'informaatio vs. energia'-luontoinen polaariskaalalla, eli kohdan 6 vai 7 kokonaisuus ensin. Ottaako sisään ja antaako ulos tasapainoisemmin 'yksityisyys/julkisuus'-energiaa vai 'ansaitseen/kilpailen'-informaatio tarpeita? 'Huilaa/työskentelee'-energia vai 'oppii/opettaa'-informaatio?

9. Onko enemmän vakaa polaariskaalalla konkreettisesta vai kontekstista? Puskeeko siis liikkumattomia faktoja vai liikkuvia kaavoja? Onko m-N-visuaalinen vai m-S-'aikataulu, määrääjat ja aikajana sekä sanatarkka'.
10. Puskeeko päätöksiä polaariskaalalla enemmän 'm-Di'-itsekseseen vai 'm-De'-muille? Onko vakaa itseensä vai muihin liittyen? Onko F-De-suostuvainen vai M-De-erimielinen.
11. Ristiin havaintoja tuloksen varmistamiseksi. Onko kokonaisuudessa eniten tiedostava, tarkka ja kätevä ST, alitajuntainen, summittainen ja huoleton NF, virikkeellinen, avarakatseinen ja analoginen NT vai vanhoillinen, konkreettinen ja eläväinen SF? Entä mikä näistä on suurin ankeuttaja? Entä mitä näistä puskee tai missä joustaa?
12. Ihmisen alitajuntaa ei vielä pysty havainnoimaan niin selkeästi että sen tyyppittäminen kokonaisuudessaan onnistuisi vielä tässä vaiheessa. Alitajunta tulee kin ennemmin laskea matemaattisesti esiin tietoisien egon puolelta, jos ja kun saamme selville ne kaavat, miten se muodostuu. Ego toiminnon varjotoimintopari on sama toiminto eri asennesuuntauksissa.

Työkalun käyttäminen vaatii osaamisen, eli harjoittelua ja opastusta. Malliani ei kuitenkaan tarvitse käyttää kokonaisuutena. Siitä voi implementoida itselleen elementtejä myös erikseen. Esimerkiksi tietoisuustaidot ovat hyödyllisiä monella tavalla ja kaikkien kannattaa opetella mikä egon heikoin toiminto ja toimintoyhdistelmä on, koska sieltä pahin tuskamme kumpuaa riivaajistamme. Johtavat toimintomme puolestaan ovat kaikessa siinä mitä teemme mukana. Mallillani on käyttöä henkilöstörekryointityökaluna, se tarjoaa välineitä työhyvinvointiin ja asiakastyöhön.

3.4 Ihmisluonnon uuden mallin mukaisesti määrittäminen

Palaan havainnointikäyntini muistiinpanoihin ja analysoin niiden perusteella nyt henkilöiden luonteet Ihmisluonnon uuden mallin mukaisesti. Käytän alussa MBTI mukaista, analyysissä oman mallini mukaista ja lopussa OPS mukaista tyyppimäärittystä.

ESFJ ja työkalun kohta 1. On havainnointini ja analyysini mukaan hieman hermostunut ihmisistä, joten on todennäköisesti päättäjätöimintojohtoinen eli D>O. 2. Näyttäisi tietävän enemmän muista kuin itsestään, joten extroverttipäätätjä eli De>Di. 3. Vaihtaa jonkin verran aihetta ja keskeyttää itseään, joten toinen pelastaja on extraverttihavainto eli Oe>Oi. 4. Priorisoi yhteisön arvoja, joten ensisijaisesti tunteva F>T. 5. Kiinnostuneempi kokonaisuudesta kuin yksityiskohdista, joten intuitiivinen eli N>S. 6. Kertoo tarinoita muista ja prosessoi yhdessä eli julkisesti, joten Publicum korkeammalla kuin Secretum eli P>S. 7. Osaa puhua, kuten Powersit kuvaavat, joten Bucina vahvempi kuin Consumere, mutta itse sanoisin että B ensin koska ostaa muiden suosiota eli B>C. 8. Vaikuttaa energiajohtoiselta eli PBSC. 9. Vakaa kokonaishahmotelmassa, joten maskuliininen intuitio eli mN. 10. Ei puske ryhmässä muita, joten feminiininen ulkoinen päätätjätoiminto eli fDe. Lopullinen hypoteesini tyypistä on OPS mukaisesti ilmaistuna FF-Fe/Ne-PB/S(C). Pysyin siis samassa MBTI-tyypissä – mutta ”hyppääjä” versiona – siitä minkä hän oli itselleen saanut nettitestissä. Jos tyypitykseni on oikein niin hän on mm. ensi sijassa vastuullinen yleisestä tunnelmasta ja ulkoisista skeemoista. Työ on hänelle henkilökohtaista. Puskee itseään ei muita. Suurin haaste on maailmankuvansa päivittäminen ja riivaaja ongelmat henkilökohtaisen identiteetin kanssa sekä ajankohtaiset ongelmat tiettyjen ihmisten kanssa. Näissä piilee myös hänen työhyvinvointinsa dilemman ratkaisut. Samasta tyypistä esimerkkinä Byron Katie (OP Database, 2021).

Itsensä ENFJ tyypiksi parhaiten sopivaksi määrittänyt. 1. Todennäköisesti O>D koska on suhteellisen balanssissa päätöksien kanssa itsestä ja yhteisöstä, mutta jumissa kun puhutaan kontrollista ja kaaoksesta. 2. De>Di koska kasaa yhteisön tarinoita. 3. Oi>Oe koska pyrkii järjestämään tietoa. 4. F>T koska fiilis on niin tärkeä. 5. N>S koska enemmän epämääräinen kuin konkreettinen. 6. P>S koska ryhmässä hyvin esillä. 7. B>C koska johtavat toiminnot määrittävät jo tämän ja antaa muille tiivistä asiaa. 8. BPSC koska enemmän energia kuin informaatio vaikutteinen. 9. Tästä olen vähiten varma, mutta luulen nähneeni eniten liikkumattomuutta faktoissa, joten mS. 10. Puskee muita julkisesti, joten mDe. Lopullisessa hypoteesissani päädyin eri MBTI-tyyppiin, kun hän nettitestinsä perusteella päätyi. OPS mukaisesti MM-Ni/Fe-BP/S(C) ja MBTI-tyyppi on extravertti INFJ. Vakaasti vastuullinen ensi sijassa sisäisestä abstraktista. Toissijaisesti joustavasti vastuullinen yleisestä tunteesta. Hyvin extravertti, työskentely ja lepo

silti suhteellisen tasapainossa. Työ on henkilökohtaista, muiden vastuulla ja joustavaa. Suurin kehityksenpaikka on saada asioita toimimaan ja päivittää maailmankuvaansa. Työhyvinvoinnin suurin haaste on asioissa. Samasta tyypistä ei ole esimerkkiä mutta on C ja S toimintoyhdistelmältä toisinpäin on esimerkiksi Keith Barry (OP Database, 2021).

Itsensä ENFP tyypiksi parhaiten sopivaksi määrittymisen saanut. 1. O>D koska on tasapainoinen päätöksentekijätoiminnoiltaan. 2. Di>De koska kasaa omia tarinoitaan. 3. Oe>Oi koska vastaukset tuntuvat löytyvän keräämällä lisää asioita ja organisoii myöhemmin. 4. F>T koska päätökset ovat tunne ja arvopohjaisia. 5. N>S koska asiat ovat yhdistelty ilman esiintuotua konkreettisuutta, eli arvaaminen on helppoa ja todentaminen vaikeaa. 6. P>S koska prosessoi asioita hetkessä muiden kanssa. 7. C>B koska ottaa tietoa vastaan tehokkaammin kuin jakaa. 8. CPBS eli informaatio>Energia koska ottaa ja jakaa informaatiota suhteellisen tasapainoisesti. 9. Maskuliininen-N koska puskee hahmotelmaansa. 10. Joustava-De koska ei puska ulkoista päätöksentekoaan. Lopullinen hypoteesini tyypistä OPS mukaisesti ilmaistuna on FF-Ne/Fi-CP/B(S). On vakaasti ja ensisijaisesti vastuussa käsitteellisistä asioista sekä arvot ovat, hyvin näkyvästi identiteetissä. Työ on yhteistä ja joustavaa. Päätöksenteko on tasapainossa identiteetin ja yhteisön välillä. Nopea kokonaisuuden hahmotelman oppija ja haluaa opettaa. Suurimmat riivaaja kehityshaasteet ovat henkilökohtaisessa prosessoinnissa – minkä näyttää selittäneen – ja tosiasiallisessa konkreettisuudessa. Samasta tyypistä esimerkkinä Dario Nardi (OP Database, 2021).

Itsensä ISTP tyypiksi parhaiten sopivaksi tyypittänyt. Ensivaikutelmana introverttiys ja hyökkävyys ulospäin. Ei informatiivinen, muut hakevat häneltä tarkennuksia. Reagoiva, ei ota kantaa oma-aloitteisesti. Eli vaikuttaisi olevan introvertimmasta päästä. Kun puhuu, niin on melko hyökkäävä siitä mitä itse haluaa. Sekä De tarve että riivaaja on maskuliininen. 1. D>O etusijalla koska on varsin pragmaattinen. 2. Di>De edellä mainituin perustein lisäyksenä, että hänen oma mielipiteensä on keskeinen. 3. Oe>Oi koska hyppii aiheissa ja reagoi nopeasti ulkoa tulevaan. 4. T>F koska puhuu, mikä toimii hänelle. 5. S>N koska perustelee konkreettisesti. 6. Säästää energiaa itselleen, eikä jaa sitä muille, joten S>P. 7. Ottaa informaatiota mieluummin sisään ja jakaa, kuin keskittyy muihin, joten C>B. 8. Tieto>Energia koska ei jaa juurikaan energiaansa, mutta tiedon kerääminen, energian säästäminen ja ajoittainen tiedon jakaminen on

tärkeää, eli CSBP. 9. Maskuliininen-S koska puskee konkreettista. 10. Feminiininen De koska puskee sitä, mikä toimii itselle. Lopullinen hypoteesini tyypistä OPS mukaisesti ilmaistuna on MF-Ti/Se CS/B(P). Toimintojen modaliteetteja mietin paljon, mutta tietty ”rapeus” luonteessa viitanee maskuliinisiin riivaajatoimintoihin. Jos olen oikeassa, niin tämä tyyppi kokee yleiset arvot hankalina, muiden vastuuna ja puskee niitä myös vakaasti muiden vastuulle, samalla joustuen siitä mikä toimii itselle. Suurin tasapainottomuus on siis energian jakaminen ja yhteisön arvojen kunnioittaminen. Samasta tyypistä esimerkkinä Paul Provenza (OP Database, 2021).

Itsensä ISFJ tyypiksi parhaiten sopivaksi tyypittänyt. Selkeän iS introvertti, rauhallisen varma ja puhuu mistä tykkää. Ensivaikutelmana reagoiva, kontrolli ja tasapaino itsen ja yhteisön välillä. Kehuu muita informatiivisuudesta, eli saa itse Oi kontrollin tarpeelle tyydytystä ja on Fe muille. 1. O>D koska ikään kuin hallitsisi tilannetta, ilmeisen tuplapäättäjää. 2. Di>De koska on niin vahvasti introvertin puolella ja puhuu henkilökohtaisia mielipiteitään. 3. Oi>Oe koska kasaa informaatiota ja kertoo sitä siten kootusti, eikä säntäile kaiken kuulemansa perässä ulkoisesti. 4. S>N koska näyttää datan sen ensiksi kerättyään ja pysyy konkreettisesti aiheessa. 5. F>T koska on niin hyvään oloon keskittyvä. 6. Säästää energiaa itselleen, eli S>P. 7. Ottaa informaatiota enemmän sisäänsä kuin mitä jakaa sitä, eli C>B. 8. Info>Energia, koska ottaa sisään informaatiota, säästää energiaa itselleen, jakaa informaatiota, eikä jaa energiaa muille. 9. On vakaa ymmärryksessä ei konkreettisesti, joten f-S. F-De koska ei puske muita. Lopullinen hypoteesini tyypistä on FF-Si/Fi-SC/B(P). Olen yllättävän varma tyypityksestä, vaikka hän antoi ehkä kaikkein vähiten mitään mistä saada kiinni. Ehkä kuitenkin se mitä teki, oli niin selkeää, että kaikki palaset loksahelivät helposti paikoilleen. Jos olen oikeassa niin hän omaa kehittyneen sisäisen maailman prosessoinnin ja uuden ottamisen osalta. Vaikuttaa hyvin tasapainoiselta, kuten monet IxxJ tyypit, koska he eivät halua näyttää pelkäävänsä laajoja hallitsemattomia asioita. Hallitsee käytöstään tietoisesti ja Fi päättää, antaa itsestään Si selkeän ja organisoidun kuvan. Ihmissuhteudessa ehkä haasteeksi jää se, ettei jaa energiaa muiden kanssa, mutta vaikuttaisi kompensoivan sen hienosti. Käyttäytyy älyttömästi puuttuvien ulkoisten abstraktien kaavojen johdosta. Samasta tyypistä esimerkkinä Emmy Cho (Emmymadeinjapan) (OP Database, 2021).

Seuraava henkilö ei ollut tehnyt esityypitystä. Annan hänelle yhtenäisyyden takia MBTI-tyyppin mukaisen koodin oman tyyppitykseni perusteella, eli ESFP. Ensivaikutelmana extravertti aistiminen pomppaa ensiksi hänestä silmään. Hyvin paljon liikettä. Kysyy muiden mielipidettä aika painokkaasti, moneen kertaan. 1. O>D koska tuntuu olevan jumissa asioissa ja päätöksen tekijät tasapainossa. 2. Di>De koska on enemmän omassa tarinassaan kuin muiden. 3. Haluaa lisää informaatiota, kun ei ymmärrä, joten Oe>Oi 4. Vetoaa tunteisiin enemmän kuin järkeen, joten F>T. 5. Pyytää todisteita ja näyttämään hänelle konkreettista faktaa, kun ei ymmärrä, eli S>N. 6. Jakaa energiaa muille enemmän kuin säästää sitä itselleen, joten P>S. 7. Ottaa informaatiota mieluummin sisäänsä kuin jakaa sitä muille, joten C>B. 8. Info>Energia koska ottaa tietoa sisään, jakaa energiaa sekä prosessoi muiden kanssa ja tarvetta puhumiseen on paljon. Näin Secretum on todennäköisin viimeinen toimintoyhdistelmä. 9. Maskuliininen-S koska puskee konkreettisesti. 10. Maskuliininen-De koska painostaa toisia kysymyksillä. Lopullinen hypoteesini tyyppistä OPS mukaisesti on MM-Se/Fi-CP/B(S). Jos olen oikeassa, niin on varsin energinen ja puhelias itsestään. Painostaa ulkoisesti tilanteessa, mutta jälkikäteen tuntee henkilökohtaisten tunteiden taakan ja yksin prosessoiminen on vaikeaa. On myös nopea oppimaan ja tosiasioissa vakaa ja vastuullinen. Voi vaikuttaa rauhattomalta matalan Secretum toimintoyhdistelmän johdosta. Käyttäytyy välillä älyttömästi vajaiden henkilökohtaisten abstraktien kaavojen takia. Samasta tyyppistä esimerkkinä Ben Affleck (OP Database, 2021).

4 POHDINTA

Tarkoitukseni muodostui käydä työssä läpi sen, miten ihmisluonto ymmärretään, toimii ja määritetään eri tavoilla ja lopulta uuden mallin mukaan. Koska tällaisen ymmärryksen rakentaminen on iso ja monia esimerkkejä vaativa kuvaus, ei se yrityksistäni huolimatta mitenkään mahtunut siihen muottiin mikä YAMK lopputyötä varten on kommunikoitu. Päädyin näin laittamaan työhön erityisesti ne määrittymiset, joiden avulla ihmisluonnosta mallista puhutaan ja sen mukaisia ominaisuuksia lasketaan. Tämä työ on oppikirja uuteen malliin, minkä hyödyntäminen helpottuu sitä mukaan, kun siihen saa opastusta ja se tulee tutuksi. Opin haltuunotto johtaa tyyppitystyökalun

käyttämisen oppimiseen ja kykyyn hyödyntää oppimaansa. Taito auttaa tekemään vaikuttavammin sen minkä tekee jo valmiiksi. Tulevaisuudessa tämä ja tämän kaltainen tulee joka alalle, toivottavasti myös sosiaalialan tarpeisiin, koska mielestäni se soveltuu sen vaikuttavuuteen parhaiten. Näin ihmisluonnon ymmärtäminen auttaa ihmis-työssä. Jos emme hyödynnä tyypittämisen mahdollisuuksia niin muut kuitenkin hyödyntävät ja suhteellinen asemamme heikkenee. Kyseessä on kilpajuoksu uuden hyödyntämisessä, ja sen seurauksena tulee olemaan voittajia ja häviäjiä.

Ymmärrän että työ on vaikea, koska se on enimmäkseen kaikille uutta asiaa. Se on myös ehkä liiankin intellektuelli, mutta toivomukseni on, ettei se olisi ongelma tällä koulutustasolla. Työn ei tarvitse – eikä se voi – aueta kaikille, kuten vain uskonoppi-neet tai omaan alaansa perehtyneet tiedemiehet tuntevat tarkimman ja uusimman tie-don omasta asiastaan ja maallikoille riittää usko. Olen työssä puskenut itseäni niin pit-källe kuin resurssini ovat antaneet myöten ja raportoinut sen mallin minkä työllä olen saavuttanut. Ei pidä olettaa, että lukemalla työn kerran läpi ymmärtää kaiken mitä siinä on, saatikka sitä selailemalla ymmärtäisi mistä siinä on kyse. Ihminen ei toimi niin. Ihmisluonto oppii vähän kerrassaan kontekstin ja liikkumattomien tosiasioiden kautta. Panos ymmärrykseen on kuitenkin voittajien ja häviäjien välillä.

Vasta omakohtaisesti tarvitessani tieteellistä prosessia aloin ymmärtää todella mitä sillä tarkoitetaan. Toki olin sen ymmärtänyt pääpiirteissään ennenkin, mutta vasta nyt ymmärsin, miksi se on niin tärkeä. Kun voimme oikeasti ymmärtää ihmisluontoa, niin silloin voimme alkaa katsomaan kaikkia vaikutusmekanismeja ja sitä kokonaisuutta mikä esim. milläkin johtamistavalla syntyy. Sillä ymmärtämällä ihmisen toimintaa ymmärrämme myös ihmistenvälistä toimintaa, ja sillä on arvoa kaikille ihmisille. Koska tyypittäminen oli niin vaikeaa, enkä ollut tyytyväinen sen oppimiseksi käytet-tävissä olevaan materiaaliin niin päädyin itse määrittelemään sen mitä tyypityksessä havainnoidaan. Sen nyt tehtyäni tyypittäminen muuttui jopa helpoksi, ei aina, eikä kai-kilta osiltaan, mutta välillä. Nyt minun on vaikea olla näkemättä ihmisten pelastaja- ja riivaajatoimintoja, missä he joustavat tai puskevat, asennesuuntauksia ja tiettyjen tar-peiden ilmenemistä kaikkialla ympärilläni. Ideani ihmisyydestä on kokenut merkittä-vän muutoksen. Luonnettamme edustavia on maailman johtavissa asemissa ja heitä tarkkailemalla, opimme paljon itsestämme voiden näin lisätä panostamme.

Aikanaan haastattelija penäsi tuoreelta The Beatles yhtyeeltä mitä heidän nimensä tarkoittaa, koska sellaista sanaa ei ollut. Yhtye vastasi, että se tarkoittaa heidän yhtyettään ja on heidän nimensä, mutta haastattelija ei ymmärtänyt ja penäsi vain, että mitä se tarkoittaa. Lopulta Lennon kertoi, että nimi ei tarkoita mitään muuta kuin heidän yhtyettään. Eli aluksi se ei tarkoita ihmisille mitään, mutta aikanaan kun he ovat kuuluisia niin kaikki ymmärtävät mitä se tarkoittaa. En tiedä onko tarina tosi, mutta anekdootti on sama. Ihmisluonnon uusi malli tai sen termit ei tarkoita ihmisille vielä juuri mitään, koska kukaan ei ymmärrä mitä ne tarkoittavat. Aikanaan kun sitä hyödynnetään kaikessa mitä ihmiset tekevät, niin kaikki ymmärtävät merkityksen.

Kirjoitin mallista 150 000 valmista sanaa erilaisilla tavoilla lopputyöhön. Kerroin miten se toimii ja miten sitä voi hyödyntää. Lopulta tiivistin työn noin sataan sivuun eli reiluun 30 000 sanaan. Koen tarpeelliseksi aukaista teoriataustoja niin laajasti, jotta lopullinen malli voidaan ymmärtää oikeassa kontekstissa. Työni ei ole valmis, mutta tämä työ on. Mallista hyötyy kaikki ihmiset. Niin työnantaja, työntekijä, asiakas, työn tilaaja kuin yhteiskuntakin. Kun joku käyttää sitä, saa hän edun koska osaa ja ymmärtää jotain millä luoda muille arvoa. Mutta jos kukaan ei tunne mallia ei kukaan saa siitä mitään hyötyä. Kun malli on luotu niin seuraavaksi sitä tulee tarkentaa käytännön kautta ja tehdä tutuksi. Kokeilujen kautta saa asioita vietyä hyvinkin pitkälle loogisesti. Ei Einstein luonut omaa todellisuuden malliaan päässään ja sitten vain kirjoittanut valmista mallia paperille. Kun olen saanut näin hypoteeseja aikaan, niin tarkistan, onko ne myös todellisuudessa yhtä päteviä.

Maailmalla on tuhansia ja Suomessakin on jo paljon ihmisiä, jotka ovat vuosien ja kuukausien ajan tutustuneet OPS tyypittämiseen. Olen monien heidän kanssaan ollut yhteyksissä. Nämä ihmiset ymmärtävät sen hyödyt ja kukin yrittää sitä hyödyntää elämässään. Monen olen kuullut sanovan, että he eivät puhu asiasta kuitenkaan oman elämänsä ihmisten kanssa, koska heitä ei ymmärretä. Jungilaisessa tyypittämisessä kuten kaikilla aloilla on oma kielensä. Kieli mahdollistaa siitä puhumisen. Ilman kieltä siitä ei voi puhua, mutta se on myös täyttä hebreaa kaikille niille, joita asia ei kiinnosta ja jotka siihen eivät ole vihkiytyneet. Esimerkiksi tätä työtä ei voi ymmärtää, jos sitä ei lue alusta asti ja tule tutuksi tässä käytettyjen termien kanssa kontekstissa. Konteksti on määritelmällisesti ”tekstikatkelma, joka ilmentää nimityksen käyttöä” ja ”joissakin tapauksissa konteksti auttaa lukijaa ymmärtämään käsitteen paremmin (Tieteen

termipankki, 2021). Olen tehnyt vastuuni siinä, että olen uudelleen kirjoittanut työtä moneen kertaan ja yrittänyt luoda siitä lisääntyvän ymmärryksen kautta jatkuvasti ymmärrettävämmän ja tähän päädyin resurssien loppuessa. Arjessa mallista puhuessa olen tullut ymmärretyksi, koska voin resonoida siihen, miten kuulija tietoa ottaa vastaan. Mutta näitä uusia termejä tarvitaan, jotta asiasta voi puhua teoriatasolla selkeästi. Ihmiset vetoavat resurssien puutteeseen silloin kun jokin asia on vaikea. Tämä pitää paikkansa. Vaikean asian tekeminen on vaikeaa puutteellisten resurssien takia. Esimerkiksi NT on vaikeaa, jos on SF pelastajat. Silloin kaavojen ja mallien ymmärtäminen vaatii keskimääräistä enemmän panosta.

Mallia hyödynnetään elämässä siten, miten kaikkia muitakin malleja. Kohdatessamme asiakkaan on tarkoituksemme olla hänelle ja palvelun ostajalle hyödyksi. Ymmärtämällä asiakkaan luonteen yksilöllisyyden suhteessa ihmisluontoon kokonaisuudessa voimme olla hänelle hyödyksi. Esimerkiksi voimme nähdä, että asiakkaan ongelmat johtuvat suurelta osin hänen johtavan toimintonsa ja heikomman toimintonsa välisestä epätasapainosta ja tehdä hänet tietoisemmaksi tästä, jotta hän osaa korjata tilanteen vähitellen omatoimisesti. Esimerkiksi jos joustavien aistimusten riivaajan (fS) luonteen omaava ei opi koulussa vieraiden kielten sanastoja ulkoläksynä, johtuu se siitä, että hän on sekä joustava, tiedostamaton että näistä syistä motivoitumaton. Hän oppii motivoitumalla niiden opetteluun ja kenties opettelemalla uuden kaavoihin perustuvan vakaan intuitiivisen (mN) muistisäännön ulkolukuun, esim. muistipalatsitekniikka tai vastaava.

Toinen asiakas saattaa olla masentunut ja yksinäinen. Kun hänen luonnettaan havaitsee voi selvittää, että hän on joustava yhteisöllisyys (fDe) johtoinen, joten masennus johtuu etupäässä siitä, että hänellä on suuri tarve liittyä suurempaan yhteisöön, mutta hänellä on ihmisiin liittyvää ahdistusta vakaan henkilökohtaisen identiteetti riivaajansa (mDi) takia. Tällöin hänet kannattaa tehdä tietoiseksi tästä asiasta ja yhdessä harjoitella sosiaalisten tilanteiden kohtaamista ja tutustuttaa häntä uusiin ihmisiin, joihin hän voi liittyä ja heimoutua. Eli ihmisluonnon uuden mallin hyödyntäminen perustuu sen tuomaan ymmärrykseen ja siihen että sen kautta voi auttaa ketä tahansa ihmistä siinä missä hän apua kaipaa. Eli panoksemme nousee entistä vaikuttavammaksi. Emme hylkää muita menetelmiä, vaan hyödynnämme kaikkea yhdessä.

Tietoisuustaidot voi olla avuksemme masennuksen, ahdistuksen, stressin ja kivun lievittämisessä, mutta se voi lisäksi olla tie onnellisempaan, rennompaan ja tietoisempaan elämään. Tutkimus osoittaa, että näiden taitojen säännönmukainen harjoittaminen tukee fyysistä terveyttämme ja lisää vastustuskykyämme. Myös lapset ja nuoret hyötyvät samoista harjoituksista ja saavat niistä apua mm. keskittymiseen, rauhoittumiseen ja oppimiseensa. (Suomen mielenterveys ry, 2021)

Meillä ei ole ollut juurikaan kykyä mitata sosiaalityön vaikuttavuutta tai edes tietää mihin vaikuttavuus, milloinkin perustuu. Meidän tulee ymmärtää, että sosiaalityön tarkoitus on auttaa sekä yksilöä että sitä kautta yhteisöä. Tehdä yhteiskunnasta parempi paikka kaikille ja ymmärtää että se on kaikkien etu. Tarvitsemme mahdollisuuden tehdä vaikuttavaa työtä niin että ymmärtää mitä tekee ja miksi hyvinvointi lisääntyy.

Luontomme toimimisesta muodostuu yksilö ja sen algoritmi, mikä saa meidät tietoiseksi toiminnastamme ja tekemään tietoisia valintoja, jotka eivät kuitenkaan ole ihan niin vapaita kuin moni meistä ajattelee. Olemme osa luontoa, mikä on muokannut meitä luonnon valinnan keinoin, niin että olemme eläviä esimerkkejä luonteemme mukaisesta toiminnasta, eli lähes täydellisestä sopeutumasta olosuhteisiin mihin lajimme ja yksilömme on syntynyt. Näin eromme ovat kaikki luonnollisia, mutta meille toiset saattavat näyttäytyä luonnottomina, koska eivät toimi niin kuin me itse tai olemme kulttuurissamme oppineet ja kehittäneet.

Powersit ovat hieman raottaneet sitä kaikkea mitä he ovat nähneet tyypittämiensä ihmisten kategorioissa ja itse pystyy heidän työtään seuraamalla havaitsemaan monenlaista. Annan muutaman esimerkin. Tiettyjen 512-tyyppien keskuudessa esiintyy esimerkiksi enemmän HLBT ihmisiä. Monien tyyppien osalta sen kategorian ihmisten fyysinen ulkonäkö on selkeästi havaittavissa. Identtiset kaksoset eivät ole täysin samaa tyyppiä, mutta heissä on keskimäärin paljon samoja piirteitä yhdeksästä binäärikolikosta. Samojen tyyppien kategorioissa on myös hyvin samoilla aloilla työskenteleviä ihmisiä. Ehkä nämä esimerkit myös herättävät mieliin myös joitain mahdollisuuksia siitä mitä tyypitys pitää sisällään. Tyypimme myös indikoi monia sellaisia ominaisuuksiamme, joita nykyään diagnosoidaan myös häiriöiksi niiden häiritessä esimerkiksi ”normaalia” oppimista. Tällaisesta esimerkki voisi olla mm. lukihäiriö. Jos tyyppi on hyvin tiedostamaton konkreettisesta niin hänen silmissään kirjaimet ja sanat

pomppivat helposti. Mm. tällaisista on indikaatiota Powersien ”virallisesti”-tyypittämien välisissä keskusteluissa. Voimmekin ehkä tulevaisuudessa selittää entistä tarkemmin monia ihmisten ominaisuuksia heidän tyyppinsä kautta. Jälleen tämä ei tarkoita, että tyyppi määrittäisi asian, vaan että tiettyjen tyyppien keskuudessa on keskimääräistä enemmän jotain.

Näytän vielä lyhyesti, miten aikaisemmin työssä käsittelemäni Maslowin tarvehierarkia korreloi luomiini uusiin kuuteen toimintoyhdistelmään. Haen Maslowin tarvehierarkiasta edellä kuvaamiini toimintoyhdistelmiin parhaiten sopivat – toisiinsa indikoivat –, työni metodien avulla. Maslowin mukaiset ”ihmisen tarpeet” yhdistyvät OPS-kautta jatkokehittämiini toimintoyhdistelmiin varsin toimivasti. Maslowin tarpeiden siteeraus Koltko-Rivera (2006, s.303). 1. Fysiologiset tarpeet (hengissä säilymisen fyysiset edellytykset, kuten ruoka, juoma, hengitysilma) = päättäjätöimintoyhdistelmän tuottama panos. 2. Turvallisuuden tarpeet (suojautuminen erilaisilta vaaroilta) = intraversiolliset Secretum toiminnot. Intraversiollinen suojaa reviiriään, kun extraversiollinen menee laajentamaan reviiriään. 3. Yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet (ystävyyden, rakkaus, ryhmään kuuluminen) = Publicum extraversiotoiminnot. Ollessaan kanssakäymisessä muiden kanssa on kyse laajentavasta toiminnasta. 4. Arvonannon tarpeet (itsearvostus, kunnioituksen saaminen muilta) = Consumere ja sen mukainen toiminta. Itsearvostusta ja kunnioitusta saa muilta, kun ottaa heidän asiansa huomioon ja tekee heidän ja itsensä eteen kulttuurin mukaisia asioita. 5. Itsensä toteuttamisen tarpeet (omien kykyjen saaminen täyteen käyttöön esimerkiksi työssä tai vanhemmuudessa) = Bucina toimintoyhdistelmä. 6. Itsensä ylittämisen tarpeet (kokemus jostain itseään suuremmasta esimerkiksi hengellisyyden tai opiskelun kautta) = Havaintotoimintoyhdistelmän tuottama kasvu. Tässä on yksi tapa saada esiin kahden mallin yhteisiä tekijöitä.

Mihin sinä tietoisuutesi jatkuvasti kohdennat, tekee sen mikä sinä olet, tai kuten Di johtoinen Jung (1991) sanoi; ”Me emme ole se, jota meille on tapahtunut, vaan se, miksi päätämme tulla”. Joku Oi johtoinen puolestaan voisi sanoa, että olemme juuri sitä mitä meille on tapahtunut, koska hän olisi tietoisempi havainnoista, kun Jung on tietoisempi päätöksistä. Jos halutaan ymmärtää, niin meidän on ensiksi ymmärrettävä minkä toiminnon kautta puhumme.

Kun piirteet ja tyypit otetaan yhteiskunnassa käyttöön täysimääräisesti, muuttaa se maailmaa hyvin paljon. Silloin meillä on mahdollisuus tiedon perusteella olla laittamasta ihmistä tilanteeseen missä hänen menestymismahdollisuutensa ovat heikot. Samoin voimme ohjata ihmisiä tilanteisiin missä heillä on suuret mahdollisuudet menestyä. Kun näin aletaan toimia niin ihmisen keskimääräinen hyvinvointi ja tuottavuus lisääntyy. Ajattelenkin että tämä on uuden teknologisen hypyn paikka. Kun kehittyneet maat kamppailevat alhaisen syntyvyyden ja näin laskevan tuottavuuden parissa, niin tässä on mahdollisuus siihen millä seuraava suuri tuottavuusloikka voidaan saavuttaa. Ennen sitä on kuitenkin tehtävä vielä paljon tutkimusta, asian on läpäistävä monta vastusta ja maailmaan on alettava konkreettisesti muuttaa. Tuo tulevaisuus on kuitenkin aivan käsiemme ulottuvilla. Kuvaamani kaltaisen persoonallisuusjärjestelmän mallin soveltamisala on suuri, sillä käytännössä niillä on vaikutus kaikkeen siihen mitä ihmiset tekevät. Tietysti kehitys ja implementointi lähtee jostain liikkeelle ja jossain toisessa paikassa se kokee vastustusta. Mutta kun vanhat sukupolvet poistuvat ja uudet oppivat asian jo koulussa, niin silloin se on osa meidän elämäämme ilman erityistä kyseenalaistamista. Dave Powers kertoo haastattelussa, miten eräs heidän asiakkaansa on jo tehnyt koodin siitä, miten tekoäly tekee tyyppitystä nettivideoiden perusteella. Tämä henkilö oli kuitenkin pelästynyt kuinka nopeasti ja hyvin se oli alkanut toimimaan ja haudannut projektinsa toistaiseksi. Tämän voi tehdä lähes kuka tahansa koodauksen taitaja, joka on kiinnostunut ottamaan selville, miten OP-järjestelmä toimii. Mietin vain, että kauanko siihen menee, että isot teknologiayhtiöt integroivat tällaisen teknologian omaansa ja alkavat luomaan sillä uutta arvoa.

Oppiminen on opetustavan suhde oppimistapaan. Näin emme voi jatkossa enää arvioida vain oppijan oppimista, sillä jos oppilas ei opi niin on kyse yhtä lailla opetuksen tavasta. Jokainen opettaja ei sovi yhtä hyvin jokaiselle oppijalle, joten tulevaisuudessa olisi suotavaa tehdä tutkimusta tämän asian parissa, jotta saamme yhä osaavampia ihmisiä koulutusputkiemme läpi. Olisikin hyvä yhdistää mm. behaviorismin ja humanismin teorialuonnon todelliseen malliin.

Työlle ei ole keskeisiä suomenkielisiä lähteitä eikä kaikille termeille ole vakiintuneita käännöksiä. Suomennan lähteiden materiaalia, jotta voimme käyttää työn tuloksia suomeksi, mutta koska eri tahot käyttävät erilaisia termejä samoista asioista niin pyrin käyttämään niitä niin että ne tulevat keskenään ymmärrettäviksi. Jung loi

perussanaston, ja koska MBTI on kaikkein levinnein ja tunnetuin, niin Beebe ja Powersit käyttävät myös niitä termejä. Käytän heidän kaikkien termejä, kuitenkin valintaa ja yhdistämissä tehden. Kun uudet löytämäni asiat tarvitsivat uusia termejä, halusin käyttää latinaa, jotta niistä puhuminen ei jää vain yhteen kielialueeseen kiinni ja joka kielellä ole niille erilaisia merkityksiä. Esimerkiksi latinan Publicum sanalle on myös publisiteetti suomennus olemassa, kuten myös englanniksi se on sama Publicity ja kaikilla kielillä se tarkoittaa julkisuutta (googlekääntäjä.fi, 2021).

Aluksi tein työn kattavampana, mutta olisin halunnut ottaa siihen yhä useampia teorioita rinnakkaistarkasteluun. Resurssimme ovat kuitenkin rajalliset, joten jätän uusille aluille ja jatkolle näin tilaa. Tiivistin työtä lopulliseen versioon siis huomattavasti. Työn ollessa valmis tulisi siitä parempi, kun sen tekisi uudelleen kaikkea sitä hyödyntäen mitä sen aikana on oppinut, aivan kuten talonrakennuksessaakin sanotaan käyvän. Kehitysehdotuksena vastaavien töiden ja koulutusten tekemiseen on, että opintojen aikana tehtäisi harjoitustyö, joka valmistaa meidät tekemään varsinaisen työn. Näin kaikki voisi johtaa kohti parempia tuloksia. Jatkotutkimuksena suosittelen kaikenlaista vertailevaa ja selventävää tutkimusta OP-järjestelmään ja siitä ja muista lähteistä kehittämääni lisäarvoa ja ymmärrystä tuovaan malliin. Kaikki lisätutkimus on arvokasta tavoilla, joita ennen niiden hyödyntämistä on vaikea määrittää.

Yksinkertaiset asiat ovat yleensä niitä parhaita. Löysin työssä myös vastauksen työhyvinvoinnin dilemmaan. Jokaisen hyvinvoinnissa on yksi muita herkempi kohta ja se on joko asiat tai ihmiset, tai tarkemmin, jokin asia, tai jokin tietty ihminen, sillä hetkellä. Yhteisö tekee parhaansa työhyvinvoinnin eteen pitämällä näistä molemmista huolen. Yksilö auttaa itseään parhaiten ottamalla selvää kummasta hänelle on kyse. Jos riivaajamme iskee samanaikaisesti kahdesta suunnasta, eli vahvasti siihen missä olemme epävarmoja, niin se aiheuttaa traumoja ja erityisesti mitä nuorempia olemme. Kun malli aukeaa, on se erityisen hyvä selittämään ihmisen tuskaa ja kun tuskan syyt selviävät, se myös helpottaa.

LÄHTEET

16personalities. (2021). Haettu 29.4.2021 osoitteesta <https://www.16personalities.com/articles/assertive-architect-intj-a-vs-turbulent-architect-intj-t>

Ahtola, A. (12.4.2020). Henkilökohtainen viestittely Suomen psykologiliiton puheenjohtaja Annarilla Ahtolan kanssa.

Auvinen, S. (2001.) 16 persoonallisuustyyppiä. Työkirja. Helsinki: Innotiimi Products Oy

Beebe, J. (2017). Energies and Patterns in Psychological Type: The reservoir of consciousness. Routledge Taylor & Francis Group.

Beebe, J. (2008). Evolving the Eight function Model: 8 Archetypes guide how the function-attitudes are expressed in an individual psyche. C.G. Jung Society of Atlanta.

Berens, L. (2010). Understanding yourself and others. Radiance House.

Biomag.hu.fi. (n.d.). Aivotoiminnan biokemiaa. Haettu 26.11.2021 osoitteesta <https://www.biomag.hus.fi/braincourse/L4.html#RTFToC10>

Briggs Myers, I. (n.d.) Tyyppi-opas. Kuudes painos. https://eu.themyersbriggs.com/-/media/Files/PDFs/Book-Previews/MBSF0076e_preview.pdf

Dunderfelt, T. (2011). Elämänkaaripsykologia. Helsinki: WSOYpro Oy.

Dunderfelt, T. (2012). Tunnista temperamentit: väriä elämään ja itsetuntemukseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Erikson, T. (2014). Idiootit ympärilläni. Kuinka ymmärtää muita ja itseään. Atena Kustannus Oy.

Eysenck, M.W & Keane, M.T. (2005). Cognitive Psychology: A Student's Handbook. 5th Edition. Psychology Press.

Gerhardt, S. (2008). Rakkaus ratkaisee. Varhaisen vuorovaikutuksen merkitys aivojen kehittymiselle. Edita.

Goldstein, K. (1947) Organismic approach to the problem of motivation. Transactions of New York Academy of Science 9. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjJ6bbPudHwAhUvtYsKHWXIARAQFjABegQIB-BAD&url=https%3A%2F%2Flink.springer.com%2Fchapter%2F10.1007%2F978-94-010-2855-4_12&usg=AOvVaw3LsJIdB-utHI2KJmnlhYHS

Googlekääntäjä.fi. (2021). Haettu 1.11.2021 osoitteesta <https://translate.google.fi/?hl=fi>

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. (2004.) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. (1997.) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hogrefe Psykologien Kustannus Oy. (2021). PK5 – persoonallisuustesti. Haettu 16.5.2021 osoitteesta <https://www.hogrefe.fi/testit/PK5>

Isaacs, W. (2001). Dialogi ja yhdessä ajattelemisen taito. Helsinki: Kauppakaari

James, F. (30.5.2021). [Youtube-sisällöntuottaja]. Youtube. <https://www.youtube.com/channel/UCxc0c4cOfmSUnzX9uY7Jww>

Jung, C.G. (1921). Psychological Types. An internet resource developed by Christopher D. Green, York University, Toronto, Ontario. <https://psychclassics.yorku.ca/Jung/types.htm>

Jung, C.G. (1957). Great Minds of the 20th Century: Dr. Carl Jung. <https://youtu.be/bs3HK3pxVAY>

Jung, C.G. (1991). Symbolit, piilotajunnan kieli. Helsinki: Otava.

Jyväskylän yliopisto. (2015). Psykoanalyttinen teoria. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/psykoanalyttinen-teoria>

Keltikangas-Järvinen, L. Räikkönen, K. & Puttonen, S. (2001). Onko luonto oikeudenmukainen? Synnynnäinen temperamentti ja stressinsietokyky. Tieteessä Tapahtuu, 19(1). Haettu 10.11.2021 osoitteesta <https://journal.fi/tt/article/view/57913>

Koltko-Rivera, M. (2006). Rediscovering the Later Version of Maslow's Hierarchy of Needs: Self-Transcendence and Opportunities for Theory, Research, and Unification. Review of General Psychology, nro Vol. 10, No. 4, s. 02–317. <http://academic.udayton.edu/JackBauer/Readings%20595/Koltko-Rivera%2006%20trans%20self-act%20copy.pdf>

Krebs Hirsh, S. & Kummerow, J.M. (n.d.). Organisaatioiden tyyppi-opas. Kolmas korjattu painos. https://eu.themyersbriggs.com/-/media/Files/PDFs/Book-Previews/MBSF0072e_preview.pdf

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. (1999). Sisällön analyysi. Hoitotiede Vol. 11, no 1. https://peda.net/jyu/okl/ko/klt/djm/demo-3/materiaalit/kvsa:file/download/cbc6d1571e180d91eb814eb851a5f912ad27a870/Kyngas_Vanhanen_Sisallon_analyysi.pdf

Laine, V. & Vilkkö-Riihelä, A. (2006). Mielen maailma 4. Tunteet, motiivit ja taitava ajattelu. Helsinki: WSOY.

Lönnqvist, J. & Lehtonen, J. (n.d.). Duodecim. Psykiatria ja mielenterveys. https://www.duodecim.fi/xmedia/www/esittelyt/6400_esittely.pdf

Martela, M. & Jarenko, K. (2014). Sisäinen motivaatio. Tulevaisuuden työssä tuottavuus ja innostus kohtaavat. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu

3/2014.https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_3+2014.pdf

Marston, W, M. (1928). Emotions of Normal People. New York, Harcourt, Brace and Company.

McCrae R.R. & Costa, P. (1989). Reinterpreting the Myers-Briggs Type Indicator From the Perspective of the Five-Factor Model of Person.... Artikkelin Journal of Personality lehdessä. https://www.researchgate.net/'Public'ation/20447534_Reinterpreting_the_Myers-Briggs_Type_Indicator_From_the_Perspective_of_the_Five-Factor_Model_of_Personality

Metsäpelto, R-L. (toim.) & Rantanen, J (toim.). (2015). Meitä on moneksi. Persoonallisuuden psykologiset perusteet. PS kustannus.

Miettinen, R. (1999). Abraham Maslowin ja Carl Jungin uudistavan kokemuksen käsitteet minän kehityksen malleina. Aikuiskasvatus 2/1999. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjKvOG_r9HwAhVUEncKHdD8BCAQFjABegQIA-xAD&url=https%3A%2F%2Fjournal.fi%2F aikuiskasvatus%2Farticle%2Fdownload%2F93217%2F51895%2F&usg=AOvVaw0vHDMP8KxBI0b_HNiJyWqf

Mikkonen, J. (2006). Haettu 11.3.2021 osoitteesta http://mikkonen.kapsi.fi/archive/Mikkonen_J-TA-FINAL-Psykologia-5-06.pdf.

Minduu. (n.d.). Minduu.fi. Haettu 1.11.2021 osoitteesta <https://minduu.fi/fi/tarinamme/>

Mustonen, T. (2004). Duodecim. Tupakkariippuvuuden neurobiologinen tausta. <http://www.terveysportti.fi/xmedia/duo/duo94040.pdf>

Mäntymaa, M. & Tamminen, T. (1999). Varhainen vuorovaikutus ja lapsen psyykinen kehitys. Katsaus artikkeli <https://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo91150.pdf>

Nardi, D. (2011b). Neuroscience of Personality: Brain Savvy Insights for All Types of People. Radiance House

Nardi, D. (2020). darionardi.com. <http://darionardi.com>

OP Database. (2021.) Airtable.com. Haettu 14.10.2021 osoitteesta <https://airtable.com/shrQ6IoDtIXpzmC1l/tblyUDDV5zVyuX5VL/viwDadSv8t53aGZ6g/recgvLNBsEs1XqHbu>

Objective personality. (2018). Functions: Do you have 8? [video]. Youtube. <https://youtu.be/uRw7fzsUEfY>

OPDEX.app. (2021). Haettu 1.11.2021 osoitteesta [https://opt-toy-git-tom-next-thingsthatdostuff.vercel.app/?fbclid=IwAR2lHE2f2OKXnVdYrnN-FpJu3ZzsISa1rZQPusyCe3_fk5V7gEXF_t8DhahQ#?type\[\]=FF-Fe/Ne-PB/S\(C\)&type\[\]=FM-Ni/Fe-BP/S\(C\)&type\[\]=FF-Ne/Fi-CP/B\(S\)&type\[\]=FM-Ti/Se-CS/B\(P\)&type\[\]=FF-Si/Ti-SC/B\(P\)&type\[\]=MM-Se/Fi-CP/B\(S\)](https://opt-toy-git-tom-next-thingsthatdostuff.vercel.app/?fbclid=IwAR2lHE2f2OKXnVdYrnN-FpJu3ZzsISa1rZQPusyCe3_fk5V7gEXF_t8DhahQ#?type[]=FF-Fe/Ne-PB/S(C)&type[]=FM-Ni/Fe-BP/S(C)&type[]=FF-Ne/Fi-CP/B(S)&type[]=FM-Ti/Se-CS/B(P)&type[]=FF-Si/Ti-SC/B(P)&type[]=MM-Se/Fi-CP/B(S))

Partanen, A. (2011). ”Kyllä minä tästä selviän”. Aikuisopiskelijat koulutustarinansa kertojina ja koulutuksellisen minäpystyvyytensä rakentajina. Akateeminen väitöskirja. Kasvatustieteiden tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/27071/978-951-39-4273-1.pdf>

Peterson, J.B. (2017a). 11.3.2017 Personality 14: Introduction to Traits/Psychometrics/The Big 5. [video]. Youtube. https://youtu.be/pCceO_D4AIY

Peterson, J.B. (2017b). 18.4.2017 Personality 18: Biology & Traits: Openness/Intelligence/Creativity. [video]. Youtube. https://www.youtube.com/watch?v=D7Kn5p7TP_Y&t=439s

Peterson, J.B. (3.5.2017c). 2017 Personality 19: Biology & Traits: Openness/Intelligence/Creativity. [video]. Youtube.

Peterson, J.B. (28.1.2015). 2015 Personality Lectures 07: Depth Psychology: Carl Jung (Part 02) [video]. Youtube. <https://youtu.be/CFHZyse4VGw>

Polvivaara, L. (2013). Introspektion metodi psykologiassa. Filosofinen analyysi. Filosofian pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/84818/gradu06908.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Powers, D. (30.5.2021). Objektive Personality. [Youtube-sisällöntuottaja]. Youtube. <https://www.youtube.com/user/DaveSuperPowers>

Powers, D. & Powers, S. (2021a). Objective Personality. Class Notes. Haettu 3.10.2021 osoitteesta https://docs.google.com/document/d/1aLrwLdhvOGIF-fdouUxAxJ_5tlt6mgu_NBnXaN4N_JU/edit

Powers, D. & Powers, S. (2021b). How do I process that everyone is not real? Q&A 189a, Ego Death, Self Growth, Existential. <https://www.objectivepersonalitysystem.com/video/how-do-i-process-that-everyone-is-not-real%3F>

Powers, D. & Powers, S. (2021c). Objective Personality. Haettu 29.4.2021 osoitteesta <https://www.objectivepersonalitysystem.com>

Powers, D. & Powers, S. (2021d). Objective Personality. Overview of the OPS 9 Coins. [video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=R500ngI3AKE>

Powers, D & Powers, S. (2021e). Ten Hundred. Class 188, FF, Ne, Fi, ENFP, Consume. <https://www.objectivepersonalitysystem.com/video/ten-hundred>

Powers, D & Powers, S. (2021f). Objective Personality. Typing Dave Ramsey ENTJ, Q&A 184d, ExxJ, Te, Se [video]. Objective Personality System. <https://www.objectivepersonalitysystem.com/video/typing-dave-ramsey-entj>

Powers, D. & Powers, S. (2021g). Objective Personality. Robert Greene, Class 51, FF, Ne, Ti, ExxP, ENTP, Consume, Video ½. [video]. Haettu 3.10.2021 osoitteesta <https://www.objectivepersonalitysystem.com/video/robert-greene>

Purjo, T. (2011). Väkivaltaisesta nuoruudesta vastuulliseen ihmisyyteen. Akateeminen väitöskirja. Opettajankoulutuslaitos. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66689/978-951-44-8267-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pyykönen, N. (28.4.2020). Henkilökohtainen tiedonanto.

Reiss, S. (2004). Multifaceted Nature of Intrinsic Motivation: The Theory of 16 Basic Desires. Review of General Psychology, vol 8. https://www.researchgate.net/publication/232454071_Multifaceted_Nature_of_Intrinsic_Motivation_The_Theory_of_16_Basic_Desires

Reiss, S. (2009). The Normal Personality. A New Way of Thinking about People. Ohio State University.

Robbins, S. P. (2000). Essentials of Organizational Behavior. (14 painos) Prentice-Hall inc, New Jersey. http://homepages.se.edu/cvonbergen/files/2018/03/Essentials-of-Organizational-Behavior_14th-ed_Chapters-1-and-2.pdf

Robbins, A. (n.d.). Discover the 6 human needs, these core needs drive every decision you make. Haettu 3.10.2021 osoitteesta <https://www.tonyrobbins.com/mind-meaning/do-you-need-to-feel-significant/>

Sava, I. (1993). Taiteellinen oppimisprosessi. Teoksessa Porna, I. & Väyrynen, P. Taiteen Perusopetuksen käsikirja. Suomen Kuntaliitto. Opetushallitus.

Suomisanakirja.fi. (2021). Haettu 1.11.2021 osoitteesta <https://www.suomisanakirja.fi>

Sommar, H. (2014). Psykoanalyysi ihmismielen valaisijana. Yle. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/02/07/psykoanalyysi-ihmismielen-valaisijana>

Science Collection. (2021). Haettu 1.12.2021 osoitteesta <https://fb.watch/9Kba7fdBr7/>

Sinkkonen, J. (2004). Kiintymyssuhdeteoria – tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. <https://www.duodecimlehti.fi/duo94437>

Suomen mielenterveys ry. (2021). Haettu 5.12.2021 osoitteesta <https://mieli.fi>

Talks at Google. (2011a). Nardi, D. Neuroscience of Personality. [video]. Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=MGfhQTbcqmA>

The Myers & Briggs Foundation. (2021). Original Research. Haettu 24.10.2021 osoitteesta <https://www.myersbriggs.org/my-mbti-personality-type/mbti-basics/original-research.htm>

The Myers-Briggs Company. (2021). Haettu 7.5.2021 osoitteesta <https://eu.themyers-briggs.com/en/tools/MBTI/MBTI-Step-I>

The Royal Institution. (2017). The Neuroscience of Consciousness – with Anil Seth. <https://youtu.be/xRel1JKOEBI>

Tieteen termipankki. (2021). Tähtitiede: suhteellisuusteoria. Haettu 11.12.2021 osoitteesta: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Tähtitiede:suhteellisuusteoria>

Tynjälä, P. (1999). Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsitteiden perusteita. Tammer-paino.

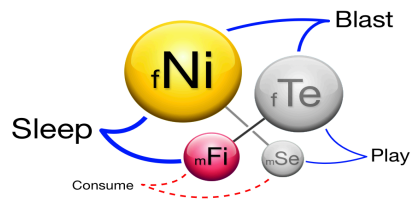
Unofficial Objective Personality Study Group. (30.5.2021). [Facebook-ryhmä]. Facebook.

Yle. (2015). Prisma studio. Tiedät vaikka et tiedä tietäväsi – miten intuitiota voi havaita? <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/02/05/tiedat-vaikka-et-tieda-tietavasi-miten-intuitiota-voi-havaita>

Yle. (2017). Kulttuurcocktail. Unohdettu supertutkija Edvard Westermarck tutki in-sestia ja puolusti naisia. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/10/13/unohdettu-supertutkija-edvard-westermarck-tutki-insestia-ja-puolusti-naisia>

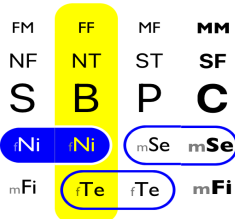
Wahlström, J. (2012). Psykoterapian tulos ja siihen vaikuttavat tekijät. Haettu 1.11.2021 osoitteesta <https://docplayer.fi/4127528-1-johdatus-integratiiviseen-lahestymistapaan-18-2-psykoterapian-tulos-ja-siihen-vaikuttavat-tekijat-35-jarl-wahlstrom.html>

Dave

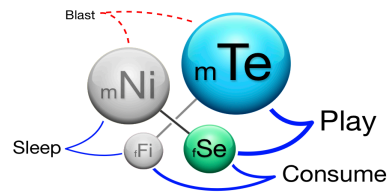

MF-Ni/Fi-SB/P(C)

Active	Sex	Function	Savior	Savior	Animal
2	f	Ni	S1	S1	S
2	f	Te	A	S2	B
1	m	Fi	S2	A	P
1	m	Se	-	-	C

Shan

FM-Te/Se-PC/S(B)

Active	Sex	Function	Savior	Savior	Animal
1	m	Te	S1	S1	P
1	m	Ni	-	S2	C
2	f	Se	S2	A	S
2	f	Fi	A	-	B

